פרשת **בא** תשפ"ב לפ"ק | גליון תתתל"א שנה כ"ה

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר
בנשיאות כ"ק פרן רבינו הגה"ק שליט"א
בני ברק יצ"ו

למען תספר... וידעתם כי אני ה'

מעיר לעיר ומכפר לכפר נדד הגאון הצדיק רבי ישראל סאלאנטער זצ"ל כדי לעורר את לבבות הנרדמים והשקועים בהבלי הזמן, דרשותיו ודיבוריו שיצאו מפיו כשביבי אש נכנסו ללבות שומעיהם, ונתעוררו לשיפור המעשים.

פע"א בהגיעו על אם הדרך להאכסניא הקבועה שלו, מיד הרגיש שבעל האכסניא שמכירו לשעבר נחלש בתמימותו ויראתו, וכששאל לו לפשר הדבר, ענהו שלפני כמה ימים הגיע לכאן פוקר והולל אחד והתרים כלפי מעלה בדיבורי זדון וכפירה, והוציא נגד עיניו חתיכת דבר אחר, ואמר לו בוא ונראה האם הבשר ייתקע בגרוני ואיחנק או לא, והוא זללו בהנאה מרובה, והתרברב בפני שהנה העולם כמנהגו נוהג, ומני אז נכנם בי תמיהות וקושיות רח"ל כלפי מעלה, רבי ישראל לא השיב לו כלום ופנה לחדרו.

אחר כמה דקות חזרה בתו הקטנה של בעל האכסניא מבית הספר כשפניה קורנות מאושר, והראה לאביה שקיבלה 'תעודת הצטיינות' מהבית הספר על אומנות הציור והצביעה, ורבי ישראל נענה ואמר לה בואי ואנסה אותך האם באמת את בקיאה באומנות הציור, והיא סירבה בתוקף, ורבי ישראל פנה להאב ואמר לו למה בתך אינה רוצה להראות לי, ענה לו האב שהיא חושבת שהיות שיש לה כבר התעודה בידה, שוב אינה צריכה להראות לכל אחד ואחד שהיכולת בידה.

השיב רבי ישראל לעומתו – מכאן תשובה ניצחת גם לקושייתך בעניני השגחה, כי הלא הש"ת כבר הוכיח לעיני כל העמים את השגחתו הפרטית על ידי הנסים הגלויים ביציאת מצרים, ויש לנו תעודה המוכיחה על כך, היא התורה שניתנה לנו, האם יש הגיון בדבר שבגלל כל אדם שיבוא ויגיד שאינו מאמין, שה' ישנה את סדרי בראשית ואת הליכות הטבע, כדי להזכיר שיש דין ויש דיין.

והן הם דברי הרמב"ן בפרשתן שכתב אודות האמונה בה', וז"ל: "כי המופת הנפלא מורה שיש לעולם אלוה מחדשו ויודע ומשגיח ויכול וכו', ובעבור כי הקב"ה לא יעשה אות ומופת בכדל דור לעיני כל רשע או כופר, יצוה אותנו שנעשה תמיד זכרון ואות לאשר ראו עינינו, ונעתיק הדבר אל בנינו ובנינו לבניהם לדור אחרון.

תוכן העניינים

לקח טוב ..... א
דבש תמרים - לקיטת תמרים ..... ג
קדוש יאמר לו ..... ג
בשפתי צדיקים - לשון חכמים ..... ד
פרפראות לחכמה - דורש טוב ..... ה
פינת יקרת ..... ו
שעשועי תורה ..... ז
לוח ההילולא ..... ח
דבר בעתו ..... ט
נועם שבת ..... י
למען ציון לא אחשה ..... יא
משולחן מלכים ..... יב
דברי תורה ..... יג

לשמרך בכל עת
מינה לא תזיע

צו יעדע צייט א ישועה

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לעי"נ, אפשר לפנות:
להה"ר **אלטער אשר אנטשיל אילאוויטש** הי"ו
052-7648437
כל הזכויות שמורות ©

הקשבה לתוכחות הצדיק, מתיר את האדם מחבלי היצר

ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען שתי אותותי אלה בקרבו, פרש"י ז"ל: "בא אל פרעה והתרה בו". הנה, ישנן שתי בחינות באדם המוכיח לחבירו, האחת שמוכיחו בתורת עצה טובה, אמנם עדיין הבחירה חפשית ברצון חבירו, אם לשמוע לעצת המוכיח. **"יש בחינה גבוה יותר, כאשר הצדיק הדור הוא המוכיח, אז יש בכחו אשר הדיבורים ילכו אל חדרי הבטן לעומקא דליבא לחפוך הרצון של חבירו, אשר בהכרח ידבק בטוב ויחזור בתשובה"**, ועל זה נאמר (משלי ב, יח) **'יש בוטה כמדקרות חרב'** וכבר אמרו חז"ל (שבת קא:) **'חרב חרי הוא כחלל'**, היינו שהדיבורים הולכים אל חללי לבו של חבירו, וזהו שכתוב (תהלים קמה, יט) **'רצון יראיו יעשה', היינו שהיראים יש להם כח לעשות רצון להמקבלים התוכחה**, כו' (עיי"ש)

ולזה במכת ארבה, כאשר רצה הקב"ה אשר פרעה ועבדיו יתחילו לחזור בתשובה קצת, וכמו שהיה באמת שאמרו (י, ז) **'עד מתי יהיה זה לנו למוקש'**, אז אמר הקב"ה למשה: **'בא אל פרעה והתרה בו'**, היינו (דהתראה משורש התרה) להתירו מכבלי המוסרות היצר המקשה ערפו, וזהו: **'כי אני הכבדתי את לבו'**, היינו על ידי דיבורך תכנים ותלביש הקדושה שלי בתוך לבו, **'למען שתי אותותי אלה בקרבו', היינו לא כמו מוכיחים אחרים שהם רק כנותני עצה, אבל אתה תכנים עם האותיות הדיבורים אל חדרי לבבו ובטנו להפכו לטובה, וזהו 'בקרבו' דייקא".**

אמרי נועם

ע"י שיתרגל לראות חלק הטוב אצל זולתו יהיה לומד מכל אדם, ועי"ז בלבד יוכל להתעלות

והכלל, מי שרוצה לעמוד במעלה המובחרת, צריך לקיים בעצמו מש"כ (תהלים קיט, צט:) **"מכל מלמדי השכלתי"**, וכמאמר (תענית ז.) "הרבה למדתי מרבותי ומתלמידי יותר מכולם", **ובפרט איש מרעהו וחבירו, יכול ללמוד מדות טובות וכדו'** מהמעלות. **אמנם עתה בדור הזה רבים עמי הארץ אשר לא ידעו בין ימינם לשמאלם, ועכ"ז מתפרצים ומתפארים ליטול את השם והכבוד, וכל מה שיוכלו ליתן דופי באחרים, אזי מתכבדים בקלון חבריהם**, ומזה נמשך בעוה"ר שנאת חנם, ואיש את רעהו חיים בלעו, ופערו פיהם לבלי חק.

מול דברינו הנ"ל: **'ויט משה את ידו על השמים ויהי חשך אפלה בכל ארץ מצרים'**, כלומר בהעדר הדעת (כדאי' בזה"ק פקודי רכא, א: "משה דא רזא דדעת") **'ויהי חשך אפלה'**, ונופלים בבחינת מיצר ים החכמה, ומפרש הכתוב מה הוא החשך ואפלה: **'לא ראו איש את אחיו'** ראו משמעו לשון חשיבות, כמו: "רואה אני את דבריך" (ר"ה כה.), וכמו: "רואה אני את דברי אדמון" (כתובות קה:) וזהו: **'לא ראו איש את אחיו' ירצה לא חשבו בלבם איש את אחיו ללמוד ממעשיהם הטובים, ואדרבה ממציאים תמיד חסרונות וקלון ודופי, ומיפים מעשה עצמם, ולכן הולכים בחשך ולא אור להם לילך תמיד ממדריגה למדריגה, וזהו: 'לא קמו איש מתחתיו'** כי אם המה תמיד במדריגה אחד, והוא רק בחינת עומד ולא הולך, ובאמת איש הישראלי צריך להיות תמיד בחינת 'הולך' ודוק.

אור המאיר

תכלית שעות לימוד תורה, שיתעלה האדם גם כל היום

למען תהיה תורת ה' בפיך. "ידוע לכל בר שכל, כי לא זה הוא עיקר התורה מה שלומד על הדף, כי מה יועיל הלימוד אם ח"ו לבו בל עמו באהבת ועבודת השם יתברך, וכמאמר חז"ל (אבות פ"ב מכ"א) **'לא עליך המלאכה לגמור** (מלשון גמרא גמור, היינו לימוד) **ולא אתה בן חורין להבטל ממנה'**, היינו גם כן כדברינו, לא עיקר הלימוד ללמוד דף אחר דף, **אך 'לא אתה בן חורין להבטל ממנה'**, כי בוודאי מחוייבים אנחנו ללמוד תורתינו הקדושה בכל מה דאפשר, **אך עיקר הלימוד הוא להתלמד מזה הלימוד, הנהגה על כל היום** וזהו הפירוש: **'למען תהיה תורת ה' בפיך', שפיך יתלמד מן הלימוד עד שיעשה פיך רק תורת ד' היינו ללמוד ולהתפלל ולדבר כל דבר הנוגע לעבודת השי"ת.**

בית אהרן

כפי מדריגת 'יראת חכמים', נעשה 'כלי' לקבל קדושה

החודש הזה לכם ראש חדשים, "מלמד שהראה הקב"ה למשה את הלבנה בחידושה, ואמר לו כזה ראה וקדש" (ראש השנה כ.) יש לומר על פי מימרת הרה"ק מוהר"מ מרימנאב זצ"ל **שכפי שתוגדל יראת התלמיד מרבו, יותר יהיה מוכן לקבל ממנו, 'כי חיראה הוא כלי לקבל'**. והראיה מן הלבנה, שכל מה שירבה ריחוקה מן החמה, תוגדל אורה. על כן כל ט"ו ימים הראשונים היא מתגדלת בכל פעם יותר, עכ"ד ז"ל. וזהו כוונת רז"ל (חולין ס' ע"ב) "אמרה ירח לפני הקב"ה, רבונו של עולם אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד. **אמר לה, 'לכי ומעטי את עצמך'** מהו הלשון **'לכי'**, אלא הכוונה, **אם תרצה לילך ממדריגה למדריגה, עליך למעט את עצמך ולהתרחק מן החמה, ואז תוגדל אורך.** וזהו שלמד השי"ת למשה: **"בזה ראה וקדש", כמו שאתה רואה דרכי הלבנה, כן תתנהג אתה עם קונך, כי כל מה שתהיה לך יראה יתירה ותרתע לאחור ותתרחק, ביותר תוכל לקבל שפע החכמה ממנו.**

צמח דוד

זהרורי אורה
מספרים הקדושים,
בפרשה יפה נדרשים

תורה ותפילה

לאמץ ידים רכוחות איתנים
בתורה ותפילה עמודי עולמים,
הצריכים חיזוק כל הימים

תורה

כשרוצין להעלותו בהשגת התורה, מתעוררין בלבו תמיהות, וביגיעתו להשיג העומק זוכה להשגה המעולה

והיה כי ישאלך בנך וגו', ואמרת אליו וגו'. ע"ד מה שפרשנו במה דהע"ה 'מגיד דבריו ליעקב **חקיו ומשפטיו לישראל**' וגו', כי הענין הוא **שהקב"ה רוצה לקרב ישראל לעבודתו וחונן אותם דעה, לפי יכלתו וחזמנתו לקדושה, אמנם בין בתורה ובין בעבודה א"א להעלות השגתו, כי אם ע"י קושיא שנתקשה בו ומתוך כך נותן לבו להבין יותר,** וכל זמן שאינו יכול להשיג עומק הלכה מעלים ממנו הקושיא, **"לכך אמרו כי יהיה לאדם איזה קושיא בלימודו ידע באמת שרצון הש"י לחיות יגע בעומק הלכה, כי לולי זאת לא היה נודע לו הקושיא, וכן בעבודת השי"ת",** והוא מה שאמר הכתוב (שה"ש ז, ב) 'חמוקי ירכיך כמו חלאים מעשי ידי אומן', ואחז"ל (מו"ק טז ע"ב) מה ירך בסתר אף דברי תורה בסתר, **וחמשילו המשל לאבן טוב** אשר לא יבין בו כל אדם מעלתו, ויחפה אותו בזהב אשר כל אדם מתכוון מעלתו ויעשה בחיפהו נקבים, **והאיש חכם מביט בנקבים שבו ורואה אבן הטוב שבו, ומי שהוא מחוסר הכנה לא יקשה בעיניו הנקבים ואינו רואה רק מעלות הזהב שעליו.**

ואיתא בשם הר"י (האר"י ז"ל) רמז על זה כי **ר"ת חמוק"י ח'סורי מ'חסרה ו'חכי ק'תני, כי כשרצה התנא להעלים הדבר כתבו בפשיטות, והחכם מבין הנסתר שבו,** וזהו שאמר 'מגיד דבריו ליעקב', כי ליעקב איש הפשוט שאינו משיג דברים העמוקים והשי"ת מגיד אליו דבריו בלי שום קושיא בדרך הגדה, **אבל לישראל שהם החכמים מגיד חוקיו ומשפטיו דהיינו שחקיו הם דברים הנפלאים והקושיא שיפול בלב אדם ומתוך כך מתבונן ע"י טעמים העמוקים המשפטים** כו', והוא ענין ארבעה בנים כי בן החכם שאלתו מה החוקים והמשפטים שאף שהוא רואה בשכלו אינו מבינו היטב, והאב מבין ומלמדו וע"י כן הוא מבין יותר מדעתו.

פנים יפות

תפילה

כפי עבודת התפילה בימות החול, שזוכה לברר הטוב מהרע, כן יזכה לקדושת שבת הבאה

ויאמר ה' אל משה נטה ידך וגו', וימש חשך וגו', ולא ראו איש את אחיו וגו', **ולכל בני ישראל היה אור במושבותם** וגו', ויקרא פרעה אל משה וגו', ויאמר משה כה אמר ה' כחצות הלילה וגו'. ופירש רש"י כחצות הלילה כהחלק הלילה וכו' שאין חצות שם דבר עיין שם. להבין הענין נראה כי הנה אמרו על פסוק 'ויבדל אלהים בין האור ובין החשך' שמתחלה היו האור והחשך משתמשין בערבוביא, עד כאן לשונם. ואין הפירוש שהיה שעה אחת יום ושעה אחת לילה רק שהיו שניהם יחד כו', והוצרך להבדיל בין הטוב ובין הרע שיהיה כולו טוב, כי מה שהיה עד עכשיו בערבוביא היו אוכל ופסולת מעורבין זה בזה ולא היה כל אחד בפני עצמו כי היה עדיין בהחשך קצת טוב שנפל שם בסוד עולמות הנפילים והיה צריך לתקן זה ולהעלות את האור מן החשך שיהיה ברורי עולמות, וזהו עין הדעת טוב ורע. **וזהו עיקר כל עבודתינו כי זה הוא שעשועים לפניו יתברך שיהיה שכר ועונש על ידי הבחירה ורצון שיבור לו האדם איזה דרך ישכון אור ולהבדיל בין הטוב ובין הרע וישאר הרע בתחומא רבא ולהעלות הטוב.**

וחנה מצינו בקדושת שבת שכל איש ישראלי ירגיש בנפשו קדושה יותר מבחול כיתרון האור מן החשך. וזה פירוש 'מה יום מיומים – מה גבר בגוברין', [דאי' במדרש (בראשית יא, ה; שאל טורנוסרופום הרשע את רבי עקיבא אמר מה יום מיומים מאי שנא יומא דשבתא מכל יומא, ואמר לו 'ומה גבר מגוברין' כו' עיי"ש] שקדושת שבת הוא כולו אור והוא נבדל מן החשך, ועל ידי מה היא נבדלת, "על ידי שאדם מכין עצמו בששת ימי המעשה ועל כל פנים כשהוא מתפלל". **והנה בששת ימים מתפללין שמונה עשרה תפלות, וצריך לשהות שעה אחת קודם התפלה ושעה אחת אחר כך, וכתב באור החיים דשעה מועטת סגי, ועל כל פנים בין הכל נחשוב ששה שעות ועם השמונה עשרה של שמונה עשרה תפלות הם כ"ד שעות, "ובאלו הכ"ד שעות לפי מה שיתפלל בכוונה וימשיך על עצמו הקדושה ויברור הטוב מן הרע כמו כן תחול עליו קדושת שבת" כו', ועל ידי זה ישיג קדושת שבת קודם. וזהו תוספת שבת, והכל הוא לפי ההבדל והבירור שבורר הטוב מן הרע.**

מאור ושמש

בעל תשובה זוכה להתפלל כראוי, ולהפוך דין לרחמים

ויצא מעם פרעה ויעתר אל ה' וגו', 'ויצא מעם פרעה' רומז לבעל תשובה שיוצא מעומק הקליפות. **'ויעתר אל ה'** זה יוכל לעתור אל ה', **ועוד כחו גדול שיוכל להפוך מדת הדין למדת הרחמים,** כעתר זה שמהפכת את התבואה (סוכה יד, א), ונוכל לומר שלזה כיוונו חז"ל בלשונם הזהב **'מקום שבעלי תשובה עומדין"ך' כי עמידה היא תפלה.**

אור לשמים

נטה ידך וגו'. ובמדרש ההייד שלח חושך ויחשיך ולא מרו את דברו, יש לבאר על פי מה שראיתי בספר אי דלמה בכל המכות היה התראה ובחושך לא מצינו התראה, היינו משום שבכל המכות אלמלא חזר דעתו לא היה נצרך לחמכה, משא"כ חושך אף אם היה חוזרין מרעתם ואבו לשמוע בקולו יתברך היה בהכרח לחיות חושך למצרים כדי שיראו ישראל מטמוניות, ועוד כדי שימותו רשעי ישראל ולא יראו המצרים, לכך לא היה התראה, ולדבריו נראה לפרש שלח חושך ויחשיך ולא מרו, ר"ל אף אם לא מרו דבריו ובאמת אז לא מרו דהא לא התרה בהם, אבל בהכרח היה שיבא עליהם כאמור.

(ישמח משה)

☆

ויהי כי הקשה פרעה לשלחנו ויהרוג ה' כל בכור בארץ מצרים וגו'. יתבאר לפי מ"ש בישע"מ טעם על מה שיצאו קודם זמנם, כיון שנגזרה גזירה על כל הבכורים ממצרים אפי' על בכורי ישראל שהרי השר של מצרים טען מה נשתנו אלו מאלו, אך הקב"ה השיב אתה דן שוגג כמזיד ואונס כרצון, הנה השי"ת הצילם לעצמו ברחמיו במה שהעיד עליהם כי שוגגים ואנוסים היו א"כ לעצמו הוא מציל כדקי"ל המציל מזוטו של ים ומשלילותו של נהר הרי אלו שלו, ולזכר זה צוה ה' לתת לו כל בכור על החסד אשר הציל את בכורי ישראל, וזש"ה ויהי כי הקשה פרעה לשלחנו היינו שהקשה קושי ממש על ענין שנאמר לו לשלחנו הלא הוא קודם זמנו, ועוד זאת הקשה ויהרוג ה' כל בכור בארי"מ כלומר הלא ראוי שיהרוג ה' כל בכור בארי"מ אפי' של ישראל כי מה נשתנו אלו מאלו, ולתרץ זה אמר ע"כ אני זובח וגו' להורות חסדי ה' כי באמת היי ראוי להרוג כל בכור אלא שהי' הצילם א"כ לעצמו הציל, ולכך יצאו קודם הזמן.

(ויטב ל"ב)

☆

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, ע"ל רבות יה"ק עצי התמרים

מי שרוצה לשוב בתשובה בודאי אי אפשר בלא מקוה

וגם מקנינו ילך עמנו לא תשאר פרסה כי ממנו נקח לעבוד את ה' אלקינו ואנחנו לא נדע מה נעבוד את ה' עד באנו שמה. שמעתי מכבוד אבא מרן זצוקללה"ה על מה שאמר משה 'ואנחנו לא נדע מה נעבוד וגו' עד בואנו שמה', כי תיבות "שמה" הוא ר"ת ש'טיפה מ'ריקה ה'דחה, כי אי אפשר לאדם לדעת איך יעבוד את ד' אם לא יבא במקוה בכל עת, ובפרט לעת הצורך, וז"ש 'לא נדע מה נעבוד עד באנו שמה' עכ"ל, **ובפרט מי שיש לו התעוררת בלבו לעשות תשובה, בודאי אי אפשר בלא מקוה, וכמו שאמרו דורשי רשימות ל'ב ט'הור ב'רא ר"ת טב"ל, וזה שרמז** (בפרשת משפטים) **'ינוס שמ"ה'**, והשי"ת יחזירנו בתשובה שלימה.

קדושת יו"ט (פ' משפטים, ד"ה וזה שאמר)

דרך הנכון של הצפיה לגאולה הוא בלא לחשוב חשבונות האיך יהיה אבל מקל שאני, דכתיב ומקלכם בידכם

וככה תאכלו אותו מתניכם חגורים נעליכם ברגליכם ומקלכם בידכם ואכלתם אותו בחפזון פסח הוא לה'. רבינו ז"ל דיבר פעם באריכות בענין קץ הגאולה, שאין לנו לחשוב חשבונות מה שיהי' אחרי קץ גאולתינו ופדות נפשינו, ואחר הגאולה יותחל חשבון חדש שאין אנו יכולים להשיגה בזמן הגלות. והסביר אז רבינו מה דכתיב בגאולת מצרים "וגם צידה לא עשו להם", ועיין פרשיז"ל להגיד שבחן וכו', ולכאורה למה באמת לא הכינו לעצמם צדה לדרך, והכי יש בזה חסרון אמונה אם מכינים צידה לדרך?, והסביר רבינו ז"ל טעמא דמילתא, שאין לנו להכין שום דבר על הזמן שאחר הגאולה, אף מזון וצידה להשביע נפשינו, אין להכין כעת בזמן הגלות, והגם דפשיטא לן דאי אפשר להתקיים בלא אוכל להשיב נפש, אבל כעת בזמן הגלות אין לנו לחשוב מחשבות מה שיהי' אחר הגאולה, ועל כן גם צידה לא עשו להם.

והקשה אז רב אחד את רבינו ז"ל, הלא מרן הישמח משה ז"ל הכין את מקלו בכל לילה, כדי שאם ישמע פעמי הגאולה, שיהי' מוכן ומזומן לילך לקבל פני הגואל, ולפי בחינה זו של רבינו, "איך הותר לו להכין את מקלו להשתמש בו לאחר הגאולה". **ענה לו רבינו בדרך צחות: "מקל שאני, ועל זה יש היתר מפורש בקרא, שנאמר "ומקלכם בידכם", שבא הכתוב להתיר הכנת המקל, אבל רק זה, ולאפוקי כל דבר אחר שאין לנו להכין במעשי ידי אדם ענינים לאחר הגאולה" שיהיה ביד הקב"ה ברחמים גדולים ובאופן נעלה למעלה מכל השגה שיש לנו בזמן הזה, בב"א.**

מושיען ש"י (ח"ב ס"ח)

וינח בכל גבול מצרים, ובמסורה וינח ביום השביעי, וצ"ב, וי"ל בהקדם שיטת האבן עזרא כי כל המכות היו כוללים המצריים והעבריים זולת המכות ערוב דבר וברד, אבל הרמב"ן וכל המפרשים ס"ל שכל המכות היו רק על המצריים ולא על העבריים, וכתב בדברי"י כי במכת הארבע מסתבר טעמיה דהאבן עזרא שהרי בנ"י יצאו ממצרים בחודש ניסן טרם זמן הקציר, ואילו לא אכל הארבה שדותיהם של ישראל היה הדבר טובה גדולה למצרים, כי הכל היה נשאר להם אחר שיצאו ישראל משם, ולכן מסתבר לומר שהיתה מכת ארבה אוכלת גם שדותיהם של ישראל ע"כ, והנה במכת הארבה שהיה הכרח שתהא גם אצל בנ"י נח הארבה ביום השביעי, ומסתבר שלא נח רק אצל בנ"י שומרי השבת, שהרי גם הגיהנום אינו נח בשבת אלא לשומרי שבת, אבל מחללי שבת נידונים בגיהנם אפי' בשבת, וזהו ביאור המסורה ויעל הארבה וינח בכ"ל גבול מצרים, היינו אף בארץ גושן מקום שדותיהן של ישראל, ושמא תאמר במה היה ניכר ההבדל בין ישראל למצרים, לזה אמר וינח ביום השביעי, שבבנ"י נח הארבה בשבת.

(ברך משה)

☆

וישא העם את בצקו טרם יחמין משארותם צרורות בשמלותם. יתבאר לפי מה שאמרו חז"ל כל הנהנה מן העולם הזה בלא ברכה כאילו גוזל להקב"ה וכנסת ישראל, וביאר המהרש"א כי הברכות מורידין שפע הברכה מלמעלה על הפירות מברכין עליהן, והנה מרגלא בפומיה דמרן דוי"ז זללה"ה לעורר שגם כל הברכות והמצוות שעושים בבית שאין הנשים הולכות שם בצניעות אינם נחשבים לכלום, וכמבואר בשו"ע דאסור להזכיר שם שמים נגד שערות האשה, ונמצא מזה שעל ידי שאינם נזהרים בבגדי צניעות נפסק שפע הפרנסה, כי הפרנסה תלויה בברכת הנהנין, ואם אינם נזהרים בבגדי צניעות, יש לזלזל בברכת הנהנין, ובזה יתבאר הכתוב וישא העם את בצקו טרם יחמיץ, כי מבואר בעצי חיים משמיה דמרן הייטב לב דשאור שבעיסה הוא מה שטרודים על המחיה ועל הכלכלה, וזהו הכוונה היה להם בצק ומזון טרם יחמיץ, ומאחר שלא זלזלו בלבושם לא נחמין שפע הפרנסה, והטעם כי משאורתים היינו שפע הפרנסה של ישראל, צרורות בשמלותם, שזה תלוי בבגדים, וכיון שהיו נזהרים שלא לשנות את מלבושם, ע"כ עלו הברכות לרצון לפני ה', ונשפע להם שפע הפרנסה בריוח ובניקל.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבות"ה"ק עצי התמרים

רביה"ק מראה מקום בדברי הרמב"ן בפרשתן על שורש הזהירות בדקדוק הלשון שיהיה כפי האמת לאמתו

ועתה שא נא חטאתי אך הפעם והעתירו לה' אלקיכם ויסר מעלי רק את המות הזה. הגאון ראש ישיבת נאבהארדוק לא ראה את פני רבינו זיע"א אלא פעם אחת בחייו, כי לא איסתייעא מילתא, אך פעם אחת זאת השאיר בלבו רושם נשגב, אשר תמיד היה מזכירו בסילודין. היה זה בשמחת 'שבע ברכות' של אחד מתלמידי ישיבתו, שהתחתן עם בתו של אחד מחסידי רביה"ק, ומרן זי"ע כיבד את המסיבה והופיע אליה, ולימינו הסב הרב ראש הישיבה ואיש המוסר. ונעשה שיחה נאה בין מרן זיע"א ובין הגר"א ז'ל, זה האחרון ישב וסיפר למרן זיע"א גדולת המדות של מייסדי 'תנועת המוסר', חכמתם ויראתם, ומדת האמת שהיתה יסוד חייהם.

ובתוך כך סיפר על מדת האמת שהיתה טבועה ממש בדמם ונפשם, ולדוגמא, הוא מספר כדלהלן: הגאון הקדוש רבי זונדל סאלאנט (חי בירושלים משנת תקצ"ט עד תרכ"ו, חתם בראש הגדולים על חרם בתי הספר שלומדים שפות זרות, והיה בעל מוסר גדול, וחותנו של מרן הגאון הקדוש ר' שמואל סאלאנט ז"ל מרא דארעא קדישא), לעת זקנתו היתה הראיה של עיניו קשה מאד, פעם קיבל מכתב דחוף מאחד מתלמידיו בחוץ לארץ, שיתפלל עבור אשתו החולנית ויעתיר בעדה שתתרפא, הגר"ז סלנט זצ"ל קרא לאשר על ביתו, ואמר לו לכתוב בשמו כמה שורות לתלמידו, ולהודיע לו, כי הוא מתפלל עבור רפואתה, והוא, הגר"ז סלנט, יחתום את שמו על המכתב. המשמש ערך מכתב קצר וכתב, כי אנו מתפללים עבור רפואת אשתך תחי' וכו', ואח"כ הגיש את האיגרת לידי הגר"ז סלנט על מנת שיחתום עליה. ויהי טרם הגר"ז סלנט הושיט ידו לחתום על המכתב, התחרט ואמר למשמשו: לא אוכל לחתום על שקר, תמחול לשנות את המכתב ואז אחתום. תמה המשמש, שקר? איזה שקר יש במכתב, הלא כתבתי רק מה שכת"ר ציוה לי ולא שניתי מאומה. השיב לו הגר"ז סלנט, אמרתי לך לכתוב שאני מתפלל 'לשון יחיד', ואתה כתבת לשון רבים 'אנו מתפללים', והרי זה מיחזי כשיקרא, כי אין כאן רבים. עמד המשמש ושינה את המכתב, כרצון הרב. עד היכן דקדק אותו גאון וצדיק על מדת האמת.

נענה רבינו זיע"א ואמר לו: **"ע, לפי דעת הרמב"ן, הרי זה אמנם שקר גמור, אם המדובר במתפלל יחיד אין לו להשתמש בלשון רבים".** אמר לי הגר"א ז'ל, כי הרבה שנים לאחר מאורע זה, היה מצטער למצוא היכן אמורים דברים כאלה ברמב"ן, חיפש ולא מצא, אך כעבור שנים האיר ה' את עיני ומצאתי מפורש שכן דעת הרמב"ן, ותמה אני אם יש בדור הזה מי שנגלו לו כל כך הרבה תעלומות חכמה וידיעת תורה. **ופתח לפני ספר שמות, פרשת בא, על הפסוק 'ועתה שא נא חטאתי אך הפעם וגו", והראה לי שכן דברי הרמב"ן והם הם דברי מרן זיע"א ממש.**

עולמות שחרבו (עמ' נ"ז)

פנינים מתורתן של מרן רבי"ה ומרן רבי יואל זי"ע מספר "קדושת יואל" אשר על מכבש הדפוס

נמסר לנו בתשו"ח ע"י מערכת "ליקוטי אורה"

ויאמר משה בנערינו ובזקינינו נלך ובו', ויאמר אליהם וגו' לא כן לכו נא הגברים ועבדו את ה' כי אותה אתם מבקשים (י ט-יא). פירש"י לא כן כאשר אמרתם להולין הטף עמכם, אלא לכו הגברים ועבדו את ה', כי בקשתם עד הנה נזבחה לאלהינו, ואין דרך הטף לזבוח. ויש לעיין למענינו כי אחר מכת חושך הפך פרעה את דבריו, ואמר רק יאכלו ובקרכם יגו גם טפכם ילך עמכם (פסוק כד), ולכאורה למה שינה דעתו ממה שאמר בתחלה, ומה התרתם ניתנים שבשניל כך שינה דעתו.

ונראה כי ידע פרעה שאם יתעקש לעשות הגברים בלי הטף, יצטרך לחזור עבור טפם שיהיה להם בחיים מוכשרים היכן להשתירם במצרים, כי ידע דבני ישראל לא ישתיירו טפם בבתי המצריים. אך ידע פרעה כי בחמת יאנפ הרבה מישראל שונאים תפיסים כלל לעשות ממצרים כמו שהועד ברבי"ז להלן (פסוק כג), על כן טען לעומתם שיכולים להשתיר טפיהם בבתי בני ישראל הלזו, ופרעה הרשע בפקחותו הרע ידע שאם ישתיירו טפיהם בבתים הללו, אז יתגדלו בצפוף כגוים גמורים. ולזה אמר אחלה לא כן לכו נא הגברים ועבדו את ה' כי אותה אתם מבקשים, ואין דרך הטף לזבוח, וישתיירו טפיהם בבתי ישראל הלו. אך כעבור מכת חושך ומתו כל אותן שלא רצו לעשות ממצרים (רש"י שם), שוב לא היה יכול לטעון כנגדם שישתיירו טפיהם בבתים הללו, לפי שכבר מתו כולם, על כן נהכרח הסכים ואמר גם טפכם ילך עמכם.

דרשה קודם קריאת התורה פ' בא תש"ה בעיר צירדך יע"א

ויאמר ה' אל משה נטה ידך על השמים ויהי חושך על ארץ מצרים וימש חושך (י כא). במדרש רבה (פי"ד ס"ג) תמוה למה הביא עליהן, יתברך שמו של הקב"ה שאין לפניו משוא פנים והוא מוקר לב ובותן כליות, לפי שהיו פושעים בישראל שהיה להן פטרונין מן המצריים וכו' ולא היו רוצים לעשת, אמר הקב"ה אם אביא עליהן מכה בפרהסיא וימותו, יאמרו המצריים כשם שעבר עלינו כך עבר עליהן, לפיכך הביא על המצריים את החושך שלשה ימים, כדי שיהיו קוברין מתיהם ולא יהיו רואין אותן שוגאיהם. ויש לדקדק מדוע כינו כאן את הקב"ה בתואר מוקר לב ובותן כליות דוקא.

ויש לפרש כי בודאי אם היה רצון ה' שיצאו אלו הפושעים ממצריים, היו מוכרחים לעשת בעל כרחם ומה' מעצמי גבר כוונו, וכמו שגם פרעה שלח את ישראל בעל כרחם וביד חזקה גורשו ממצריים ולא יכלו להתמהמה כמבואר בכמוצים, אלא לפי שהקב"ה מוקר לב ובותן כליות, ותקר ובחן לבם של בני ישראל הכשרים, ולתתה תכמתו ית' כי לפי מצבם לא טוב להם שישארו הפושעים בתייהם ויצאו עמהם ממצריים, כי הן הנה שורש פורה ראש ולענה, והם המהרסים והמחריבים המחשיכים את האור בפני ישראל ח"ו, וכאשר עיינו רואות כן בכל דור ודור בעוה"ר, על כאר ירחם ה' על שארית עמו ישראל, ויבער הקוצים מן הכרם כאשר היה בעשת ישראל ממצריים, ואם גם עכשיו אלא יצאו הפושעים עמהם ממצריים, בכל זאת באו לידי מעשה העגל, מי יודע אם היו אלו הפושעים יוצאים עמהם ממצריים, עד כמה היה זה מזיק להם, על כן רחתה תכמתו יתברך לעשן כי טוב יותר שישארו במצריים.

פ' בא מכתי"ק (הובא בשיב לבב), וס"ג בא תשט"ז

ויאמר ה' אל משה נטה ידך על השמים ויהי חושך על ארץ מצרים וימש חושך (י כא). במדרש רבה (פי"ד ס"ג) תמוה למה הביא עליהן, יתברך שמו של הקב"ה שאין לפניו משוא פנים והוא מוקר לב ובותן כליות, לפי שהיו פושעים בישראל שהיה להן פטרונין מן המצריים וכו' ולא היו רוצים לעשת, אמר הקב"ה אם אביא עליהן מכה בפרהסיא וימותו, יאמרו המצריים כשם שעבר עלינו כך עבר עליהן, לפיכך הביא על המצריים את החושך שלשה ימים, כדי שיהיו קוברין מתיהם ולא יהיו רואין אותן שוגאיהם. ויש לדקדק מדוע כינו כאן את הקב"ה בתואר מוקר לב ובותן כליות דוקא.

ובפשטות נראה הכוונה כי הפושעים בישראל לא גילו לשום אדם שהם פושעים, ושאינם מקיימים עם שיטת משה ואהרן לעשת ממצריים, רק הקב"ה שהוא מוקר לב ובותן כליות ידע את מה שבלבם שאינם

רוצים לנצח, ועל כן הניח את המוסך כדי שימותו ולא יהיו רואין חותן שונאיהם.[1]

ואפשר כי אף הם לא היו מניחים על עצמן, ולא ידעו שהם הולכים בדרך המקולקל, ובאותו דרך שהוא שורש פורה ראש ולענה, כי נתפתו לדרכם לנצח לנצח, בלי שישימו אל לבם כי אין זה דרך המקובל, וכדרכן של הנתפתים בדרכים מקולקלים, ולכן חשבו שהם הולכים בנתיב בדרך הישר,[1] אבל הקב"ה בחסן כליות ולב יודע הכל, על כן הניח עליהן מכת מוסך כדי שימותו ולא ירצו חותן שונאיהם.

פ' בא מכתי"ק (הובא בכתיב לבב), וס"ג בא תשט"ו

ויאמר לו פרעה לך מעלי השמר לך אל תוסף ראות פני וגו', ויאמר משה כן דברת לא אוסיף עוד ראות פניך (י כח-כט). פירש"י יפה דברת וזמנו דברת, נתת שלא אוסיף עוד ראות פניך. וקשה להש מוכח מזה דעד עכשיו לא מנע עצמו מלראות פניו בכל עת שבא להתראות לפניו, ולכאורה הלא אמרו ז"ל (מגילה כח.) אסור להסתכל בפני חדש רשע. שלא בהכרת לומר כיון שעל ידי המכות נתקדש שם שמים בעולם, על כן היה רשאי להסתכל בפניו, כי בשביל כבוד שמים מותר להסתכל בפני חדש רשע. אך כשהגיע מכת החתרונה, כיון שלא הוצרך עוד לבוא אליו בשביל כבודו יתברך, לכן אמר יפה דברת וזמנו דברת, נתת שלא אוסיף עוד ראות פניך, דכיון שלא יצטרך עוד מזה כבוד שמים, על כן שוב אסור לי להסתכל בפניך.

הושענא רבה שנת תשב"י

דבר נא באזני העם וישאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה כלי כסף וכלי זהב (יא ב). ופירש"י אין נא אלא לשון בקשה, בבקשה ממך הזהירם על כך, שלא יאמר אותו צדיק מבריחם (ברא"ם טו יג) ועבדוש ועינו אותם קיים בהם, ואחרי כן (שם פסוק יד) יצאו ברכוש גדול לא קיים בהם. ויש לעיין למה הוצרך להזהירם על כך, וכי מי הוא זה שלא ירצה ליקח דברים יקרים כאלו. ומו להח בניזת היה לא מצינו שהוצרך להתחנן אליהם, ומדרבה שם כתיב (טו כב) ויסע משה את ישראל מים סוף, ופירש"י שהוצרך להסיען מן הניזה בעל כרחם. ואם כן למה בניזת מצרים הוצרך להתחנן אליהם שיבקשו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה כלי כסף וכלי זהב.

ויש לומר כי בניזת מצרים היה הבטחת הקב"ה לאבותם מצינו בברית בין הבתרים לאחרי כן יצאו ברכוש גדול, על כן היה בעסק זה מצוה גמורה כמו שאר מצות התורה, ולכן בא השטן לעכבם שלא יקיימו אותה, ואף שהיו דברים יקרים ככסף וזהב, מכל מקום כיון שהוא מצוה, יש בזה הסתת היצר שלא לקיימו, ולזה נזה הקב"ה למשה שיתחנן אליהם שלא יתפתו מעצת היצר רק יקיימו אותה, מה שאין כן בניזת היש שלא היה בזה שום הבטחה מאת הש"ת, לכן לא היה בזה שום מצוה, ועבור כן לא היה זה עכבה מאת היצר, ולכן התאוו לכך בטבע העולם שמתאוים לדברים יקרים, עד שהוצרך משה להסעין משם בעל כרחם.

בעיר סאטמאר יע"א, הובא בס' יזל מים מדליו פ' בא עמוד קכא, ומפי הרה"ח ר' אהרן יהודה שוואַרץ הי"ו ששמעו מרבינו ז"ל, הובא בשיח זקנים ח"ח עמוד לב

בעשור לחדש הזה ויקחו להם איש שה לבית אבות שה לבית (יב ג). כתב בטור (או"ח סי' ת"ל) שלקחו להם כל אחד שה לפסחו, וקשרו בכרעי מטתו. ומכאן רמיה שדרך בני ישראל הכשרים הוא להעמיד המטות אצל הכותל בדרך נגיעות, ולא כמו המתפרנים בעת שהתחילו להניח המטות בחמצע הבית כדרכי הגוים, שזה הוא פריצות גדול עד אין לשער, וגם הוא אסור מן הדין (רמ"א יו"ד סי' קנ"ה ס"ו), כי בחיים לידי מכשולות רבות בימי נדתה, ואף אם בזה משום איסור דובמוקותיהם לא תלכו (עי' יו"ד סי' קע"ח ס"ח), אלא העמידו אותם אצל הכותל מטתו אצל אחד ומטתה אצל האחר, שהרי כתב רשז"ל בפסוק (שמות יב ו) והיה לכם למשמרת, שלקחו הפסח מבעשור, לפי שהקדן טעון ביקור ממוש מרבעה ימים. והשתא אם היו המטות בחמצע הבית, הרי נכנס ונתקל בה יוצא ונתקל בה ולא היתה משתמרת ממוש, אלא על כרחך שהיו ישראל קדושים מניחים מטותיהם בירכתי הבית אצל הכותל, וכדמצינו בחמרת (שמו"ר פ"ח סכ"ח) שהיו גדורים בעריות, ועל ידי זה היה הקדן קשור במקום משומר.

דרשת שבת הגדול תרפ"ז ותר"צ, ודרשה בעיר סיגעט יצ"ו הובא בברך משה מאמר שואלין ודורשין אות ז.

---

1. זעט מען דאך וויאזוי ס'איז, מען טשון זענען נישט קיין מבינים אויף יעדן וויאזוי ער האלט, בעוה"ר מ'קאן זיין פארדרייט נישט מיט קיין אמת'דיגע שיטה, און מ'איז עס מלבוש אין אנדערע דרכים, אזוי ווי מ'זעט נעבעך היינט זייער אסאך, מ'איז עס מלבוש.

2. דאס וויים מיר דאך אונז נישט, אונז קאן מיר דאס נישט משער זיין, אונז וויים מיר נישט דרכי השי"ת וועה ס'איז לרצון פאר הקב"ה, וועמענס מעשים זענען לרצון פאר הקב"ה, וועה ס'האט אן אמת'דיגע מחשבה, אן אמת'דיגע דרך פאר הקב"ה, דעם אמת'דיגע הארץ, מ'ברויך זיך מתאמץ זיין און זוכן דעם אמת, אבער דער בוחן כליות ולב וויסט יעדן וואו ער האלט.

להנחיל אוהבי י"ש

באותות הוקרה והודאה, נברך בזה מעומקא דליבאה, ברכת מזלא טבא וגדיא יאה, משמי מרומא עילאה, קדם מע"כ האי גברא יקירא, ארי שבחבורה, רב פעלים לתעודה ולתורה, עומד לימין קהילתינו המעטירה, מוזיל זהב מכיסו למען כל קדשינו תדירא, מריחוק מקום מצודתו פרוסה עלינו ברוח מסורה, ויזדע יצח"ק מאה שערים, בפעליו ומעשיו היקרים

הרבני הנגיד הנכבד, רודף צדקה וחסד

מוה"ד שלו' יצחק ווינבערגער הי"ו

לרגל שמחת אירוסי בתו המהוללה שתחי' למז"ט

עב"ג החתן החשוב והנעלה, מופלג בכל מידה ומעלה, תורה יד"ש וחסידות אצלו בלולה

כמר **שלמה זלמן טדעגער** נ"י

בן ידידינו הנכבד והמפואר, מוכתר בכל תואר

הר"ר **יקותיאל יחיאל מעכיל טדעגער** שליט"א

יה"ר שיזכה לראות ולרוות ממנו ומכל יוצ"ח רב תענוג ונחת דקדושה,
במידה מרובה וגדושה, מתוך בריות גופא ונהודא נפישא,
אושר ועושר והרחבת הדעת, רב ברכות ושובע שמחות,
תמיד בכל עת, וכל טוב סלה.

החותמים למען שמו ברגשי תודה והערכה

הנהלת הקהילה

פה **בני ברק** יצ"ו

בבנינו ובבנותינו בצאננו ובבקרנו..

סיפר הרב ר' חיים בהרה"צ ר' זאנוויל מסטרעטין זצ"ל ששמע מפי החסיד ר' אלימלך מטלוסט ז"ל שדרכו היה להיות מדי שנה בשנה בבעלזא אצל הרה"ק השר שלום מבעלזא זי"ע על ראש השנה ואח"כ אצל הרה"ק הרבי ר' מאיר מפרימישלאן זי"ע והנה דרכו של הרה"ק מבעלזא היה לומר לפני תקיעת שופר דברי תורה ומוסר בהתלהבות עצומה, ופעם אחת התחיל הרה"ק מבעלזא לספר לפני תקיעת שופר נסי יציאת מצרים באמרו הפסוקים שכתוב בהם ששלח ה' את משה לגאול את ישראל ופרעה שאל מי ומי ההולכים, והשיב לו משה רבינו ע"ה, בנערינו ובזקנינו נלך בבנינו ובבנותינו בצאננו ובבקרנו, והשיב פרעה יהי כן ה' עמכם כאשר אשלח אתכם ואת טפכם וגו' עד כי קרא פרעה אל משה ויאמר לכו עבדו את ה' רק צאנכם ובקרכם יצג, גם טפכם ילך עמכם, ויאמר משה וגם מקנינו ילך עמנו לא תשאר פרסה כי ממנו נקח לעבוד את ה' אלקינו, ומיד התחיל הרה"ק מבעלזא וברך לשמוע קול שופר, ותקע בשופר, והתפלל כדרכו בקודש, ויהי לפלא, ושום איש לא הבין כוונתו הקדושה מה ענין סיפור זה לתקיעת שופר ובכל זאת החרישו ולא הרהיבו בנפשם לשאול פי קדשו. והנה אחרי ראש השנה נסע הר' אלימלך הנ"ל כהרגילו לפרימישלאן לרבינו הקדוש, ומיד כאשר דרך על מפתן חדר רבינו, אמר לו רבינו בזה"ל אלימלך אמור נא לפני התורה שאמר הרב מבעלז לפני התקיעות, ויספר הר' אלימלך כי הרב מבעלז קרא הפסוקים מענין יציאת מצרים, שפרעה אמר מי ומי ההולכים וגו'... וכי כל האנשים ששמעו דברות קדשו השתוממו באין מבין כוונתו הקדושה והתחיל רבינו הק' להפליא את התורה של הרב מבעלזא איך שבחכמה עמוקה בקע רקיעים והסיר גזירות חמורות מישראל, בהראותו בדבריו הקדושים לפני השי"ת אבא האיך כתוב בתורה שלא ישלוט בהם כל רע ח"ו.. בראות רבינו הק' כי הר' אלימלך אינו מבין כלל מה הוא שח, אמר לו הנה אפרש לך כוונת הרב מבעלזא דע כי היה קטרוג גדול על ישראל, רח"ל, והיתה גזירה על ילדי בני ישראל, אבל הרב מבעלזא לא הסכים על זה, כי המה יתגדלו ויעבדו את ה', וחפצו לגזור כלייה על בהמותיהם של ישראל, וגם לזה לא הסכים כי ממנו נקח לעבוד את ה', כן המתיק הרה"ק מבעלזא הדינים באמירת פסוקים אלו בדרך ויכוח בין פרעה הרשע, הס"מ ובין משרע"ה צדיק הדור, עד שהעביר רוע הגזירה גם מבהמת ישראל בסיימו, כי ממנו נקח לעבוד את ה' אלקינו, ודע כי לאשר לא כלל הרה"ק מבעלזא בדבריו הקדושים את העופות, על כן יהיה בשנה זו מגיפה בעופות, כי מהם לא נתבטלה הגזירה וכן היה שבאותה שנה היה חולאת בין העופות ובשום אדם ובהמה לא נגעה ח"ו.

(תפארת מהר"ם)

ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב

הגאון ר' ישראל סלנטר נסע פעם על מסילות הברזל, וישבו שם קבוצה של משכילים, ושפכו בוז וקלון על עם ישראל החרדים לדבר ה', אמר להם ר' ישראל סלנטר, אספר לכם מעשה: ראש הכלבים הזמן פעם לדין תורה את ראש המשכילים, וטען בפני הבי"ד, דהנה הקב"ה נתן לנו מתנה, "נבילות וטריפות" דכתיב ביה "לכלב תשליכון אותו", והנה באו המשכילים ואוכלים אף הם נבילות וטריפות וגזל היא בידם, נענה ראש המשכילים ואמר: לא כתיב "לכלב שהולך על ארבע רגלים תשליכון אותו", וא"כ אף אנן נחשבים בכלל כלבים, השיב לו ראש הכלבים: אין הצדק בידך, דהנה בטעמא דמילתא שנתן הקב"ה מתנה זו לכלבים, הי' בשכר שלכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו, וטעם זה שייכת רק להכלבים שהולכים על ד' רגלים אבל אתם שאינכם מקיימים פסוק זה, אדרבה בכל עת ועידן אתם שופכים בוז על ישראל עם קדושים, ולכן אסור לכם לאכול הנבילות וטריפות.

לשון חכמים

לשון חכמים צדקו וישרים, בדרך צחות ומליצה נאמרים

כי ממנו נקח לעבוד את ה'. ידוע מה שהעולם אומרים, כשאדם אינו יודע עצה איך לעשות, יאשל דעת בעל- הבית מההמון, וכפי שיאמר לו הבעל- הבית יעשה בהיפך, ואא"ז הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זצוק"ל אמר שהיא משנה מפורשת וכו', **ובזה י"ל בדרך צחות**, כי ידוע שהתורה היא עצה ותושיה, אמנם בגלות מצרים היה עדיין קודם מתן תורה, וגם הדעת היה בגלות, ולא ידעו איך לעשות, **אך זאת ידעו שכפי אשר יאמר להם פרעה ומצרים, יעשו הם הכל בהיפך**, וזהו כשאמר פרעה 'רק צאנכם ובקרכם יוצג', השיב משה בהיפך מקצה לקצה, 'גם אתה תתן בידינו וגו'. וגם מקנינו ילך עמנו', והוסיף לומר הטעם, '**כי ממנו נקח לעבוד את ה' אלקינו', פירוש כי מזה שאתה אומר לעשות כך, נקח עצה לעבוד ולעשות בהיפך** כנ"ל. וזהו שאמר '**ואנחנו לא נדע מה נעבוד את ה' עד בואנו שמה', פי' ואנחנו לא נדע עצה מה לעבוד ולעשות עד בואנו שמה, היינו למתן תורה, ולעת עתה העצה זו ידענו, שכל מה שאתה אומר, לעשות בהיפך מקצה לקצה.**

דברי ישראל

ועד קרן הבנין

תלמוד תורה יסב לב דרבינו יואל מסאטמאר

בהתייסדות כ"ק מרן רבינו הקוה"ט זיעוכי"א - בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

קרית יואל - בני ברק

ס'עלה ד'יבוא א'יחולי ל'בבינו

מרומם הוא אלקא בקדמא ובתרייתא, ברכת התורה נביע בהני שורתא,
לקראת יום חדוותא, נשגר האי ברכתא, וכל שבח ושירתא, ביקר ורבותא,
קדם הרבני הנגיד החשוב והנכבד לעילא ולעילא מכל תושבחתא,
שמו נודע לטיבותא, איש החסד והמעשׂ לכל דבר קודש ביומי ולילתא,
בונה ומקים עולה של תורה ותפילה ע"כ איישר כוחו וחילו לאורייתא,

מוה"ר יואל זופניק הי"ו

אב"י ומרגליות בעיר וומסב"ג יצ"ו

בן המנוח הרבני הנכבד איש החסד והמעשׂ מוה"ר חיים יעקב ז"ל

אשר על שמו נקרא בית המדרש "**בית חיים יעקב**" בתוככי בנין התלמוד תורה

לרגל שמחת נישואי בנו הבה"ח המו"מ בתוי"ש כמר זאב נ"י
עב"ג הכלה החשובה תחי' בת הרבני הנכבד מוה"ר ברוך גרינפעלד הי"ו

והברכה אחת לאמו החשובה ויהללוה בשערים מעשיה

האשה החשובה מרת זופניק שתחי' לאויט"א

יה"ר שיזכה לרוות מכיו"ח רב תענוג ונחת, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת,
ותזכו לזכות הרבים במעשיכם הכבירים, ותמיד נספר תהילתו ונהלל שמו בשערים.

המאחלים ברגשי ידידות ושמחה

ועד קרן הבנין

שע"י תלמוד תורה יסב לב דרבינו יואל מסאטמאר

בני ברק יצ"ו

רח' ישמח משה 22 בני ברק ◆ טל: 03-5700819 ◆ ת.ד. 84 ב"ב

פרפראות לחכמה

מאמרים נחמדים, ע"ד דרוש מיוסדים,
כפתור ופרח משוקדים

ויאמר ה' בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו– למען שתי אותותי אלה בקרבו וכו'. ואפ"ל עפי"מ דאיתא בזוהר שרמז לו למכת ארבה, ונראה לפרש כוונתו כי ידוע שהאותיות שהם ממוצא אחד מתחלפים כגון האותיות א' ח' ה' ע' הם מוצא הגרון וע"כ תתחלף אות א' באות ע', וכן אותיות ב' ו' מ' ף' הם ממוצא השפתים וע"כ תתחלף אות ב' באות פ', ולפי זה אם תכניס אותיות "בא" לתיבת פרעה במקום האותיות פ' ע' תשתנה התיבה מפרעה לארבה. והוא שרמז "בא אל פרעה" דהיינו שתכניס האותיות "בא" אל תיבת "פרעה" תמצא רמז למכת ארבה, וזהו כוונת הכתוב למען "שתי" אותותי אלה בקרבו, שתי חסר כתיב וקרי "שְׁתֵי" כלומר שתי אותיות אלה דהיינו בא בקרבו ויהי' ארבה.

(הגה"ק ר' שמשון מאסטראפאלע זי"ע)

ו'אמר משה כה אמר ה' כחצות הלילה אני יוצא וגו'. אמרו חכז"ל (ברכות ד) שמשה לא רצה לומר "בחצות" שמא יטעו איצטגניני פרעה ויאמרו בדאי הוא, ולכאורה קשה הלא ידוע דכשפים ושדים אין להם שליטה מחצות לילה ואילך רק עד חצות, אם כן מדוע חשש משה לומר "בחצות" הלא לא יחזיקו אותו כבדאי, כי המה יודעים בטוב הרגע של חצות הלילה מחמת שמכוונים בכשפיהם הרגע מתי תגיע חצות. אמנם יבואר עפ"י דברי הזוה"ק (בפרשתן) שהלילה הזה היה שמור מן המזיקין ומן השדים, נמצא שכל אותו הלילה לא שלט שום מזיק, א"כ שפיר חשש משה כי בלילה הזה גם החרטומים לא היו יודעים מתי הוא חצות הלילה, מחמת שלא היו אז שליטת החיצונים.

(מעדני מלך)

ומת כל בכור בארץ מצרים וגו' והיתה צעקה גדולה וגו' ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו וגו' למען תדעון אשר יפלה ה' בין מצרים ובין ישראל. ונראה לבאר עפ"י מה שאמרו חז"ל מלאך המות בא לעיר כלבים צועקים ובוכין, אליהו בא לעיר כלבים שמחים, וידוע דברי חז"ל כיון שניתן רשות למשחית אינו מבחין בין טוב לרע, ואיתא ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך, דם פסח ודם מילה שמלו עצמם באותו לילה, וידוע דעל ברית מילה בא אליהו הנביא לעיר, וזהו שאמר הכתוב ומת כל בכור בארץ מצרים, ואם תאמר א"כ גם מישראל ימותו דכיון שניתן רשות למשחית, על זה אמר זה אינו דלא המלאך המות ימית הבכורים, והראי' דלכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו, ואם הי' המלאך המות בעיר היו הכלבים צועקים, ואדרבה הכלבים יהיו שמחים שבאותו לילה מלו עצמם והי' אליהו בא לעיר וכלבים שמחים, ורק הקב"ה בכבודו ובעצמו הוא ימית את בכורי מצרים והוא מבחין בין טוב לרע, ובזה תדעון שכדברי כן יהיה כי אשר יפלה ה' בין מצרים ובין ישראל שלא ימית מישראל אף אחד, ועל כרחך שהקב"ה בעצמו ימית את בכורכם והוא מבחין ואין לנו לדאוג כלל מהמשחית.

(ילקוט האורים)

אך ביום הראשון תשביתו וכו' כי כל אוכל חמץ ונכרתה הנפש וכו' מיום הראשון עד יום השביעי. וקשה סדר הכת' נראה מסורס היה צריך לכתוב "כי כל אוכל חמץ מיום הראשון עד יום השביעי ונכרתה? וי"ל לפי שהקש הראשונים מה נשתנה חמץ משאר איסורים למה חמץ הוא בשריפה ושאר איסורים כגון בשר בחלב שג"כ אסור בהנאה ואינו חייב בשריפה אלא יכול אפי' להשאירו בבית ותירצו משום שאיסור חמץ ענשו כרת ועוד שאינשי לא בדייל מיניה (היינו שאנשים רגילים לאכול כל השנה חמץ) אז יש חשש שאם לא ישרפנו וישאירו בביתו מתוך הרגל יבא לאכלו, לפי זה פירוש הכת' "אך ביום הראשון תשביתו" ותשביתו פירושו שריפה ולמה נשתנה דינו משאר איסורים "כי כל אוכל חמץ ונכרתה" יש בחמץ עונש כרת ועוד טעם "מיום הראשון עד יום השביעי" שאיסור חמץ הוא רק שבעה ימים אבל לא כל השנה ממילא האנשים רגילים לאכלו.

(שתי יהות)

דורש טוב

דבר נא באזני העם וישאלו איש מאת רעהו וגו', צ"ב אמאי ציוונו על 'וישאלו איש מאת רעהו' היינו שיקחו דוקא בדרך שאלה, **וכי יד ה' תקצר שיקחו בעל כרחם בשפטים גדולים, ככל הניסים דעביד בעדינו ביציאת מצרים.**

ונראה ליישב דבאמת הכלל הוא דמי שיש לו חיוב ממון עם חיוב מיתה אז 'אין אדם מת ומשלם' ו'קם ליה בדרבה מיניה' (ב"ק כ"ב ע"ב), ונענש רק במיתה, **וכיון דנידונו המצרים במיתה, א"כ מעיקר הדין לכאורא נפטרו מחיוב הממון,**

אלא משום קי"ל בקלב"מ **דאם הניזק מוחזק ותופס בהממון שהגיע לידיו בהיתר, אזי לא מפקינן מיניה אף שהמזיק הולך למיתה.** (עיין ש"ך חו"מ סי' כ"ח ול"ב, ועיין ב"מ דף ע"א וברש"י שם). ולפ"ז י"ל כיון שהיו תפוסים ועומדים שהשאילום בעצמם ובהיתרא אתי לידייהו היו מותרים להחזיק בו.

ובזה מיושב שפיר אמאי ציוה ה' דייקא 'וישאלו איש מאת רעהו' בדרך שאלה דייקא, דליתן להם מיד לגמרי לא היה באפשר עפ"י דין, לכן התחכם ה' לצוות אותם שישאלו, **והוי ישראל תופסים ממונם בהיתר, וממילא אף דנידונו המצריים במיתה ג"כ, זכו ישראל בממונם מן הדין.**

(כתב סופר)

יענינו בקו"ל

מכתבים הערות והארות שנתקבלו על שולחן המערכת

אמע"כ מערכת הגליון 'קול התאחדותינו' בקרית יואל בני ברק יצ"ו

ראיתי את המאמר של הרב קעסטנבוים נדפס בפ' שמות בענין העברת הפרשה שמו"ת, רציתי רק לציין דבר פלא מה שראיתי בספר 'דרך הטובה והישרה' בהקדמת המו"ל, ואעתיק את לשונו "המחבר היה רגיל לספר בשם הרה"ק משינאווע זי"ע כי כאשר בימינו אלה אין לנו דין תלמיד חכם, אבל הלא אינם רוצים להיות בכלל נותן בתו לעם הארץ, או נושא בת עם הארץ, ע"כ הגבול לצאת מגדר עם הארץ, הוא אם יודע להעביר הסדרא שנים מקרא ואחד תרגום.

בתודה מראש על פרסום הענין לתועלת הציבור
ידידכם ומוקיר עבודתכם ביגיעה לטובת הכלל
א. ש. פרענקל, ברוקלין יצ"ו

החיים והברכה אל מע"כ ידידנו היקרים חברי המערכת של הגליון נפלא 'קול התאחדותינו'
בקרב קהלתינו הק' בני ברק יצ"ו

אחדשה"ט מדי שבוע בשבוע אני נהנה מאוד מהמאמרים העשירים רב האיכות המופיע בתוך הגליון ותשיאת חן חן לכם, ועל של עתה הננו בזה רק להעיר על המאמר 'פינת יקרת' מאוצרו של הרב ר' שבתי קעסטנבוים שליט"א, מה שראיתי במאמר שכתב בפ' וארא שמביא מספר 'הנותן אמרי שפר' בפרשת תולדות: דלכן היתה רבקה עקרה, דכיון דמצד הטבע לא הי' נמשך לה בנים, א"כ אינו נמשך אחר הטבע דהיינו אחר מדות האח, הנה בהיותי משובתי עיר הנופש פאלם ספרינגס בצל הקודש של כ"ק רבינו שליט"א על שב"ק העעל"ט הראה לי מרן שליט"א על קטע מספה"ק ישמח משה בפ' תולדות, שכתב ג"כ כזה ואמרתי להעתיקו לתועלת הקוראים:

ויהי יצחק וגו' אחות לבן הארמי לו לאשה (בראשית כה כ), ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו כי עקרה היא וגו' (בראשית כה כא), ויתרוצצו וגו' ותאמר אם כן למה זה אנכי (בראשית כה כב), ויאמר ה' לה שני גוים בבטנך וגו' (בראשית כה כג). יל"ד טובא. (א), הקישור אינו מובן. (ב), אחות לבן מה מלמדנו בזה, ועיין רש"י (ד"ה בת). (ג), כי עקרה היא מה בא ללמדנו, היה לו לומר כי לא ילדה יהיה באיזה אופן שיהיה, ולשון עקרה משמע בטבעה מעת הולדה, ועיין מ"ש למעלה בזה. (ד), אם כן למה זה אנכי אינו מובן. והנ"ל בזה, בהקדים מה דנ"ל לפרש הא דאיתא בברכות דף י' (ע"א) א"ל האי צדוקי לברוריה כתיב (ישעיה ד א) רני עקרה לא ילדה, משום דלא ילדה רני. א"ל שטיא שפיל לסיפא דקרא דכתיב כי רבים בני שוממה וגו', אלא מאי רני עקרה לא ילדה, רני כנסת ישראל דלא ילדה בנים לגיהנם כותייכי. ונ"ל ביאור הדברים על פי מ"ש

באבני שוהם פרשת ויקהל סימן ב' על מדרש רות, ועיקר דבריו בשם אבן שואב, דלכך היו אמותינו עקרות מפני שאחידתן רשעים היו ורוב בנים הולכין אחר אחי האם (ב"ב ק"י ע"א), אך זה כשהלידה היא על פי טבע בכח הגוף, אבל כאן שהיו אמותינו עקרות, ובכח הגוף לא היה להם לידה כלל רק על פי נס, שוב אין הולכין אחר אחי האם. ועיין מ"ש הנזר הקודש במדרש רבה פרשת לך (ב"ר ל"ט י"א) בפסוק (בראשית יב ב) ואעשך לגוי גדול, דמהאי טעמא אנו יוצאים מכלל בני נח ונקראים בני אברהם הובא בדבריו למעלה. והנה כל כנסת ישראל נבנה על ידי העקרות, והיינו רני עקרה וגו' שלא ילדה בנים לגיהנם כותייכי דייקא, ולכך יש לרנן על עקרותה, ודו"ק.

והנה אמרו רז"ל (ברכות י' ע"א) גבי חזקיה שלא רצה לישא אשה, משום דחזא דנפיק מינה בני דלא מעלי, אך הנביא אמר לו כי לא טוב עשה כי מה דמפקד אכעיא ליה למעבד, ומה דניחא קמיה קב"ה לעבד, עד כאן. על כל פנים נשמע מזה דמי שעלול לבנים שאינם הגונים, אם נמנע מהוליד, אין לו לבקש רחמים על זה כי ההעדר טוב מן הווייתו. ואם כן לכאורה קשה על מה שהתפלל יצחק על רבקה שתלד, הלא היא אחות לבן ורוב בנים הולכים אחר אחי האם. והתירוץ לזה כי היתה עקרה בטבעה מרחם אמה וליכא למיחש לדבי וכמ"ש. ואם כן הכי פירושא דקרא אחות לבן הארמי, וידוע דרוב בנים אחר אחי האם, ואף על פי כן ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו כפירוש הרשב"ם בשביל אשתו, וקשה למה התפלל, לזה אמר כי עקרה היא ואזיל החשש הנ"ל, והנה אם האשה יולדת בטבע, אם כן היא בכלל כל הנשים שבעולם ואינה מתייחדת מכל שאר הנשים, מה שאין כן עקרה בטבעה שנפקדה, היא מתייחדת מיתר הנשים. וזה שאמר הכתוב ויתרוצצו הבנים בקרבה, כפירוש רש"י (ד"ה ויתרוצצו) כשהיתה עוברת על פתחי תורה יעקב מפרכס, ועל פתחי עבודה זרה עשו מפרכס, ותאמר אם כן למה זה אנכי, כלומר אם כן שמפרכס על בתי עבודה זרה, אם כן הרי הוא כאחי לבן, למה זה אנכי נתייחדתי משאר נשים להיות עקרה עד שהוצרכתי להתפלל על הדיון, ויאמר ה' לה שני גוים בבטנך וגו' ואחד מהם צדיק, ולכך היתה עקרה, ודו"ק כי נכון בס"ד.

כ"כ העיר לי מרן שליט"א אשר בספה"ק בית ישראל להרה"ק מהרצ"ה מזידיטשוב זצ"ל, ביאור באופן נפלא בענין זה את הפסוק בפ' תולדות 'ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו כי עקרה היא' ויעתר לו ה', ופי' רש"י הפציר והרבה בתפילה עיי"ש. כי שתי תפילות התפלל יצחק על רבקה, מקודם התפלל שתהי' עקרה כדי שיפסיק מאתה כח הלידה הטבעית ביודעו שטבע הרשעים נשרש בקרבה, וע"ז אמר הכתוב 'ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו כי עקרה היא', ולא נאמר כי עקרה היתה, ור"ל לא היתה מטבעה עקרה רק מתפלתו, לכן יבוא על נכון על מה שהפציר והרבה בתפילה, כי בתחילה התפלל שתיעקר, ואח"כ הוצרך להתפלל להיפך וע"ז צריך יותר רחמים כנודע בשם הבעשה"ק על הפסוק רצון יראיו יעשה ואת שועתם ישמע ויושיעם, וראוי לעיי"ש מה שביאור באופן נפלא כל הענין.

תודה לכם מעומק הלב על הגליון מדי שבת בשבתו, גם מרן שליט"א מעיין בזה בכל שבוע ונהנה מעבודתכם הנפלאה. ותחה"ל.

ידידכם מריחוק מקום וקירוב הלב

יהושע מענדלאוויטש, פה קרית יואל יע"א

וועד קרן הבנין

בית חינוך לבנות

שע"י מוסדות יטב לב ד'סאטמאר בני ברק

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

ויברך אלקים את יצח"ק

באותות הוקרה וחיבה, נשגר ברכה מרובה, אל מעלת כבוד ידידינו ומכובדינו האי גברא יקירא, רודף צדקה וחסד תדירא, ידיד נאמן ותומך נלהב לטובת מוסדותינו המעטירה, טוב ומטיב לכל מבקש ברוח נדיבה ובנהורא נפישא, ובמיוחד הוזיל זהב מכיסו להרחבת גבולי הקדושה בתוככי מוסדותינו הקדושה, בבנין בית חינוך לבנות במידה גדושה, שמו הטוב משבחים ומהללים, לתורה ולתעודה מרבה פעלים, איש חמודות רב תבונים, מקבל את כל אדם בסבר פנים, ה"ה

הרבני הנגיד הנעלה והנכבד, עושה ומעשה צדקה וחסד

מו"ה שלום יצחק וויינבערגער הי"ו

מגדולי העושים והמעשים למען הקמת הבית הגדול

לחינוך הבנות פה בני ברק יצ"ו

לרגל השמחה שבבתיהם, רון שיר ושבח בשמחתו,

בשירוסי בתו החשובה שתחי' למציו"ת ובשטטוי"מ

עם ב"ש החתן החשוב המופלג בתו"ח כמר **שלמה צלמן טרעסזער** *נ"י*

בן ידידינו הנכבד והנעלה, הר"ר **יקותיאל יחיאל מאכיו טרעסזער** *שליט"א*

ושגודה ברכותינו, ותערב לפני ה' עתירתינו, שתזכה לראות רב תענוג ונחת, תורה וגדולה במקום אחת, וידא רעוא מן קדם רבון עלם ועלמיא, שתשרה שכינה בכל מעשי ידיו ברב סייעתא דשמיא, ויוכל להמשיך בפעליו הברוכים בהרחבת גבולי הקדושה, מתוך בריות גופא ונהורא נפישא, אודך ימים ושנות חיים בטוב ובנעימים, ואך טוב וחסד ירדפוהו כל הימים, אכי"ר.

כ"ד ידידיו מוקיריו השמחים בשמחתו

ומברכים ברגשי הודאה והערכה לעומתו

וועד קרן הבנין

להקמת הבית הגדול לחינוך הבנות בני ברק יצ"ו

ויהי בחצי הלילה

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

בפרשתן מצינו (שמות יב, כט) 'ויהי בחצי הלילה וה' הכה כל בכור בארץ מצרים', שמכת בכורות הי' בחצות הלילה, וכבר ידוע שחצות הוא העת רצון הכי גדול מכל שעות היום והלילה כמובא בזוה"ק, ולכן גילה לנו מרן האריז"ל דבחצות הוא הזמן המובחר לקונן ולהתחנן על גאולתינו ופדות נפשינו, אולם ראוי להתבונן ולעיין באיזה זמן חצות עסקינן, האם הוא תלוי דוקא בחצות דאר"י, או בחצות של כל מדינה ומדינה, וכ"כ יש לחקור האם חצות הלילה של מכת בכורות במצרים הי' בחצות הלילה של ארץ מצרים או של אר"י.

הנה מרן החתם סופר ב'תורת משה' בפרשתן כתב: 'דמשה רבינו אמר כחצות הלילה ורש"י פי' שלא יאמרו משה בדאי הוא, וי"ל כי ידוע כי יש מרחק בין א"י למצרים עכ"פ איזה רגעים לענין חצות לילה ואמירת הקב"ה בחצות הלילה הי' הכל לפי חצות של א"י, וכתיב כשרדף אברהם אבינו ד' מלכים ויחלק עליהם לילה, שחצי הלילה כדי לעשות בו נסים במצרים, וזה הי' בא"י וממילא חצות נחשב במצרים לפי חשבון א"י, ואיננו אז חצות במצרים, כי אין מכוון עם חצות של א"י, וגם כי יעשה כנור כמו דהע"ה שנשב בו רוח צפונית (ברכות ג:) אז בחצות מצרים ינשב בו רוח צפונית ואין אז חצות א"י אשר עליה הי' כוונת השי"ת, וא"כ בחשבון הזה יכולין האיצטגנינים לטעות כמובן לכן אמר להם כחצות, ויש להוסיף ולבאר עפ"ז מה שכתב הפייט בפרשת החודש המתחיל אבי כל חוזה בפניו צגו אילי קודש להעיד עדות חודש, ואל נתעטף בקודש, ולכאורה יל"ד למה הי' צריך לקדש להעיד עדות החודש הלא ראו את הלבנה ולמה צריך עדות, אבל י"ל לפי שבמצרים הי' היום גדול מעט משבא"י, לפיכך א"ש שהי צריך עדות שראו הלבנה בירושלים שעדיין אז לא הי' לילה במצרים ולא ראו את הלבנה לפיכך צריך עדות'.

ובאמת כבר כתב כן ה'יערות דבש' (חלק א' דרוש ט"ו) ביותר ביאור: 'בשנבין מ"ש (ברכות ד) למה אמר משה כחצות שמא יטעו אצטגניני פרעה ויאמרו משה בדאי הוא, ויש להבין מהיכי תיתי יטעו ומה טעותם בזה, הלא כל איש נבוב ילבב לדעת רגע חצות הלילה מענין חצות יום, ע"י כלי שעות וכלי מים וכדומה, ומה יועיל באומרו כחצות אולי יטעו כשיעור מרובה, אבל הענין כבר אמרו חז"ל (יבמות ע"ב) אין לך חצות לילה שאין רוח צפונית מנשבת בו בעת רצון מה', הוא שנאמר ויהי בחצות הלילה וה' הכה כל בכור, הרי בחצות הוא עת רצון לה', ולכך באותו עת ורגע פקד עמו לגאלם ולייסר למצרים, והנה לפ"ז דעת רצון הוא למעלה, וכמ"ש בזוהר ג"כ (ח"ג ס"ח) דחצות לילה אתעורר רעותא למעלה, ויש לדקדק כי חצות לילה בכדור ארצי סובב בסבוב הכדור באופן שאין לך מדינה ומדינה שלא ישתנה בו עת חצות, ומה שהוא חצות בצרפת אינו חצות בספרד, וא"כ למעלה דעת רצון הוא לגבי הקב"ה, וכדאמרינן (זוהר ח"א ע"ז) הקב"ה נחית לשעשע עם צדיקים שבגן עדן, אין ספק שאין כל

חצות לכל מדינות, דא"כ כל מעת לעת זימנא הוא למעלה שיהיה עת רצון, וברור ופשוט שרגע אחד מן כ"ד שעות הוא לבדו עת רצון למעלה, וע"כ דחצות שהוא בארץ ישראל הוא רצון למעלה, כי למעלה הכל נדון לפי ארץ ישראל, היא הארץ אשר תמיד השגחת ה' בה, ועץ חיים למעלה וזה השער לה' להשפיע בו כלל האמצעי, והכל נדון לפי ארץ ישראל וכל התורה ומצות הכל בארץ ישראל הם עיקר ושם ה' יקרא על ארץ ישראל, וא"כ ה' שאמר בחצות הלילה אני יוצא בתוך מצרים כי אז עת רצון מילתא כוון על רגע חצות של ארץ ישראל, אבל אם יאמר סתם בחצות יטעו אצטגניני פרעה ויחשבו דמחצות של ארץ מצרים דיבר, ובאמת במצרים לא היה אז חצות, כי יש הבדל בין מצרים לארץ ישראל ברוחב מעלה כנודע למפות הארץ, וא"כ יאמרו משה בדאי, ולכך אמר כחצות שבמצרים אינו חצות ממש רק רגע סמוך לחצות', עי"ש, הרי מבואר לנו מפורש מדבריו דחצות שהוא זמן רצון תלוי רק באר"י.

אולם האיר בספר 'משחת שמן' [פנינים] דמהרי"ל דיסקין הבין בבירור דחצות היינו של מצרים, ומחדש חידוש גדול: **'שאכן לא מתו כל בכורי מצרים ברגע אחד ממש אלא שבכל מקום נהרגו הבכורים ברגע שהגיע שעת חצות אצלו**, דהיינו כי הלוא השעות הזמניות מחולקות לפי מהלך החמה על הארץ, וזמן חצות הלילה הוא הרגע האמצעי שבין שקיעת החמה של היום שעבר לבין הזריחה של היום הבא, וידוע למביני מדע שמהלך החמה אינה שוה בכל הארצות, אלא כל ארץ ומדינה לפי קביעתה על פני כדור הארץ ומרחקה מגלגל החמה, כך משתנים שעות היום והלילה שלה, ובגלל כן הנה במדינה גדולה כמצרים אין השקיעה והזריחה בצד זה של המדינה שוה, ובכל עיר וחבל ארץ נקבעים זמנים אחרים ועוד יותר, שאף רגע חצות בשכונה זו אינה שוה לרגע החצות של שכונה אחרת, ובכל כברת ארץ משתנה המציאות לפי מרחקה ממהלך החמה והמזלות, ולפי חשבון זה יוצא שמכת בכורות היתה בכל שכונה ושכונה ברגע אחר, **שבכל מקום שהגיע חצות לפי שעותיו אז מתו הבכורים שם**, ומשום המציאות הזו מובן מאד למה לא אמר משה לפרעה וחכמיו שהקב"ה יכה אותם בחצות ממש, מפני שחשש שיעמדו הם במקומם ויאמרו שכבר הגיע חצות ולא מת אף אחד, בעוד שלפי האמת במקום מושבם עדיין לא הגיעה השעה היעודה', עי"ש מה שחידש.

שוב מצאתי בדברי הגאון הראב"ד שליט"א שזך בזה בספרו 'מועדים וזמנים' (ח"ז סימן קפ"ח) ומביא שם את דברי החתם סופר ומהרי"ל דיסקין, ומעיר שם: 'דהא כתב הזוה"ק פרשת בא חידוש פלא שבליל מכת בכורות היה לילה כיום יאיר, ומפורש שם שלא היה לילה כלל, ולפי זה נמצא שהשמש לא הלכה כלל א"כ מה שייך חצות לילה לפי מקומו שזהו רק כשהשמש מסתובב, ונמצא בלילה מול השמש ממש וכשם שבחצות היום השמש היא בראשו של אדם כך בלילה השמש היא בצד השני מדוייק ומכוון כנגדו, אבל כשהשמש במשימו ונהיר כעמו לא שייך בכל מקום זמן חצות שם בלילה, וע"כ אמר הקב"ה זמן חצות בכל מקום כפי זמן חצות שבארץ ישראל', ועי"ש עוד מש"כ בזה.

ובאמת כבר נחלקו בזה גדולי אחרונים, דהנה היעב"ץ ב'מור וקציעה' (או"ח סי א') כתב: 'והנה יקשה מאד כי הלא אין עת ורגע בכל כ"ד שעות היום שסובב הגלגל היקף אחד, שלא יהא חצות לילה באיזה מקום ויתחלף לפי מצב המקומות והמדינות בכדור הארץ לארכו, כמו שנודע היום הזה גלוי לכל רואי השמש, באופן שאי אפשר להכחיש עגולת הכדור וסבוב הגרמים השמימיים, א"כ איפה במה יוודע שעת החצות האמיתי, ואיך ובמה יבדל רגע אחד מחברו בבחינה זו אחר שכל חלקי הזמן שוין באופן זה עת שבמקום אחד הוא חצות לילה ואפלה, במקום אחר המקבילו הוא חצות היום ואור, וכל ישראל פזורי הגולה אין חצות לילה אחד להם, לכן לא מצאתי מקום בשכלי להכיל דבר זה אם לא על פי מה שכתב הכוזרי (סי' י"ח) בענין קדוש החודש ושמירת שבת, ששבתות ה' ומועדי ה' תלוים בנחלת ה' שהיא העיקר ושאר ארצות טפלות, וכן יראה דעת המקובלים שכל שאר מקומות יונקים מנקודת ציון, א"כ מה שעושים תקון חצות בשאר מקומות בחו"ל אינו רק זכרון בעלמא, על דרך אם אשכחך ירושלים וציון היא דורש אין לה מכלל דבעיא דרישה', עי"ש מה שהאריך שם, וכן

סובר היעב"ץ לגבי שבת דעיקר שבת הוא בארץ ישראל דאז עיקר הזמן, וכמו שהאריך שם ובסימן שמ"ג.

וכ"כ הרה"ק מקאמארנא זצ"ל ב'שלחן הטהור' (זך זהב סימן רמ"ב ס"ק ט'): 'בענין החקירה שמקרי שמשתנה היום לערך האקלים מן התורה כל מקום ומקום לפי מקורו, וזכי הנפש יראי ה' יזהרו בהנהגת שבת כפי השקיעה שנשקע החמה בירושלים הן בערב שבת הן במוצאי שבת, ואשרי לו בזה ובבא אמן', עי"ש, וכ"כ ב'שלחן הטהור' סי' רס"א '**מנהג הקדושים והצדיקים, ובימים הקדמונים הי' מנהג כל חכמי ישראל לדקדק בזמן שקיעת החמה של ארץ ישראל**' וכו', עי"ש באריכות, ומבואר בדבריו דהולכין בעיקר אחר א"י, וע"ע ב'חסד לאברהם' (מעין ג' נהר ח') כעין זה בשם רמ"ק.

אולם ב'שלחן ערוך הרב' (מהדו"ת סימן א' סעי' ח') כתב, דחצות תלוי בכל מקום ומקום כפי זמנו, והסביר בתו"ד: 'ואף שהימים והלילות משתנים לפי האקלימים וריחוק המדינות זו מזו ממזרח למערב אין בכך כלום, וכמו זמן קריאת שמע ותפילה וזמן כניסת שבת ויו"ט שהוא ג"כ בכל מדינה ומדינה לפי זמן הימים והלילות שלה, כי עת רצון שלמעלה ויחודים עליונים שבקריאת שמע ותפילה וקדושת שבת ויום טוב הוא למעלה מגדר המקום והזמן, רק שמאיר למטה לכל מקום ומקום בזמנו הראוי לו, וזהו ג"כ הטעם ששורה קדושה עליונה בחוץ לארץ ביום טוב שני של גליות, ולכן גם בני ארץ ישראל הבאים לחוץ לארץ חייבים בקדושת היום אף שדעתם לחזור וכו', עי"ש, וכ"כ ב'בכור שור' בברכות דף ג', וכן האריך הגאון רבי יהודא אסאד ז"ל בספרו 'שו"ת מהרי"א' בתשובה (יהודא יעלה או"ח סי' ח') דכל מקום יש לו חצות שלו, ובאותו הזמן הוא עת רצון, וכן מסיק ה'ערוגת הבשם' באו"ח סי' א', וכ"כ המלבי"ם (ארצות החיים סי' א', מאיר לארץ אות כ"ח) כי גם העת רצון סובב מעל לפי מקומו בשפל. ומתעורר בכל מקום לפי מקומו באשר הוא שם, בשפל ובמעל, כמו שהוא לענין שבת ויו"ט ולענין תפילה, עי"ש.

ובספר 'שבילי דוד' (או"ח סי' תקפ"א) ג"כ נו"נ בזה, דלכאורה איך אפשר דהעת רצון יהי' נשתנה בכל מקום ומקום, וביאר שם: 'כי בודאי כפי השגתינו אם בכל מדינה יש זמן אחר, אין הזמן מכוון נגד הזמן שהוא למעלה, אולם כבר מצינו דוגמא לזה במס' ראש השנה (יח.) בראש השנה כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון וכולן נסקרין בסקירה אחת, ועי' רש"י שם שפי' אף דבאי עולם עוברין בזה אחר זה, נסקרין הם בסקירה אחת, וכן הוא לענין זה, דכאן אף דהזמן שמכוונין למה שלמעלה משתנה בכל מדינה, מ"מ עת רצון שלמעלה מכוון לכל באי עולם ברגע אחת אשר נמנע כפי החק הטבע' וכו', עי"ש.

ועיי' מה שכתב ה'ספורנו' בפ' אמור (ויקרא כג, ג) על הפסוק שבת היא לה' בכל מושבותיכם: 'הוא היוצר אור ובורא חשך קובע אותם בכל מושבותיכם. אף על פי שתשתנה תחלת היום והלילה כפי השתנות האורך בגלילות מתחלפות, ועם זה היתה השבת הראשונה משוערת כפי איזה אורך מיוחד בהכרח' מכל מקום תהיה תחלת השבת וסופה בכל אחד מהגלילות ליושביו כפי התחלת היום והלילה בגליל ההוא', עיי"ש.

ונסיים בתירוץ נפלא ממרן רבינו ז"ל על הערת ה'חתם סופר' ז"ל, דלכאורה אמאי לא השתמש משה בעצה של דוד המלך, דידע חצות בכינור שלו ע"י רוח צפונית: 'דבתרגום יונתן עה"פ להלן (שמות יט, ד) ואשא אתכם על כנפי נשרים, פירש, שבליל פסח העלה הקב"ה את כל בני ישראל על ענני הכבוד והביאם למקום המקדש ושם עשו את קרבן פסח והחזירם לבתיהם, והנה איתא במסכת יבמות (עב.) שבני ישראל לא היה מלים במצרים את עצמם בהיותם במדבר משום חשש סכנה לפי שלא נשבה להם שם רוח צפונית המרפאת את הנימולים, ואמרו שם שני טעמים למה לא נשבה להם את רוח צפונית, או כעונש מפני שהיו נזופים למקום בגלל חטא העגל, או מפני שהיו מוקפים בענני כבוד, והקב"ה לא רצה שרוח הצפונית תפזר את ענני הכבוד. והנה לפי תירוץ זה בהיותם עם ענני הכבוד לא נשבה להם רוח צפונית, ולפי דברי התרגום יונתן שבאותו הלילה היו על גבי ענני הכבוד הרי שלא נשבה להם רוח צפונית, ולכן לא היה מועיל כינור כלום בלי רוח צפונית, ודפח"ח.

דיני כתיבת שם השם [א]

לשם קדושת השם

א] **אע"פ שאומר בתחילת כתיבת ספר תורה שכותבו לשם קדושת ספר תורה. ומהני אמירה אחת לכל הספר תורה. מ"מ לענין כתיבת שמות השם, אינו כן, אלא בכל פעם שכותב שם מהשמות הקדושים שאינם נמחקים[1], צריך לומר ש'כותב לשם קדושת השם'. ואם לא עשה כן פסול[2] [והדין האם רק 'חשב' לשם השם, או שאמר בתחילה 'וכל האזכרות שבו' יבואר בס"ד לקמן].**

המקור שיש לקדש שם השם

ב] **בגמרא** (גיטין נד:) **בעובדא דההוא דאתא קמי דרבי אמי, אמר ליה: ס"ת שכתבתי לפלוני אזכרות שבו לא כתבתים לשמן. ואמרינן כל ספר תורה שאין אזכרות שלו כתובים לשמן אינו שוה כלום. וביאר הב"ח: דהנה לכאורה קשה מאי איריא 'אזכרות', הרי אפילו שאר ס"ת בעי כתיבה לשמה. אלא בע"כ דאפילו קידש בתחילת כתיבת ספר תורה, אפי"ה צריך לחזור ולקדש כשכותב שם השם[3].**

---

1. חובת הקידוש הוא בכל ז' שמותיו של הקב"ה, ולא רק בשם הוי"ה, כלשון השו"ע (יו"ד סימן רעו ס"ב) "בכל פעם שכותב שם מהשמות שאינם נמחקים, צריך לומר שכותבו לשם קדושת השם. ואם לא עשה כן פסול".

ומקור דין זה כתב הבית יוסף בשם הר"י אסכנדרני, והביא ראיה מהירושלמי (מגילה פ"א ה"ט) דאיתא שם היה כותב שלושה שמות הרי זה מפסיק ביניהם, והנה לא מצינו שלשה שמות הויות סמוכים להדדי, אע"כ דכל שמות שאינן נמחקים צריך כתיבה לשמה. וכתב הב"י שאינו ראיה, דאפשר לפרש כמו שכתב הנמוק"י שמירי כגון שהניח ביריעה שמות הרבה שלא רצה לכתבם מפני שלא היה המקום נקי ובא עתה לכתבם ביחד. וכתב מ"מ נכון הדבר לכתוב כל השמות שאינם נמחקים לשמה. וכן פסק בשו"ע (שם).

והנה בהגהות רעק"א (שם) אחר שהביא דברי הנמוק"י והב"י הנ"ל מסיק "משמע דזהו רק לכתחילה אבל דיעבד לא פסל וכו', וכ"כ הרדב"ז ח"א סימן קב. אמנם בפתחי תשובה (סק"ב) הביא דברי הרדב"ז הנ"ל. אבל כתב "ועיין בבית יוסף, ועיין בברכי יוסף שהאריך מאוד בזה והוכיח מהירושלמי ומגדולי ראשונים כדעת הבית יוסף דכל שמות שאינם נמחקים אם לא כתבן לשמן פסול".

2. שו"ע (שם). וביאור החילוק כתב הבני יונה (שם) מפני שכל אזכרה היא שם בפני עצמו, צריכים לקדש כל שם בפני עצמו. משא"כ ספר תורה, כל זמן שלא נשלם הספר תורה הרי הוא פסולה, נמצא שכל התורה הרי היא מצוה אחת, וכל הכותב ע"ד הראשונה כותב.

3. יעויין בבית יוסף (סימן רעד) דיש מביאין ראיה מהגמרא (פרק הבונה) **"היה צריך לכתוב את השם, ונתכון לכתוב יהודה, וטעה ולא הטיל בו דל"ת, מעביר עליו קולמוס ומקדשו"**. הרי לנו דיש לקדש את שם השם. וכתב הב"י דראיה זו אינה כלום, דשא"ה שנתכון לכתוב יהודה שאינה כתוב בספר במקום ההוא, והו"ל נתכון לכתוב תיבה שאינה כתובה בתורה. דהיינו היפך כוונה. אבל אם לא היה לו שום כוונה בשם השם יהא כשר. וע"ע בנו"כ כאן האם יש מגמרא זה ראיה.

תיקון בשם השם

ג] אפילו כותב רק מקצת שם ה', כגון שנתקלקלה איזה אות או מקצת אות ובא לתקנה, צריך לתקנה לשם קדושת ה'[4]. אמנם באופן שהאות כשר, ומחזקו בדיו אין לפסול אם לא קדשו לשם השם[5].

מגיה שם השם

ד] מגיה המתקן איזה שם בס"ת, לא סגי שיאמר 'לשם קדושת השם', אלא צריך שיאמר 'לשם קדושת ספר תורה, ולשם קדושת ה", דהרי גם שם קודש צריך לכתבו לשם קדושת ספר תורה[6].

כותב כמה שמות בפעם אחת

ה] הכותב כמה שמות זה אחר זה, כגון: שמע ישראל 'ה' א–לקינו[7] ה". או שהניח ביריעה שמות רבים שלא רצה לכתבן מפני שלא היה טהור, ורצה לטבול מקודם. ובא לכתבן בפעם אחת. י"א שלכתחילה צריך לקדש כל שם בפ"ע. אבל אינו לעיכובא ומהני כשקידשם בפע"א, כיון שלא הפסיק ביניהם[8]. ויש מתירין לכתחילה לקדשן בקדושה אחת[9].

לפרש איזה שם

ו] אין צריך לפרש איזה שם הוא מקדש[10], וי"א שצריך לפרש איזה שם הוא כותב. וכשהוא כותב שם הוי"ה יאמר הריני כותב שם הגדול הוי"ה ב"ה לשם קדושתו[11]

---

4. קסת הסופר (סימן י סעיף א).

5. לשכת הסופר (שם סק"ד).

6. משנת הסופר, (ביאור הסופר סימן י ד"ה לשם).

7. הערה: מנהג העולם כשכותבים אלקינו, ואין רוצים לכתוב שם השם, כותבים עם קו"ף, כנ"ל. אמנם נתעוררתי דלכאורה מה הרווחנו בזה, הרי הא'ל', הרי הוא נמי שם משמות הקדושים, שם קל. ולכאורה עדיף לכתוב א-ל, עם הפסק כנ"ל, ואז שוב אינו שם. ויכול לכתוב עם אות ה"א, א-להינו. והיות שלא ראיתי להעיר כן, ומנהג העולם נמי אינו כן. נשמח לשמוע דעת הקוראים בזה.

8. קסת הסופר (סימן י סעיף ה).

9. מקדש מעט (ס"ק כו). משנה ברורה (סימן לב ס"ק צז). ועי"ש במקדש מעט שכתב "ומ"ש הבני יונה דטוב לקדש כל אחד בפ"ע, איני יודע מנ"ל. ומאי מעליותא להרבות דברים שאינו צריך, וריש זבחים איתא, אתנו ב"ד דלא לימא לשמו דלמא אתי לומר שלא לשמה. ובקסה"ס לא ראה כל הנ"ל ועשה מדברי הבנ"י חיוב לכתחילה לקדש כל אחד בפני עמו, וכתב מלבו הטעם לזה, ואינו נכון".

10. מקדש מעט (שם ס"ק "יא). וכתב שכן משמעות כל הפוסקים.

11. קול יעקב (שם ס"ק לט) בשם החיד"א.

מחשבה לשם קדושת השם

ז] אם במקום 'לומר' לשם קדושת השם. רק 'חשב' לשם קדושת השם, נחלקו הפוסקים בזה. דעת השו"ע שפסול[12]. אמנם דעת הרמ"א[13] דכיון שאמר בתחילת כתיבת הספר תורה שהוא כותב לשם קדושת ספר תורה, סגי בדיעבד לקדש השם במחשבה[14]. וכן פסקו הש"ך, והט"ז בדעת הרא"ש. וי"א[15] דבין בתחילת כתיבת הספר ובין בקדושת השם סגי בדיעבד במחשבה.

סיום הכתיבה לשם קדושת השם

ח] אם לא קידש השם בתחילת כתיבת ה', ונזכר קודם שגמר לכתבו. ורוצה לקדשו בגמר הכתיבה. יהא תלוי, האם כשהתחיל לכתוב את ה' ידע שהוא כותב שם השם, אלא שלא קדשו [אפילו במחשבה] דמהני לקדשו בגמר הכתיבה. אמנם אם לא ידע בתחילה כלל שהוא כותב שם השם, וכש"כ שהיתה כוונתו לשם אחרת [היפך כוונה] אינו מועיל מה שיקדשו בסוף.[16]

טעה ואמר לשם קדושת ספר תורה

ט] אם טעה ובמקום לומר 'לשם קדושת השם', אמר 'לשם קדושת ספר תורה'. נתקדשה השם וכשר.[17]

---

12. שו"ע (סימן רעו ס"ב) "צריך 'לומר' שכותב לשם קדושת השם, ואם. לא עשה כן פסול". והשו"ע לשיטתו בבית יוסף (שם) שמפרש לשון הראש והטור "בכל פעם שכותב שם צריך 'לחשוב' שכותב שלם קדושת השם", היינו אמירה. וכמו דבתחילת הספר צריך 'לומר' לשם קדושת ספר תורה ולא מהני מחשבה. ה"ה בזה. וכן פסק השו"ע בהל' תפילין (או"ח סימן לב סעיף יט) "מלבד זה בכל פעם שכותב אזכרה צריך 'לומר' לשם קדושת השם".

13. או"ח (סימן לב סעיף יט) וז"ל "ויש אומרים דסגי כשמחשב שכותב האזכרות לשמן הואיל והוציא בתחילת הכתיבה בפיו סגי בהכי. ויש להקל בדיעבד".

14. דהרי גם השם הא חלק מהספר תורה ונתקדש בזה שאמר בתחילה לשם קדושת ספר תורה. אמנם צריך קדושה יתירה וצריך לקדש ה', והקדושה יתירה סגי בדיעבד במחשבה.

15. ב"ח (שם). ז"ל הב"ח ומה שכתב צריך לחשוב וכו' [שכותב לשם קדושת השם] "כך הוא לשון הרא"ש, אמנם בשעת כתיבת האזכרות צריך שיחשוב לשם קדושת השם וכו'. ואע"ג דהרא"ש מסיק לשם דטוב הוא להוציא בשפתיו, אפ"ה כיון דדיעבד כשר אפילו במחשבה לבד, לכך כתב דצריך שיחשוב וכו' דמחשבה ודאי מעכב דאם לא חישב פסולה. וכך הם דברי רבינו צריך לחשוב ואם לא עשה כן פסול. אבל לכתחילה ודאי צריך להוציא גם בשפתיו וכו". וכך מטין דברי הקסת סופר (סימן י ס"ק) וז"ל "וי"א דסגי במשחבה שיחשוב במחשבתו שהוא כותב לשם קדושת השם, ויש לסמוך על זה בדיעבד".

16. קסת הסופר (סימן י סעיף ח). וז"ל "אם כותב את השם, והוא יודע שזהו שמו של הקב"ה, אלא ששכח לקדשו בתחילה ונזכר קודם שהשלימו. נראה לי דיכול לקדשו קודם גמרו ושפיר דמי. אבל אם התחיל לכתוב בסתם שלא ידע כלל שזהו שם קודש, תו לא מצי לקדשו (עיין חקירה ט)". ושם הביא דעת הבני יונה דמהני לקדשו בסוף אפילו כשכתב בסתמא, ואמרינן דקידוש וגמרו באים כאחת. ורק כשהיה כוונה הפוכה אז לא מהני [והובא בפתחי תשובה]. אמנם דעת הקסת הסופר להקל רק כשידע מתחילה שכותב שם השם, בצירוף דעת הרמב"ם דס"ל שסגי ביודע שכותב שם השם, ואף דלא קי"ל כוותיה, רק צריך לקדש השם, מ"מ בצירוף דעת הבני יונה אפשר להקל בדיעבד.

17. שו"ת שבט הלוי (ח"ב סימן קמא אות ד). וז"ל "אחרי כתבי זה ראיתי בתשובת אמרי יושר (ח"ב סימן קג) באחד שבשעת כתיבת השם אמר בפה שהוא כותב לשם קדושת ספר תורה, ובלבו היה חושב לשם השם ב"ה. וכתב הגאון המשיב אחרי כמה צדדים להקל וז"ל אבל הכא אינו סתירה כלל, שהא גם האזכרות צריך לכתוב לשם קדושת תפילין, וזה אמר בפה, ובלבו מחשב לשם קדושת השם, דמשו"ה מצרף הרמ"א סימן לב מה שאמר בתחילת הכתיבה לשם קדושת תפילין דאין זה סתירה ע"כ".

לומר בתחילת 'וכל האזכרות שבו'

יז] יש אומרים שאף באזכרות מהני לומר בתחילת הכתיבה שכל האזכרות כותב לקדושת ספר תורה.[18] וכתב הט"ז דכן ראוי לנהוג שמא ישכח אח"כ לקדש ה' במקומו, ויוכל לסמוך בדיעבד על אמירתו הראשונה. אולם הרבה פוסקים חולקים על זה וסוברים דלא מהני בזה, דקידוש ה' בעינן על כל שם בפני עצמו. והכרעת המשנה ברורה[19] שבאופן שהוא מסופק אם קידש איזה שם ויודע שאמר בתחילת כתיבה שכל האזכרות יהיו לשמן, אפשר להקל מכח ספק ספיקא. ועיין בהערה.

שמות המסופקים

יא] שמות שיש בהם ספק, או מחלוקת אם הם שמות קודש, כגון 'אלהים לא תקלל', וכן 'יזבחו לשדים לא אלוה'. שאי אפשר לקדשם שמא הם חול, והוה כמקדיש בעלי מומין. ושלא לקדשם אי אפשר, דשמא הם קודש. העצה בזה לקדש אותם בתנאי שיאמר: 'הנני כותב לשם קדושת ה' אם שם זה קודש'.[20]

וי"א שראוי לכפול תנאו ויוסיף ויאמר: 'ואם אינו קודש אני כתבו לשם קדושת ספר תורה'.[21] אמנם בדיעבד אינו מעכב אם לא כפל תנאו.[22]

---

18. סמ"ג הובא בט"ז (יו"ד סימן רע"ד סק"א).

19. ביאור הלכה (סימן לב סעיף יט ד"ה בתחילת). ויעויין במשנת הסופר (ביה"ס סימן י ד"ה לשם) שמסתפק בזה, מכיון שיש שלומדים בדעת הט"ז דמהני רק כשחשב לשם השם, רק לא אמר בפה, ודוקא באופן כזה מהני אמירתו הראשונה, אבל באופן דלא יקדש אפילו במשחבה אין להקל גם להט"ז. וכתב שם שאם מעביר עליו קולמוס לקדשו מחדש אפשר להתיר בדיעבד.

20. קסת הסופר (סימן י סעיף ז) וז"ל: "ויש הרבה שמות בתורה אשר לפי ההבנה הפשוטה יש להסתפק בהם אם המה קודש או חול. וצריכין לעשות כאשר הכריעו רבותינו ז"ל. ויש אשר גם רבותינו ז"ל לא הכריעו בהם ונשארו בספק. וצריכים לקדש אותן בתנאי דהיינו שיאמר: הנני כותב לשם קדושת השם אם הוא קודש".

ובלשכה"ס (שם אות ה) הביא בשם ספר לקט הקמח שכתב עצה אחרת בשמות המסופקים, שהסופר יסמוך בהם על מה שקידש כל השמות בתחילת הכתיבה, וזה יועיל גם לשכחה. ועי"ש שהאריך בזה שלא מהני לקדש בתחילה האזכרות.

וכן הביא שם עוד עצה בשם ספר יד שאול שיש לעשות כן, דמתחילה בעת כתיבת התיבה לא יכוין לקדשו, ואח"כ יעבור עליו הקולמוס ויקדשו, דאז ממ"נ מועיל דאם הוא חול ואין צריכין לקדשו, אז הוי כתב ראשון כתב, משום שהכתב השני אינו מועיל כלל. והוה כמו דיו ע"ג דיו. ואם צריך לקדשו כתב הראשון לא הוה כתב, וכתב השני הוה כתב. ועי"ש שכתב לדחות דבריו, דלדידן לא מהני העברת קולמוס לקדש. ועד כתב דאין זה דרך נכון דהטעם שאין מקדשין אותו כמו שמקדשין כל השמות, משום דשמא הרי הוא חול והוה כמקדיש בעלי מומין. וא"כ גם כשמעביר עליו קולמוס ומקדשו לשם קדושה, נמי הוה כמקדש בעלי מומין לגבי מזבח. ולכן מסיק לקדש על התנאי.

21. דעת קדושים (שם).

22. מקדש מעט (שם סק"ט).

חוקים להורותם

הלכות דינים, מפסקי הראשונים והאחרונים, עם תוספת ביאורים וטעמים שונים

נו"נ ע"י הרב הגאון דומ"ץ דקהילתינו שליט"א

דיני קדימה בפת (ד)

דינים שנתחדשו השבוע ע"י אברכי כוללינו הק' - כולל עצי חיים ד'סאטמאר בני ברק

עיסה הממולאה

עיסה הממולאה במיני תבלינים כגון דבש, שוקולד, אגוזים או שקדים וכדו' ונאפו יחד וטעם המילוי מורגש היטב מברך בורא מיני מזונות ומעין שלש.

שו"ע שם - ובשיעור כמות המילוי, בראשונים ובשו"ע אינו מובא כמות המילוי דבעינן שתהא בהם בכדי שתהא ברכתם מזונות, ובפשטות די אפילו במעט מילוי בענין שאין הדרך לקבוע סעודה עליהם, והנה במ"א (סקט"ו) כתב לגבי דין הממולא דאע"ג דמוליתא עיקר ואין מכוונין לאכול העיסה, מכל מקום דגן חשוב ומברך מזונות ע"כ, ומשמע מדבריו דאירי בענין שהמילוי הוא העיקר, ובערוה"ש (סעי' כ) העתיק כן דברי המ"א דאירי דוקא בענין זה, ולכאו' לפי זה יוצא דמיני מזונות שרק מורחים העיסה בשאקאלאד, קאקאו וכדו', אין ברכתם מזונות כיון דהמילוי אינו העיקר, אולם לכאו' אפשר לומר דלעולם אפילו במעט מילוי מהני בזה, והא דכתב המ"א דהמילוי עיקר ברצונו לחדש רק דאפי' באופן כזה מברכים מזונות, ולעולם המח' איירי אפי' בענין שהמילוי אינו העיקר, וכן מבואר בשועה"ר (סעי' ט') דכתב לגבי המילוי בא"ד "ואפילו אם המילוי הוא רב מאד, ועיקר המזונה לאכילת המילוי", ומבואר דאירי אפילו כשאינו רב, אלא דכתב דאפילו בכה"ג ברכתו מזונות, אולם בסידור החמיר וכתב דבענין דוקא שהמילוי תהא העיקר, ועיקר עשייתה אינה למזון ולהשביע, אלא לעידון ולתענוג, ומזון העיסה הוא טפל ע"כ, וכן דעת הערוה"ש (סעי' כ) דעל דברי הט"ז שכתב דהוא הדין העיסה שעושים בפורים שממלאין בשומשמין, כתב דלא דמי דבפורים העיקר הוא הפת ככל מיני פת, אלא שנותנין בהם גם שומשמין, ופת גמור הוא ומברכין עליו המוציא, ורבותינו שפירשו המילוי היינו שהעיקר הוא המילוי והפת כמעט בטל הוא להמילוי אלא מפני שדגן אינו בטל כמ"ש אבל בפורים העיקר הוא ע"כ, ומבואר דעתו דבעי' שהמילוי יהא העיקר, ועי' בביאוה"ל (ד"ה שכמעט) שכתב ג"כ שהעיסה של פורים אין בה די שומשומין בכדי לברך מזונות, אלא דהוא לא כתב שהשומשמין יהיו העיקר, אלא כתב דבעי' שטעם השומשמין יהיו ניכרים בעיסה.

ולמעשה בשועה"ר (שם) כתב דדי במילוי מעט, וכן במשנ"ב (סקל"ג), ובשעה"צ (סקכ"ח) מבואר דאין צריך שהמילוי יהא העיקר, אלא בענין שיהא נרגש הטעם הרבה, ובביאוה"ל (ד"ה שכמעט) כתב דבעי' שיהא מינכר טעם המילוי יותר מטעם העיסה.

ובהא דכתב במשנ"ב (סקכ"ח) דמסתבר דאירי בענין שטעם המילוי ניכר בעיסה, לכאו' יל"ע אמאי בענין שיהא הטעם ניכר בעיסה, הרי הטעם שפהב"כ ברכתו מזונות, הוא כיון שאין הדרך לקבוע סעודה על פת כזה, ולכן פת הממולא אין הדרך לקבוע עליו, כיון שהוא ממולא בשאר דברים, וא"כ אמאי בענין שהטעם יהא ניכר בעיסה, הא אפילו כשאין הטעם ניכר, עצם הדבר שהוא ממולא, אין הדרך לקבוע עליו, ובאמת במשנ"ב (סקל"ג) כתב רק דבעי' שיהא המילוי הרבה שעל ידי זה יהיה נרגש הטעם הרבה מאד, ולא כתב שיהא ניכר בעיסה, ואפשר דשניהם לדבר אחד נתכוונו, דמה שכתב שיהיה הטעם ניכר בעיסה, כוונתו שיהא ניכר בעת אכילת המזונות, ולאו דוקא בעיסה עצמה.

אלא דמה שהביאו הט"ז (סק"ח) והמשנ"ב (סקכ"ז) דאף לאחר שהוציאו המילוי ממנו, מברך מזונות על העיסה, בזה מסתבר דצ"ל דאירי דוקא כשנרגש בעיסה טעם המילוי, דאל"ה לא מסתבר שיברך עליו מזונות, דמאי שנא מפת סתמא, אולם בדברי הט"ז (סק"א) משמע קצת דאפילו כשאין נרגש הטעם, דהוא כתב "כיון דהולכים בתר שעת אפיה".

ודווקא באופן שהעיסה והמילוי נאפו יחד אזי מברך מזונות, אבל כשהעיסה נאפתה לחוד, ורק לאחר האפיה מילא אותה במיני תבלינים וכדו' אזי מברך המוציא (דכיון דמילא רק לאחר אפיה עדיין נשארת בתורת פת העשויה להשביע, ואינה נחשבת למזונות העשויה לקינוח).

אכילת המילוי או העיסה לחוד

כשאוכל מהעיסה לחוד בלא המילוי ג"כ מברך מזונות (משנ"ב בשם הט"ז), **ואם אינו אוכל אלא את המילוי בלא העיסה מברך רק הברכה השייכת למילוי** [גמן אם ממולא בפירות מברך העץ כשהם טובים אפויים, ואם המילוי מגבינה או שוקולד מברך שהכל], **אולם אם אכל את המזונות ונשאר מעט מן המילוי אינו מברך עליו אפי' אם אכלו לחוד.** (דאז המילוי עדיין בגדר טפל למזונות, וכמו שנתבאר בדיני עיקר וטפל).

עיסה הממולא בבשר או גבינה

עיסה הממולא בבשר או גבינה וכדו' מברך המוציא, וירא שמים לא יאכלנו אלא בתוך הסעודה.

נחלקו הפוסקים לגבי מין המילוי המחשיבו למזונות, י"א דדוקא מילוי של דברי מתיקה ודברים שאינם באים ללפת את הפת כמו

דבש, צוקער, אגוזים, ושוקולד וכדו' עושהו למזונות, דפת הממולא בהם אינה באה אלא לקינוח ולתענוג ולא להשביע, אבל אם המילוי הוא של בשר, דגים, גבינה, ירקות וכדו', שהם דברים הנאכלים בתוך הסעודה, אינו יוצא מדין פת ומברך המוציא. (מ"א ס"ק ט"ז), וי"א שאין חילוק אם המילוי הוא ממיני מתיקה או שהמילוי הוא מבשר וגבינה, ובכל ענין מברך מזונות על הפת הממולא, דפת ממולא אין דרך לקבוע סעודה עליו בכל ענין (ט"ז), ובמשנ"ב (סקצ"ד) פסק דרק במילוי במיני מתיקה מברך מזונות, ובשועה"ר מסיים וירא שמים לא יאכלנו אלא בתוך הסעודה.

ואם הם קטנים כגון שהרקיקים דקים מאד (דהיינו העיסה דקה ומועטת) מברך עליהם מזונות.

במשנ"ב (שם) פסק דאם הם עשויים קטנים שניכר עליהם שאינם עשויים לרעבון ולשבוע כי אם לקינוח ולתענוג ברכתם מזונות, אם אינו קובע סעודה עליהם.

עוגה הממולא בקקאו או בגבינה

עוגות הממולאים [קאקאש קעיק, עוגת גבינה וכדו'] ברכתם מזונות.

אף שהעיסה אינה נילושה עם הרבה תבלינים מכל מקום כיון שטעם המילוי מורגש היטב ברכתם מזונות, ויש אופנים של קאקאש קעיק שנילוש ברוב מינים אחרים יותר מהמים, ונמצא דיש בהם שני הצדדים לברך מזונות הן נילוש והן ממולא, ובשועה"ר כתב דבכה"ג כו"ע מודו דברכתו מזונות.

ברכת הבורעקא"ס

בורעקא"ס קטנים שנאכלים בדרך כלל בדרך עראי ברכתם מזונות, ויש מהם גדולים שנאכלים גם לשובע ונותנים אותם בסעודות בתחילת הסעודה, הרבה נוהגים לברך מזונות, ומהנכון לחוש שלא לאוכלם אלא בתוך הסעודה.

דיש לדון לגבי הני בורקא"ס אי יש בהם אחד משלש התנאים שצריך להגדרת פת הבא בכיסנין, דכתבנו לעיל דיש שלש תנאים לפהב"כ או פת ממולא או פת שנילוש במי פירות או פת שנפרך, והנה תנאי הג' דבעינן שיהא נפרך לא שייך בזה דהם אינם קשים ונפרכים, ותנאי הב' שהוא פת ממולא, הרי זה תלוי במחלוקת המ"א והט"ז שהבאנו לעיל לגבי סוג המילוי דלדעת הט"ז הסובר שאין צריך דוקא מילוי של מיני מתיקה ודי במילוי של שאר דברים, אפילו בדברים שבאים ללפת את הפת, ולדעתו גם בזה מברכים מזונות כיון שהם ממולאים בתפו"א [שהוא מין שבא ללפת את הפת], אולם לדעת המ"א דסובר דבעינן דוקא מילוי של מיני מתיקה, א"כ בזה שממולא בתפו"א לא שייך התנאי של פת ממולא ותהא ברכתו המוציא, וכפי שכתבנו הכרעת השועה"ר דירא שמים יאכלו בתוך רק הסעודה, ולהמשנ"ב ברכתו המוציא.

אלא דהמשנה ברורה (סקצ"ד) לאחר שהכריע דבעינן מילוי של מיני מתיקה, כתב דאפילו הממולאים בבשר וגבינה אם הם עשויים רקיקים קטנים ומעורב בהם פתיתין של בשר דניכר שאינם עשויים כי אם לקינוח אחר הסעודה דינם כפת הממולא במיני מתיקה, ולכן יש לצדד דהבורקא"ס הקטנים וממולאים, וניכרים שאינם עשויים לקביעות אלא לקינוח ואכילת עראי, דינם כפת המעורב במיני מתיקה, דלכולי עלמא מברך בהו מזונות, אבל הגדולים לא שייך סברא זו, וממילא יש לחוש שמא ברכתם המוציא.

אולם מהגאון רבי שלמה זלמן אולמאן זצ"ל שמעתי דקשה לומר על הבורקא"ס הקטנים הסברא שכתבנו, דהמשנ"ב כתב רקיקים קטנים וכוונתו לקטנים ביותר שאין הדרך ליתנם כלל בסעודה בכדי לשבוע, משא"כ אותם שמצוי שקונים בחנויות והם בינונים דרכם לאוכלם גם לשבוע, והמציאות הוא שלפעמים נותנים אותם גם בסעודות, והוא אמר סברא אחרת שברכתם מזונות כיון שהבצק שלהם עשויים דקים ביותר ודינם כהוואלאפלאטקע"ס שכתב המשנ"ב (בסעי' ח' סקל"ח) שהם עיסה שהוא דקה וקלושה ביותר ואין עליה תורת לחם וברכתה מזונות, וכמו כן בזה שהיא עשויה מעיסה שדקה ביותר, אלא שהיא עשויה מכמה עיסות ביחד ולכן ברכתה מזונות, ולפי"ז ה"ה בבורעקא"ס הגדולים ברכתם מזונות, דהם נעשו מעיסות דקות, אולם לא מצינו להדיא סברא זו, דהרי סוכ"ס הם נעשו גוף אחד.

ויש לצרף גם שיטת הפוסקים הסוברים כדעת הט"ז דבכל מילוי ברכתה מזונות, והם הברכי יוסף שכתב "וכן עמא דבר" והאבן העוזר ובחיי"א (סי' נ"ד סעי' נ) כתב שיש להחמיר, ומי שאוכלם כך יברך מזונות, ואפשר עוד טעם לברכתם מזונות כיון דבדרך כלל הבצק במיני הבורק"ס נילושה בהרבה שמן ומרגרינה, אזי ברכתם מזונות מחמת טעם הא' דהוי כעיסה שנילושה במי פירות דברכתו מזונות, ובאמת יש בתי מאפה שמניחים בהם הרבה שמן ומארגראי"ן, וממילא ברכתם מזונות, ובדרך כלל מינכר בבצק שמעורב בה הרבה שמן, אולם טעם זה אינו ברור בזה, כיון דריבוי השמן והמרגרינה בהם אינו גורם שיהיו עומדים לתענוג, דהרי אפ"ה נותנים אותם ללפת את הפת ונותנים אותם בשעת הסעודה, אולם אין נותנים אותם במקום פת אלא במקום תבשיל לסעודה, וממילא יש לדון אי דבר כזה נחשב שניתן לשובע או לא, ושמעתי דיש אנשים יריאים שאין אוכלים כלל בורקא"ס אלא בתוך הסעודה, או אפשר לברך קודם על מין מזונות ובזה יוצאים עכ"פ מידי ספק ברכה לבטלה, עי' שועה"ר (קו"א סק"ה בסו"ד).

לחם, לחמניות הממולאים

לחמניות וכדו', הממולאים במיני ממרחים, או לחם המרוח במינים שונים מברך המוציא, ואף אם לאחר שמילאו ומרחו את הפת, חזרו ואפו אותה בתנור [כמו שעושים "טוסט" וכדו'] מברך המוציא (דדוקא כשנאפו ביחד עם המילוי ברכתם מזונות, ואף שחזרו ואפו עדיין דינו כפת, כיון שנעשו כן רק לאחר שכבר נעשו פת).

דין שאלת שלום לנשים (א)

א] אסור לאיש לשאול בשלום אשה [פי' ששואל ומברר את שלומה איך היא מרגישה ומה היא עושה].

ב] אפילו ע"י שליח ואפילו ע"י בעלה אסור לשלוח לה דברי שלומים, ולכן אסור לומר לבעל תשלח או תמסור דרישת שלום לאשתך (שו"ע אבהע"ז סי' כ"א ס"ז).

<u>טעם האיסור</u>

ג] יש ב' טעמים: א) מפני שמרגיל לבה ודעתה אצלו ויש לחוש שמא יבואו מתוך כך לידי קירבה וחבה (רש"י קידושין ע' וב"ח שם ס"ז), **ב) משום שהאשה תשיב לו שלום וקול באשה ערוה** (רשב"א ברכות כ"ד).[א]

ד] אין לומר שלום לאשה אפילו באופן שהאשה איננה עונה ומשיבה לעומתו כגון שהיא מתפללת וכדו'.[ב]

ה] אין לשאול בשלום האשה אף אם נמצא איתה בעלה או שאר אנשים (עיין עזר מקודש סוף סי' כ"א).[ג]

ו] גם לאשה אין לשאול בשלום איש.

ז] ואם אשה אמרה לאיש שלום או שלום עליכם לא יענה לה בלשון "שלום" רק יאמר בלשון אחר כגון ברוכים הנמצאים או תודה רבה (מלבושי מרדכי סימן ה' סי"ז)[ד]

ח] מותר לשאול את האשה בשלום בעלה, כגון שמתארח אצל חבירו ושואל את בעלת הבית על בעלה על שלומו ומה מעשהו ושולח לו דרישת שלום, ואין בזה לא משום חיבה ולא משום קול באשה.[ה]

ט] מותר לומר לאשה ששאלת שלומה או כפי שנהוג לומר דרישת שלום מזוגתי.[ו]

ביאורים והוספות

(א) ומבאר שם הרשב"א דאף שאין איסור קול באשה רק בקול של שירה ולא בסתם קול בעלמא מ"מ בקול של שאילת שלום או השבת שלום יש בזה קירוב הדעת וחבה ודינו כקול של שירה.

(ב) אף דאין כאן הטעם השני דקול באשה ערוה שהרי לא תשוב לו באמצע תפילתה, אך עדיין קיים טעם הראשון דמביא קירוב הדעת וידידות, והרי חזינן דאסור אפילו ע"י שליח באופן שלא שומע קולה וכנ"ל.

(ג) דאף דבכה"ג אין איסור ייחוד מ"מ שאני דרישת שלום מאיסור ייחוד כי מביא קירוב הדעת ליום אחר.

(ד) ודלא כמוש"כ בשו"ת בצה"ח ח"ה סי' מ"ח, דרק לאיש יש איסור לומר שלום לאשה משני הטעמים שהובאו לעיל אבל לאשה כל האיסור לומר לאיש הוא רק מצד קול באשה ערוה ולא משום קירוב וחבה, ולכ רצה להקל לאשה לשלוח שלום ע"י שליח דבכה"ג אין כאן קול באשה, ועוד מיקל שם שאם האשה כבר שאלה בשלום האיש דאז מותר להשיב, אך במלבו"מ נקט דוודאי יש כאן החשש שיבואו לידי קירבה וחבה ולא רק משום קול באשה וע"כ אין להתיר שאילת שלום ע"י שליח ואין להשיב לה שלום.

(ה) וכמאמר חז"ל ב"מ פ"ז דף ע"א למדך תורה דרך ארץ שישאל אדם באכסניא שלו, וברש"י עה"ת פי' וירא כתב שאף לשרה שאלו המלאכים איו אברהם.

(ו) כיון שהוא רק שליח למסור השאילת שלום מאשתו לאשה זו ולא שהוא בעצמו רוצה לברר ולדעת בשלומה, ולכן לא שייך כאן קירוב הדעת.

עבודה זרה - דף י"ז

סיבת ההקפדה על מים אמצעיים, במעשה נורא של קידוש השם בתשובה במסינ"פ בפני קהל ועדה

כל הפורש ממינות מיד מיית, דכתיב כל באיה לא ישובון ולא ישיגו ארחות חיים. בענין זה ידוע מה שמסופר על ענין ההקפדה על נטילת מים אמצעיים שנהג מרן הק' בעל ישמח משה זללה"ה, אשר שורש הדבר נעוץ בעובדא דהוה במשפחתו למעלה בקודש, אשר שמו היה הרה"ק רבי הערץ זי"ע, שהיה גאון עולם ושר התורה, ותפקידו היה לבחון בכל שנה את הרבנים מהעירות הקטנות שבמחוז שלו, ולמרות שהוא עצמו לא אוותה נפשו לשמש ברבנות מ"מ לא פסיק פומיה מגירסא וכל מי שהיה בא לפלפל עמו ולשוחח במילי דאורייתא היה מיסב לו עונג רב. בימים ההם החלה להתנוצץ כת ש"ץ ימ"ש בעולם, והיו ביניהם מלומדים גדולים שהיו חריפים לרמות את הבריות וידעו להעמיד פני יודעי תורה (וכידוע שביקרו גם אצל הט"ז וניסו לרמותו ולא עלתה בידם), פ"א אירע הדבר שנקלעו כמה מהם לעירתו של הרבי ר' הערץ ובאו לבקר בביתו כאילו לשוחח עמו בדברי תורה, ונמשך הדבר משך כמה ימים ולילות שנשא ונתן עמהם בדב"ת ולא הכיר בהם שהם מאותם רמאים, אולם הרבנית אשר 'אשה מכרת באורחים' הבחינה מיד בעינה החדה שמשהו כאן אינו כשורה ופנתה לבעלה בתמיהה, מה קרה עמך לאחרונה שנעשית לפתע מזלזל בדברי חכמים ואינך עוד כבעבר, שאלה הרה"ק ר' הערץ זצ"ל כגון מאי, השיבה לו, ראיתיך שלא נטלת מים אמצעים בסעודתך, מיד התחיל לפשפש במעשיו ומצא בעצמו כמה דברים שנשתנו מעשיו, והגיע למסקנה שכל זאת אירע לו רק מאז שהחל לשוחח עם האנשים האלו, והתחילו לחקור ולדרוש אחר מעשיהם ונוכחו לדעת שהם שלוחים מכת ש"ץ ימ"ש.

משנודע הדבר נרעש ונפחד הר"ר הערץ מאד והחליט שהוא חייב לעשות תשובה על עבירה זו, וציוה מיד להכריז שברצונו לדרוש בביהמ"ד הגדול שבלעמבערג, בני העיר שעדיין לא הסכינו בכזאת נתאספו ובאו כולם בשעה המיועדת, ואז עלה הרב ר' הערץ לבימה והחל למרר בבכי וכל הקהל געה בבכיה עמו מבלי שידעו על מה ולמה, ואז התחיל לגולל בפניהם את השתלשלות הדברים איך שביקרו בביתו שלוחי הש"ץ ימ"ש וכנראה שנתפס בו משהו מאבק מינות שהלא נוכח לראות שכבר בא לזלזל במים אמצעים, וכעת הוא רוצה לשוב באמת להשי"ת והנו מתחרט על זה בכל לבו, והיות דקיי"ל (ע"ז יז, א) כל דפריש ממינות מייה, **על כן הוא מבקש מהשי"ת שיטול ממנו את נשמתו במעמד זה כדי שילמדו הכל שאסור להיות לאף אחד כל שיג ושיח עם הנוטים לכת זו, ושאג בקול רם שמע ישראל וגו' ומיד פרחה נשמתו ונפל על הבימה, זי"ע ועכ"י.** וידוע דמטעם זה היו מרן הקדוש בעל יש"מ וזרעו אחריו זללה"ה מחמירים מאד בנטילת מים אמצעים בכלי.

מס' כתובות:

דף ס"ז

האיך שייך לתת 'מחסורו אשר יחסר לו', הלא 'יש לו מנה רוצה מאתיים'

"כי פתח תפתח את ידך לו והעבט תעביטנו די מחסרו אשר יחסר לו". 'די מחסורו' זה בית. 'אשר יחסר' זה מטה וכלים. 'לו' זו אשה, דכתיב אעשה לו עזר כנגדו. והקשו בזה דהנה בפסוקים (שם) שאח"כ גם כן כתיב נתון 'תתן לו', ולא ירע לבבך 'בתתך לו' וגו', ואמאי שם לא דרשי 'לו זו אשה'. ותי' יאה בספר 'כרם חמד', דהנה באמת האיך שייך לתת 'די מחסורו אשר יחסר לו', והלא אמרו חז"ל (אגרת הגר"א ע"פ קהלת רבה א, לד) **'אין אדם מת וחצי תאוותו בידו'**, יש לו מנה רוצה מאתיים, **אם כן כל מה שיתנו לו יהיה יותר חסר.** אמנם לכן דרשו חז"ל דהפסוק קאי על ההוצאות לשאת אשה, דשם הוא מסתפק באחת, ולכן דרשי' כאן דייקא על השאת אשה.

מצות כדי מחסורו, אין יוצאין ידי חובה אלא כשהוא לפי צורך העני דייקא, אף שהוא שטות גמור

'אשר יחסר לו' אפילו סוס לרכוב עליו ועבד לרוץ לפניו. להבין כנכון מה שלמדו חז"ל בפסוק זה, בביאור מצות 'כדי מחסורו'. יובן עפ"י מעשה שהיה (הובא ב"היכל קאצק" ח"א, ע' ע"ד) אשר פעם אחת התארח אצל הרה"ק

רבי מנחם מענדל מקאצק זללה"ה בנש"ק אחד והיה הרבי מקאצק מקרבו ומכבדו מאד ואף ציוה להכין סעודה לכבודו. תמהו החסידים והשתוממו, בידעם כי אותו רבי אינו כה חשוב בעיניו כל עיקר. שאלהו אחד החסידים לפשרו של דבר.

נענה הרבי ואמר לו הנה מצינו בגמרא "אשר יחסר לו" אפילו סוס לרכב עליו ועבד לרוץ לפניו. היינו, שצריך לתת לעני כל אשר יחסר לו לפי רגילותו, ואפילו סוס לרכב ועבד לרוץ לפניו. ולכאורה קשה: בשלמא סוס לרכב עליו אפשר שהוא חלש ואין בו כח לילך ברגל [או שהוא רגיל אליו ולכן קשה עליו ללכת ברגליו כמאה"כ הרכה בך כו' אשר לא נסתה כף רגלה וגו']. אבל עבד לרוץ לפניו הלא שטות גמורה היא זו, וכל כולו כבוד מדומה אין בו כלום מן ההגיון, **אך נראה מזה דחכמינו ז"ל למדו כן בביאור הכתוב אשר 'כדי מחסורו אשר יחסר לו' היינו כפי צורך האדם דייקא, ובכן אף לספק לאדם דבר שטות, יתקיים בזה שלימות הגמ"ח במצוה זו של 'כדי מחסורו'.**

זהירות צדיקים זי"ע לקיים 'כדי מחסורו אשר יחסר לו' בכל פרטיה

אמרו עליו על הלל הזקן שלקח לעני בן טובים אחד סוס לרכוב עליו ועבד לרוץ לפניו פעם אחת לא מצא עבד לרוץ לפניו ורץ לפניו שלשה מילין. מגודל זהירות הצדיקים לקיים דין זה הביא הגה"ק מדז'מיגראד זללה"ה בספרו 'אריה שאג' (ח"ב, ע' רע"ז) וזל"ק: מעשה שהי' אצל כ"ק בוצינא קדישא אאמו"ר הגאון הרה"ק רבי סיני מדזמיגראד זצ"ל. פעם בא ממרחקים אצלו חסיד אחד שהי' מקודם עשיר גדול וכבר עבר איזה שנים אשר פרנסתו הי' בצמצום וגם הי' צריך כבר להרבה ישועות, ומחמת שהי' רגיל לקבל מקודם הרבה כבוד וביודעו מצבו שהוא נמצא, לכן בכל עת הי' נראה לו שאין מכבדין אותו והי' מצער עצמו על זה, ומחמת שהי' מקודם עשיר והי' נדבן הרהיב בנפשו ואמר בדרך צחוק ושאלה לכ"ק אאמו"ר זי"ע הנני מוכרח לשאול להרבי יחי' תמיד כשבאתי היו נותנים לי כבוד, וכעת אני מרגיש כאילו הרבי יחי' מקיים מאמרם (עירובין דף פ"ו) 'רבי מכבד עשירים', וכשנסעתי בדרך חשבתי ההפך שמחמת שהנני בצער הרבי שיחי' יראה לי חביבות ואראה שהרבי יחי' מתפלל בעדי עד שיחי' לי התחזקות ובטחון מהרבי שיחי' שאזכה לישועה.

דפריש ממינות כו' היינו דוקא כשהוא בלי תורה, אבל עם אחיזתו בעץ החיים, ואכל וחי

כל הפורש ממינות מיד מיית, דכתיב כל באיה לא ישובון ולא ישיגו ארחות חיים. אמר בזה הרה"ק מקאמינקא זצללה"ה (אוהב שלום' עמ' כ"ז) דהיינו דוקא כשהוא רק אם עושה תשובה ואינו מתגבר עצמו בלימוד תורה הק', אבל אם עושה תשובה ומקבל עליו עול תורה ומתגבר בלימוד התורה הק', אז זכות התורה מגין עליו שיכול לעשות תשובה כראוי ויחיה לאורך ימים [עיין זוהר רות (אות י"ב) דתשובה עם תורה מועיל אפילו בדברים שאין מועיל תשובה. וראה עוד בנ"י מאמרי חודש תשרי, מאמר ד'], ופירש דברי הכתוב בזה האופן, **'כל באיה לא ישובון', אימת, בזמן 'שלא ישיגו ארחות חיים', אבל אם משיגים ארחות חיים, היינו התגברות בתורת חיים אשר היא עץ חיים למחזיקים בה, אז זוכים לתשובה שלמה ולחיים ארוכים,** עכ"ל.

רבי אלעזר היה גלגול יוחנן כהן גדול, וכאן השלים תיקונו, ובזה מדוייק שפיר לשון הגמ'

אמרו עליו על ר"א בן דורדיא וכו' יצתה בת קול ואמרה רבי אלעזר ב"ד מזומן לחיי העוה"ב בכה רבי ואמר יש קונה עולמו בכמה שנים ויש קונה עולמו בשעה אחת. ויש להבין דלעיל (שם י:) אצל קטיעה בר שלום. ולקמן (שם יח.) אצל קלצטונירי של רחב"ת איתא ג"כ בכה רבי אך שם מקדים לומר 'יש קונה עולמו בשעה אחת לבכמה שנים', ובכאן מקדים 'בכמה שנים לבשעה אחת'.

אמנם ביאר הדבר בספר נהר שלום (קאלאשין, נב, ט"ד) ע"פ דאיתא בכתבי האריז"ל שר"א בן דורדיא היה גלגול יוחנן כהן גדול ששמש בכהונה גדולה שמונים שנה ולבסוף נעשה צדוקי (ברכות כט.), ובגלגול הזה היה להיפך. וזהו שמקדים בכאן בכמה שנים לבשעה אחת, להודיענו שע"י קנין עולמו בשעה אחת שבגלגול הזה זכה שנתתקן קנין עולמו שבכמה שנים שבגלגולו הראשון והוחזר לו, ולכן הוא מקדים בכאן בכמה שנים לבשעה אחת, **כי כן היה הסדר אצלו, מקודם בגלגולו הראשון היה יוחנן כה"ג קונה עולמו בכמה שנים ע"י שהוא בעצמו שהוא ר"א בן דורדיא כעת בגלגולו השני היה קונה עולמו בשעה אחת,** משא"כ אצל קטיעה בר שלום וקלצטונירי של רבי חנינא בן תרדיון שהיו נכרים שזכו רק מה שהיה להם לזכות בשעה אחת לבד, לכך הקדים ונקט בשעה אחת קודם לבכמה שנים, כי בכמה שנים לא קאי עליהם כלל, רק על רובא דעלמא. והבן.

'יש קונה עולמו, ולא יש קונה עולם הבא', מהרה"ק רבי אהרן מקארלין זי"ע, שהבין מדברי נשמה שנגלה לו מעולם העליון

יש קונה עולמו בשעה אחת. דייקו בזה מה הוא יש קונה עולמו"ו, ואמאי שינה מהלשון 'עולם הבא' כמורגל בלשון חז"ל בכל הש"ס, וביאור בזה יש ב"סיפורי צדיקים החדש" (ע' ע"ו) עפ"י מעשה רב **מהרה"ק רבי אהרן קארלינער הגדול זללה"ה.** אשר פעם אחת למד באיזה מסכת, ובאיזה סוגיא דשם נתקשה מאוד בהבנת הענין. ונצטער מאוד ועגמה נפשו לבוא אל עומק הבנת הענין, והתפלל במחשבתו להשי"ת שיאיר עיניו בהבנת הענין והסתכל הרבה בסוגיא זו. פתאום נכנס לחדרו בעל עגלה אחד שמת כבר איזה זמן, והרב ר' אהרן היה מכירו היטב, והושיט לו הבעל עגלה מכתב אחד. פתח הרב רבי אהרן את המכתב ראה שכתוב שם הבנת הפשט של סוגיא זו שנתקשה בה הרב. ומבואר שם הבנת הענין בהשכל בטוב טעם ודעת. מובן שהוטב זה בעיני הרב למאוד, מתרי טעמי, א' שנתיישב לו הלימוד שלו שנתקשה בו, הב' על זה ששלחו לו מן השמים תירוץ נכון.

שאל הרה"ק רבי אהרן זי"ע את הבעל עגלה איך הוא שם בעולם העליון, השיב לו הבעל עגלה כי טוב לו שם מאוד, שיחדו לו שם חדר אחד גדול ומהודר ביופי, והוא לבדו יושב שם. ואם צריכים לשלוח איזה שליחות לעולם הזה עולם השפל, הולך הוא בשליחות זה. רק בדבר זה לא טוב לו, שיושב לבדו בהחדר ו אין אחר עמו. שאל אותו הרב במה זכית לזה, הלא אני מכירך תוך לאיש פשוט מאוד. השיב לו הבעל עגלה האמת הוא כן כאשר הרב אומר, רק בשביל דבר אחד זכיתי לזה. פעם אחת נסעתי עם עגלה שלי דרך יער אחד, ראיתי שיהודי אחד היה תלוי באילן אחד ועוד נשמתו בקרבו שלא נחנק עדיין והיה צועק שיצילוהו. אני כראותי זה נכמרו רחמי עליו ודלגתי מהעגלה שלי אליו ובסכיני חתכתי החבל שהיה תלוי היהודי בצווארו, והצלתיו מהמות וחיה. ועל ידי זה זכיתי בעולם העליון, והכניסו אותי בחדר זה שאשב שם לבדי.

והשיב לו כ"ק אאמו"ר זי"ע דע כי אינני שוכח אותך אף רגע אחד ומצבך נוגע לי עד דכדוכה של נפש ובעזהשי"ת יהי' לך ישועה, אך הענין הוא כי רבי מכבד עשירים ובזמן שהיית עשיר הייתי מוכרח לקיים זה ולא עתה, כי הענין בזה הוא דהנה איתא בש"ס (כתובות ס"ז) עה"פ "די מחסורו אשר יחסר לו" די מחסורו זה בית, אשר יחסר זה מטה ושלחן. לו זו אשה. אשר יחסר לו אפילו סוס לרכוב עליו ועבד לרוץ לפניו, אמרו עליו על הלל הזקן שלקח לעני בן טובים אחד סוס לרכוב עליו ועבד לרוץ לפניו פעם אחת לא מצא עבד לרוץ לפניו ורץ לפניו שלשה מילין. ועוד איתא שם תנו רבנן מעשה באנשי גליל העליון שלקחו לעני בן טובים אחד ליטרא בשר בכל יום [ופריך הש"ס] מאי רבותא, ומתרץ רב אשי כפר קטן הי' בכל יומא הוה מפסדי חיותא אמטולתיה [בשבילו והיינו רבותא, רש"י] וכו' וכו' שם שצריכים ליתן כל מה שצריך, **לכן באמת רבי נכדו של הלל הי' מקיים זה אצל כל איש ישראל שהשתדל ליתן לכל א' מחסורו אשר יחסר לו, אך הלא לעשירים לא חסר כלום, אך כתוב והעושר והכבוד מלפניך שאחר שכבר יש לו עושר יש תאוה של כבוד וזה חסר להם תמיד לכן כדי לקיים אצלם די מחסורו אשר יחסר לו נתן להם רבינו הקדוש כבוד אשר חסר להם, וזה לעשירים שלא חסר להם יותר, אך לך כעת אני מוכרח להשתדל עבורך שתזכה לישועה בפשטיות די מחסורו אשר יחסר לו ולא שאתן לך כבוד ולצאת בזה, זיעוכי"א.**

אמר הרב שבזו המעשה נתיישב לי המימרא שבגמרא (ע"ז י"ז). **יש קונה עולמו בשעה אחת. היה קשה לי דקדוק הלשון עולמו, הוה ליה למימר, יש קונה עולם הבא, כמורגל לשון זה בכל הש"ס, מאי הוא לשון עולמו. עכשיו נתיישב לי דקדוק לשון זה. שהבעל עגלה היה איש פשוט מאוד ואין מגיע לו עולם הבא, כי לא היה לו מעשים טובים, רק דבר אחד טוב מצאו בו שהציל נפש אחת מישראל, ונתנו לו שם עולמו חלק אחד מועט, וזהו עולמו שהיה מגיע לו, שקנה זה בשעה אחת, והבן. ודפח"ח. זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל.**

לזכות הילד מרדכי אהרן בן ריזל דבורה
לרפואה שלימה

וועד קרן הבנין

בית חינוך לבנות

שע"י מוסדות יטב לב ד'סאטמאר בני ברק

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

מזלא טבא וגדיא יאה

באותות הוקרה וחיבה, נשגר ברכה מרובה, אל מעלת כבוד ידידינו ומכובדינו האי גברא יקירא, רודף צדקה וחסד תדירא, ידיד נאמן ותומך נלהב לטובת מוסדותינו המעטירה, טוב ומטיב לכל מבקש ברוח נדיבה וכנהודא נפישא, ובמיוחד הוזיל זהב מכיסו להרחבת גבולי הקדושה בתוככי מוסדותינו הקדושה, בבנין בית חינוך לבנות במידה מרובה וגדושה, שמו הטוב משבחים ומהללים, לתודה ולתעודה מרבה פעלים, איש חמודות רב תבונים, מקבל את כל אדם בסבר פנים, מריחוק מקום מצודתו פרוסה עלינו, מגדיל עשות בהתמסרותו העצומה למען כל קדשינו, ה"ה

הרבני הנגיד הנעלה הנכבד, עושה ומעשה צדקה וחסד

מו"ה זאל זופניק הי"ד

אבן יקרה בוויליאמסבורג יע"א

מגדולי העושים והמעשים למען הקמת הבית הגדול
להינוך הבנות פה בני ברק יצ"ו

לרגל שמחת נישואי בנו למצל טוב ובשעה טובה ומוצלחת
החתן החשוב והנעלה, מופלג בכל מעלה, תורה ויר"ש אוצלו כלולה
כמר **צאלא** *נ"י*
שה"ש הכלה החשובה והמהוללה שתחי'
בת ידידינו החשוב והנכבד מוה"ר **ברוך אריינשטיין** *ה"י*

ושגודה ברכותינו, ותערב לפני ה' עתירתינו, שתזכה לראות רב תענוג ונחת, תורה וגדולה במקום אחת, ויהא רעוא מן קדם רבון עלם ועלמיא, שתשרה שכינה בכל מעשי ידיו ברב סייעתא דשמיא, ויוכל להמשיך בפעליו הברוכים בהרחבת גבולי הקדושה, מתוך בריות גופא ונהודא נפישא, אורך ימים ושנות חיים בטוב ובנעימים, ואך טוב וחסד ירדפוהו כל הימים, אכי"ר.

כ"ד ידידיו מוקיריו השמחים בשמחתו
ומברכים ברגשי הודאה והערכה לעומתו

וועד קרן הבנין

להקמת הבית הגדול להינוך הבנות בני ברק יצ"ו

הילולא רבא

מאמרים יקרים, עובדות וסיפורים,
מרבותינו הק' בעלי ההילולא זי"ע

ר'
שבט

מרן הגה"ק רבינו חיים צבי טייטלבוים זי"ע
בעל "עצי חיים"

בשב"ק זו יום ו' שבט הבעל"ט יחול יומא דהילולא קדישא של מרן הגה"ק רבינו חיים צבי טייטלבוים זי"ע בעל עצי חיים, אשר ע"כ אמרנו וענינו כי היות ויומא דהילולא חל בעצם יום השב"ק, והן ידוע ומפורסם עד היכן היתה מגעת עוצם דביקותם של מרנן רבותינו הק' עצי התמרים זי"ע בקדושת השבת, ויש לציין דבר פלא מה שכתב בתהלה למשה כי האי סבא קדישא מרן הישמח משה זי"ע נפטר בשבת קודש בעת רצון בתפלת מנחה, ובנו יחידו הרה"ק ר' אלעזר ניסן זי"ע נפטר ליל שבת קודש סמוך לאור הבוקר, ונכדו הרה"ק הייטב לב זי"ע נפטר בליל ש"ק ו' אלול תרמ"ג, כשתי שעות בלילה באמצע תפילת מעריב, כאשר התפלל ואמר על כן ה' אלקינו בשכבינו ובקומינו נשיח בחוקך, יצאה נשמתו הטהורה לחיי עולם הבא. ובס' אפסי ארץ מהגה"צ מנאנאש הזכיר ענין זה בתוך דברי הספד על מרן הייטב לב זי"ע, וז"ל: והיה דור שלישי לזקינו בעל הישמח משה, וזכה זקינו הגאון הקדוש, וכן אביו מו"ה אלעזר ניסן, וכן גם הוא, כולם נסתלקו ביום שבת קודש יום שנסתלק בו משה רבינו עליו השלום ונתקיים בו 'זכור את יום השבת לקדשו' גם את הזוכר אותו.

וסיפר הרה"צ ר' אלעזר טווערסקי זצ"ל מפאלטישאן, שהיה פעם אחת בבית דודו הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע בעת שמרן העצי חיים ז"ל בא לבקר בהיכלו, ולפני שבא העצ"ח ראה איך שדודו מרן מהרי"ד מסדר בעצמו הכסאות בחדרו לכבוד אורחו החשוב, וגם ציוה לכסות את השלחן במפה לבנה של שב"ק, ואמר טעמו ונימוקו כי הרב מסיגעט הוא תלמיד חכם, ות"ח הרי הוא בבחינת שבת. אשר על כן אמרנו ללקט כאן עובדות והנהגות מעבודת יום השב"ק אצל מרן העצי חיים זי"ע, ויה"ר שנזכה ליום שכולו שבת ומנוחה לחי העולמים, וזכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

קדשו בקדושת השבת

סיפר לי הרה"ח ר' חיים שמואל ז"ל מדעעש (מתלמידי הקדושת יו"ט) שהגה"ק מרן הקדושת יו"ט זי"ע פגש פ"א עם הגה"צ ר' מרדכי יודא לעוו זי"ע אבד"ק אינטערדאם והיה שם עם בנו מרן העצי חיים זי"ע על שבת, וזאת היה שנה אחר הנישואין של רבינו העצי חיים וסיפר הגאון הנ"ל עם העצ"ח בדברי תורה ובשאר ענינים, ואמר הגאון לאביו הקדיו"ט על רבינו העצ"ח שהוא כלי מפואר מאד והוא גדול מאד בתורה ולא נמצא גדול כמוהו בשנים אלו, והשיב לו הקדיו"ט שלא יהיה לו חידוש כ"כ, מפני בעת שנולד רבינו [העצ"ח] היה באמצע השבוע וזקינו מרן הגה"ק הייטב לב לא רצה להסתכל בפניו עד ליל שבת של זכר, [ובליל שבת] אמר עליו שיהיה אור גדול בכל העולם, ובירך אותו שיהיה גדול הדור ואמר שיש שמחה גדולה בכל העולמות עליו, וגם זקינו מרן הגה"ק הישמח משה שמח עמו שם. (צדיק כתמר יפרח).

מאור פניו בשבת

פעם פגש הגה"ק בעל עצי חיים זי"ע עם גדול א' אשר היה נוסע ג"כ לשינאווא להה"ק בעל דברי יחזקאל, ושאל לו מה ראיתם אצל הרב משינאווע בשעת אמירת גוט שבת, וענה, ראיתי אצלו התפשטות הגשמיות, אמר לו העצי חיים דאס האב איך געוואלט וויסן, ווייל איך האב עס אויך געזעהן, און איך האב געוואלט וויסן צו איך האב מיך נישט געגארט, ולכן שאלתי למר.

כמלאך ה' צבאות

פעם אחת כאשר שוחח רביה"ק בעל ברך משה זי"ע עם הגה"צ מטענקא זצ"ל תלמיד מרן העצי חיים, התבטא הגה"צ הנ"ל שראה את מרן העצי חיים בליל שבת האחרונה לחייו בשעת קידוש, כשלבש את טליתו על השטריימל ואמר קידוש בקדושה עילאה, והיה ממש דומה לבחינה שאמרו חז"ל (שבת כד)

על ר' יהודא ב"ר עילאי שהיה מתעטף בטליתו והיה דומה למלאך ה' צבאות. (פרי תמרים).

זה השולחן אשר לפני ה'

בספר צדיק כתמר יפרח, מביא בשם הרה"ח ר' זאב טירנויער ע"ה משאמקוט, כי מרן העצי חיים זי"ע בשולחנו הטהור בליל שבת קודש, לא דיבר מאומה רק ישב באימה וביראה, אשרי מי שראה אותו איך שישב אצל השלחן שהיו יכולין לשאוב יראת שמים במדה גדושה שלא ראו כזאת כדוגמתו.

סיפר הגה"ק מסלאטפינא שדרכו בקודש של חותנו מרן העצי חיים הי' בליל שב"ק בעת שזימר "אשת חיל" להסתובב אנה ואנה מקודם לימינו ואח"כ לשמאלו, והגה"ק מסלאטפינא חשב בכל השנים כי חותנו הק' מסתובב לראות את הציבור הבאים להסתופף בצילו, אבל בעת מלחה"ע הראשונה הי' גזירת מלכות שלא יצאו בלילה לרחוב והעצי חיים ערך את שולחנו הטהור בבית והקהל לא בא ואז הבחין שהעצי חיים עושה כמנהגו בכל שבוע ומסתובב אנה ואנה, או אז הבין שכוונה עמוקה בדבר ועושה כן ע"פ קבלה.

בית מדרשו של מרן העצי חיים זי"ע בסיגוט

דרכם של רבותה"ק הי' להתעטף בטלית מעל השטריימל בשעת קידוש, וכן נהג מרן העצי חיים ז"ל (אבל מרן רביהה"ק בעל דברי יואל ז"ל הי' דרכו להניח טליתו רק על כתפיו).

כי היא מקור הברכה

סיפר תלמידו הגה"צ מטענקא ז"ל (מובא בצדיק כתמר יפרח) מופת גדול שהיה אצל חמותו של אחיו בסיגעט, שלא זכתה להפקד בזש"ק ר"ל, ונסעה אצל צדיקים הרבה ולא הועיל לה כלום, ופעם אחת חלמה שהיתה בליל שבת אצל מרן העצי חיים, ושמעה ממנו זמירות וקידוש, ואמר לה העצי חיים שאם תשתה מכוס שלו תזכה להפקד בזש"ק, וכן עשתה ששתתה מכוס של קידוש, ומרן העצי חיים היה אז עוד בחיים חיותו, וביום א' הלכה אליו, ונתנה לו פתקא, ובירך אותה שתפקדה בזש"ק, וברכת צדיק עשתה רושם שנפקדה בזש"ק.

לא יאונה לצדיק כל און

יסופר כי אביו מרן הקדושת יו"ט ז"ל נזדמן לו פעם שליח שנסע לגאליציען ורצה לשלוח אתו יין טוב לקידוש לבנו מרן העצי חיים שגר אז בעיר טארנא, ושלח משמשו להביא יין משובח מן הסוחר, וכאשר היה השליח על הבאן באמצע הדרך נעשה סדק בתוך הכד של יין והתחיל היין לזוב החוצה, והשליח חס על היין שלא ילך לאיבוד וקרא לשאר היהודים שנסעו אתו שיבואו לשתות מן היין שלא יזוב לחינם, והיה שם איש אחד מומחה על יינות שאמר שלפי דעתו היין הזה הוא יין של איטליא והוא 'סתם יינם' וע"כ לא ישתו מזה, וחרד השליח לקראת שמיעה זו שהסוחר שלח יין כזה, וכאשר חזר אל הקדיו"ט ומסר לו מה שאירע ציוה הקדיו"ט שיקראו לפניו את הסוחר ההוא והוברר הדבר שפועליו נתנו בטעות יין הזה, וראו כולם כי לא יאונה לצדיק כל און, וצדיקים אין הקב"ה מביא תקלת אכילת איסור על ידם, ונשמר מרן העצי חיים מלשתות סתם יינם.

ברכה בנרות שבת

בספר גדולת יהושע (ח"ב שיחות קודש אות ע) מביא מעשה נפלא, שפעם אחת בליל שבת קודש כאשר ישב מרן העצי חיים על ידי שלחנו הטהור, והשעה היתה כבר מאוחרת ונרות של שבת טרם יכבו, ועוררו אותו כי עוד מעט ויכבו הנרות, ענה על זה, "איך האב געהערט פון הייליגן טאט'ן אז שבת איז דא א ברכה אין אלעמען אפילו אין די לעכט, שבת ברענען די לעכט לענגער", וכן הוה, שהנרות דלקו לזמן הרבה, ולא זו בלבד, אלא גם כאשר הפתילות היה בכלותן והלהבים התנועע עצמן צאנקער"ן בלע"ז, היה ג"כ מתנועעים לזמן הרבה והיה לפלא.

עוד סיפר הרה"ח ר' ישעי' קארנבלי: פעם אחת הייתי בסיגעט אצל מרן העצ"ח על שב"ק, ובליל שב"ק מחמת גודל החמימות נכבה נר אחד, והגביה אותי אבי הרה"ח ר' חיים קארבלי ע"ה מסאטמאר, ואמר בא ותראה השגחה פרטית איך שהשי"ת אינו מניח לבזות השלחן של שבת, וראיתי שנר השני הדלוק התחיל לכופף עצמו (צ"ו שמעלצ"ן) והרכין עצמו עד הנר הכבוי והדליק אותו שנית.

להכניס עצמו בחיוב נטילה

סיפר כ"ק מרן רבינו בעל ברך משה זי"ע שראה אצל אביו העצי חיים ז"ל שמדי שבת בשבתו אחר תפילת מוסף יצא לחוץ לעשות צרכיו בכדי להכניס עצמו לחיוב נטילה, ונטל ידיו ואח"כ עשה קידוש, ואמר מרן ז"ל שהי' נראה הכוונה דכיון דהיה טובל הפת הבאה בכסנין בתוך היין הרי הוה טיבול במשקה ע"כ הכניס עצמו מקודם לחיוב נטילה.

חינוך הבנים והבנות בשבת

רביה"ק בעל ברך משה זי"ע היה רגיל לספר שאביו הק' השקיע ביום השבת הרבה לחינוך צאצאיו, והיה נוהג לבחון את בניו ביום שבת קודש לפני קידוש, וכאשר קנו בנותיו מלבושים

חדשים, היו מביאין לפניו ביום שבת אחר קידוש לבדוק אותם אם הם מתוקנים לפי גדרי הצניעות.

ואספרה נא לכם פעולות צדיק כ"ק אבא מארי זי"ע שהי' ביותר נזהר בעיני צניעות הנשים, ובמיוחד בביתו נאוה קודש ליו"ח הי' משים עינא פקיחא והחמיר מאד בענינים אלו, ואף בהליכתו בקודש הי' שמיעט מאוד בדיבורו וכל רגע ביום הי' מסודר אצלו לתורה ועבודה ואף כשדיבר עם בנ"א הי' מוחו שקוע בלימוד התוה"ק, מ"מ קבע לו זמן בכל יום שב"ק בבוקר אחר קידושא רבא אחר שניסה אז את אחי הגדול הגאה"צ מסיגעט זצ"ל הי"ד ולהבל"ח גם אותי מה שלמדנו בשבוע העבר, ואז היו בנותיו אחותיי מביאות לו כל מלבוש חדש שרצו ללבוש, ושם עיניו הבדולחים עליהם לראות אם הם בצנועות כהוגן, ואם לא היו לקורת רוחו הטהור ציוה שלא ילבשו אותם, ולא הי' נותן לבנותיו ללבוש מלבוש עד שיראני מקודם ואף לבנותיו הנשואות היתה כן פקודתו בקודש, וכשנתגדלתי התבוננתי עד כמה החמיר בענינים אלו כי גם אני ראיתי אז המלבושים שהראו לו אחותיי והיו סתומות לגמרי בכל צד ובבתי ידים ארוכות בשלימות הצניעות, ומ"מ מצא עולתה בהם הרבה פעמים. (מרן רבינו ז"ל בדרשה בכולל שומרי החומות תשנ"ד לפ"ק)

ביתו נאוה קודש של מרן העצי חיים זי"ע

דגים בסעודה שלישית

עוד סיפר רבינו בעל ברך משה זי"ע, מה ששמע מהרה"ח ר' אשר שוואריץ ז"ל המשב"ק של רבותינו הק' לבית סיגוט, שאביו הק' מרן העצי חיים היה פעם אחת באסיפת הרבנים בעיר טשאפ, ומכיון שהאסיפה היה ביום חמישי הוכרח להשאר שם על שבת קודש, ובאותו שבת לא היה נמצא שם דגים לכבוד שבת קודש, ולכן אכלו הערינ"ג בכל סעודות שבת, ובליל שבת שאל את הגה"צ מטשאפ זצ"ל אם יוצאים ידי חובת אכילת דגים בשבת עם הערינ"ג, ושאלה זו היה לפלא בעיני כולם, ובסעודת יום שבת שאל שוב את הרב דמתא שאלה זו אם יוצאים חובת היום באכילת הערינ"ג בשבת, ויהי לפלא. ויהי בעת רעוא דרעווין אשר כבר היה לעת ערב בשעה מאוחרת מאוד, סיפר מרן העצי חיים העובדא דהוי אצל זקינו מרן הגה"ק רבי אלעזר ניסן זי"ע שפעם אחת לא היה בנמצא דגים לשבת קודש, ובעת סעודה השלישית ירד פתאום גשם חזק מאד עד שנכנסו המים לתוך הבית דרך התקרה, וביחד עם מימי הגשם נכנס דג שלם לתוך הבית, ולקחו את הדג ואכלו ממנו לכבוד שבת קודש.

וכאשר סיים לספר עובדא זו, בא פתאום איזה גוי לבית המדרש ודג בידו, ושאל אם רוצים לקנות ממנו את הדג, החסידים שמחו מאוד ותיכף ומיד בישלו במהירות את הדג, תוך כדי שמרן העצי חיים היה עדיין מיסב על שולחנו הטהור בסעודה שלישית, ועוד הספיק לאכול ממנו לכבוד שבת, וכולם השתוממו מאוד מהמראה הגדול ויהי לנס (פרי תמרים, צדיק כתמר יפרח, ויש לציין דבס' חרדים איתא דבסעודה ג' יש יותר חיוב לאכול דגים מבשאר הסעודות, וכן הוא בסידור הרב מבעל התניא ושו"ע).

בשמים השמעך קולך

איש אחד הי' לו מנהג טוב שסגר חנותו כל עש"ק בחצות, פ"א עסוק הי' במסחרו עד כי שכח מנהגו וכשסגר חנותו כבר הלכו לתפילת קבלת שבת, ובליל שב"ק חלם לו חלום שהוא כבר נפטר מן העולם ועומד לפני בי"ד של מעלה ודנין אותן על אותה עבירה, ואמרו לו שיחכה בחוץ עד אחר הדו"ד, וכשעמד בחוץ בא אליו אברך אחד ושאלו מה אתה מחפש פה, ענה שכבר נפטר מן העולים ודנין אותו על שעבר על מנהגו, שאלו האברך בשוגג או במזיד, השיבו בשוגג, אמר לו אם כן בא ונכנס ביחד, והאברך התחיל לטעון לפני בי"ד שהוא אדם צעיר ויש לו משפחה עם ילדים קטנים, וגם כי הי' רק בשוגג ענו ואמרו הבי"ד אם האברך הזה אומר צריכים לציית לו, ושאל מי הוא זה האברך, ענו לו שהוא הרב מסיגעט, והקיץ משנתו באמצע השבוע נסע לסיגעט והעצ"ח הי' אז באמצע שיעור לפני הבחורים ובאמצע השיעור אמר העצ"ח שיביאו לו השטריימל של שבת והלביש עצמו בזה, והי' פלא, ואח"כ נכנס אותו האיש וכאשר נכנס נתעלף כי ראה כי זה הוא האיש שראה בחלומו.

פארך חבוש עליך

ידוע עבודתו הקדושה של אביו מרן הקדושת יו"ט שתמיד עורר באי שעריו להלביש א"ע שטריימל, וכן היה מצווה לתלמידיו ואנ"ש שהסתופפו בצלו שילבשו פאר בגדי חסידים. והרבה אנשים שבאו לדפוק על דלתו להוושע בדבר ישועה ורחמים הבטיח להם מרן הקדושת יו"ט כל מילי דמיטב ובשכר זאת ביקש שילבשו שטריימל בשב"ק. והנה כי כן בנו הק' מרן העצי חיים ז"ל הלך בדרכי אביו ותבע מתלמידיו והמסתופפים בצלו שילבשו מלבושי חסידים ושטריימל, וכשא' מתלמידיו לא לבש שטריימל מפני שחשש שחותנו יעכב בידו, היה נוהג לכתוב לאבי הכלה שלא להפריע החתן מללבוש מלבושי החסידים.

סעודת מלוה מלכה

דרכו של מרן הקדושת יו"ט ז"ל הי' לקיים סעודת מלוה דמלכא עם פת הבאה בכיסנין כמנהג רבו מרן הקדוש מצאנז. וכן נהג מרן רבינו בעל דברי יואל ז"ל, וסיפר רבינו ז"ל, שבימי בחרותו נטל ידיו לסעודת מלוה דמלכה, ובהיות שאביו לא נטל ידיו לסעודה, ע"כ הלך לסעוד בבית אחיו מרן העצי חיים זי"ע, שהיה נוהג להזמין את האורחים שבאו להסתופף בצל אביו הקדיו"ט על שבת, לסעודת מלוה מלכה (זמירות דברי יואל).

ז' שבט

הרה"ק ר' דוד בידערמאן זי"ע מלעלוב

ואלה תולדות

הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע נולד בשנת תק"ץ לאביו רבי שלמה צבי ז"ל, מקובל כי כבר בשחר ילדותו הכירו בו האחים הקדושים הרבי ר' אלימלך מליזענסק והרבי ר' זושא זי"ע בדרך נידודם כי נשמה גבוהה שוכנת בקרבו, בראותם כן חשקה נפשם לדעת את הסיבה בגינה זכה רבי שלמה צבי להוריד לעולם נשמה קדושה זו, לאחר בירור נודע להם כי בכל שבת בשעה שהוא מזמר "יזכו לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות" הרי הוא בוכה בדמעות שליש בתפילה ובקשה שיזכה לבנים הגונים עד שנופל מתעלף ומוכרחים להקיצו, כיון ששמעו זאת נחה דעתם ואמרו: א"כ מובן מה שזכה לבן כזה, בגיל צעיר נתקשר אל הרה"ק הרבי ר' אלימלך שקירבו מאוד, ולאחמ"כ אצל רבו הק' מלובלין זי"ע, בו דבק ביתר שאת עד יום פטירתו ביום ז' שבט תקע"ד.

כשנפגש פעם הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל זי"ע עם בנו הרה"ק רבי משה מלעלוב זי"ע, סיפר לו הרה"ק מטשערנאביל כי מאז פטירת אביו הרה"ק ר' מנחם נחום זי"ע היה מנהג להתגלות אליו כל לילה ללמדו רזי תורה, עד שבאחד הימים הפסיק להתגלות אליו, למשך ארבעים יום, כל אותו זמן פשפש במעשיו לדעת מה זה ועל מה זה, עם תום יום הארבעים נגלה אליו אביו ואמר לו פשר הדבר שלפני ארבעים יום כשנסתלק רבי דוד מלעלוב לשמי רום כבדוהו לדרוש בישיבה של מעלה, יען שבמשך ימי חייו לא נתפרסמה גדלותו בתורה, כי לא אמר דברי תורה ברבים, ודרשה זו ארכה ארבעים יום עד שהפסיקוהו מדרשתו כי עדיין לא הגיע העת לגלות סודות נעלמים כפי שהיה ברצונו לומר בהמשך דבריו, ובגין כך התעכב במשך הארבעים בעולם העליון ולא נתגלה אליו.

מסופר שפע"א הגיע אברך אחר אל ה"אבני נזר" מסאכטשוב זי"ע להתברך ממנו שיפטר מחובת הגיוס לצבא פולין, מיד עם כניסתו קידמו ה"אבני נזר ושאלו: האם היית גם במקום אחר, הלה שחשב כי כוונתו לשאול אם נסע גם לרבי אחר, ענה בשלילה, כאשר שינה ושילש הגה"ק את שאלתו, נזכר הלה כי בדרכו הנה סר לעיר לעלוב, שמה נכנס להתפלל על ציונו הק' של הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע, לשמע זאת, הפטיר האבנ"ז בשביעת רצון, וכה סיפר לו: חלום חלמתי לפני כמה לילות, והנני יושב בחדר שם הסבו כמה אנשים בעלי צורה, ואתה עמדת בצד, ודנו ביניהם אם תלקח לצבא או לא, ונטו לחיוב, לפתע נכנס זקן אחד, ושאל לפשר הדיון המתקיים פה, כששמע כי דעתם לחיוב, נענה ואמר: דעתי הוא כי ייפטר מן הצבא, והודו לו כולם פה אחד, והרהבתי עוז בנפשי ושאלתי את אחד המסובים לשמו של אותו זקן, וענה לי כי זהו רבי דוד לעלובער, על כן כשנכנסת אלי שאלתי אותך אם היית גם במקום אחר, כי חשבתי אולי היית אצל אחד מנכדיו וכדו', אולם כשענית לי שהיית על ציונו הק' נתחוור לי הכל.

ימי ההילולא

ו' שבט

- רבי יצחק מקאלש ב"ר ארון ארי' מפרעמישלאן -ת"ר
- רבי חיים צבי מסיגוט ב"ר חנניה יו"ט ליפא (עצי חיים) -תרפ"ו

ז' שבט

- רבי ישראל חריף מסטאנוב ב"ר שלמה (תפארת ישראל) -תקמ"א
- רבי דוד מלעלוב ב"ר שלמה (צבי) -תקע"ג
- רבי מרדכי דוד מדאמבראווא ב"ר צבי הירש -תר"ג
- רבי חיים זעליג משרעניצק (תלמיד הר"ד מלעלוב) ב"ר יחיאל מיכל -תר"ז
- רבי יצחק אהרן הלוי איטינגא אב"ד לבוב ב"ר מרדכי זאב -תרנ"א
- רבי פנחס מזינקוב ב"ר חיים מנחם - תרע"ו
- רבי נתן דוד מפאריצוב ב"ר יעקב יצחק מביאלא - תר"ץ
- הגאון רבי ירוחם יהודה ליב פערלמאן הגדול מ'מינסק -תרנ"ו

ח' שבט

- הגאון רבי דוב לאבלאוויטש אב"ד קישקערעש (דיבוי חן) -תרצ"ו
- רבי יוסף מאיר כהנא מספינקא–ירושלים ב"ר צבי הירש -תשל"ח

ט' שבט

- רבי יוסף יוסקא מיאס ב"ר ארי' יהודה לייבמוואלטשיסק - תקס"ו
- רבי ישראל יעקב ב"ר מנחם מענדל מרימנוב - תקפ"ז
- רבי יעקב קטינא ב"ר יצחק מרדכי (החמי האב) - תר"ן
- רבי שלום גאלדענבערג מסוואליב (דרכי שלום) - תרע"ח

ימי ההילולא

י' שבט

- רבי מאיר קצינעלנבויגן ב"ר יצחק (מהר"ם פדווא) - שכ"ה
- רבי נתן אשכנזי מבראד ב"ר צבי בעל חכם צבי - תקל"ח
- רבי שלום מזרחי דידיע שרעבי (סיור הרש"ש) - תקמ"ב
- רבי שלמה לוצקער מסקאהל ב"ר אברהם (תלמיד המגיד) (דברית שלמה) - תקע"ג
- רבי יחיאל מפאקשאוויניצע ב"ר מאיר מדזיקוב - תרפ"ח

י"א שבט

- רבי יודא צבי מסאמבור ב"ר אורי תרע"ט
- רבי נתן דוד דייטש ב"ר יוסף יחיאל (דברי דוד) - תרל"ט

י"ב שבט

- רבי יעקב יצחק מפאלטישאן ב"ר יוסף יהושע מבאטשאטש – תרמ"ה
- רבי מאיר אטליס - תרפ"ז

י"ג שבט

- רבי משה דן מסקווירא ב"ר אברהם יהושע העשיל מסקווירא – תר"פ
- רבי מרדכי מלעכוויטש ב"ר נח - תק"ע
- רבי יום טוב נעטיל מטשעכוב ב"ר מנחם – תקע"ז
- רבי יוסף מנחם (ר' יוזפא) מנאנאש ב"ר יעקב - תקפ"ט

ז' שבט

הרה"ק ר' מרדכי דוד מדאמבראווא זי"ע

ואלה תולדות

הרה"ק רבי מרדכי דוד אונגאר מדאמבראווא נולד בשנת תק"ל לאביו רבי צבי הירש ז"ל, בנעוריו יצק מים על ידי המגיד הק' מקאזניץ, לאחמ"כ התקשר אל החוזה מלובלין והרבה לנסוע אליו ולחסות בצל קדושתו, עקב סירובו להנות מידי בשר ודם היה מתפרנס מיגיע כפו ותפש אומנות אבותיו לסחור ביינות, ומכאן שמו וכיניו "אונגאר" בגלל נסיעותיו התכופות למקור היין המשובח באונגארין, אמנם לבסוף חזקה עליו פקודת רבו הק' מלובלין שהורה לו להפסיק מעסק המסחר ולהתחיל בהנהגת עדת ישראל, וכך פתח את בית מדרשו בדאמבראווא, ושמו נתפרסם כאיש אלוקים קדוש ופועל ישועות בקרב הארץ, ביום ז' שבט תר"ו השיב את נשמתו ליוצרו.

בעת שהשתדך עם הרה"ק ר' אלעזר ניסן טייטלבוים זי"ע (בנו רבי מנחם צבי מדראהביטש זי"ע הי' חתן הרה"ק מדאמבראווא), וכשהגיע זמן החתונה התעכב הרה"ק בחדרו זמן רב, ואח"כ שלח להגיד למחותנו ראי"נ כי שינה את טעמו ואין ברצונו לתת את הנדוניא שקיבל עליו, ראי"נ התפלא לשמוע הדברים, ואעפ"כ שלח להשיב להרה"ק שהוא מוותר על הנדן, הרה"ק התמהמה עוד ושלח שנית להגיד למחותנו שאין בדעתו לפרנס את הזוג כלל, ראי"נ השתומם לדעת מה זה שמחליף את הבטחותיו ברגע האחרון, אבל שוב לא התקוטט אלא ענה שגם על זה הוא מוחל בלבב שלם, עבר עוד זמן מה ועדיין לא בא, ועד שראי"נ משתאה ומחריש על המאורעות המוזרות, הגיע השליח שלישית ובפיו אמתלא חדשה שהרה"ק רוצה להיות מסדר קידושין, ואחרת לא יתן את בתו ללכת לחופה, וראי"נ וויתר גם על זה מפני דרכי שלום, שוב שלח הרה"ק לקרוא למחותנו שרצונו שיסלק הנדן שהתחייב, על זה השיב שעתה אין בידו כלום והוא מבטיח הכל לשלם בזמן הקרוב, הרה"ק סירב לסמוך על הבטחתו אלא החזיק בדיבורו שלא ילך לחופה בטרם שילם עד פרוטה אחרונה, המקורבים ניסו לדבר על לבו לחמול על מחותנו ולסמוך על נאמנות דיבורו, אבל הרה"ק התעמק בלימודו ולא שת לבו להפצרות האנשים, באין ברירה הסכים ראי"נ לדחות החתונה, האורחים שבאו להתעלס בהחתונה עזבו נבוכים את המקום וחזרו לבתיהם, ויהי בחצי הלילה קם הרה"ק מכסאו וצוה לקרוא את המחותן בכדי ללכת תיכף לחופה בבואו סיפר לו שרבו הק' מלובלין הבטיח לו קודם הסתלקותו שיבוא מגן עדן לקחת חבל בשמחות צאצאי, והיום הייתי יושב ומצפה בכליון עינים על רבי הק' ולא בא, אז עלה מורא בלבבי אולי אינו מרוצה בשידוך זה, לכן הייתי משתמט מפעם לפעם בטענה אחרת, אבל כעת הנה בא, ועל שאלתי למה איחר, השיב שהמתינ שהאנשים הבלתי הגונים ילכו כי לא רצה לשבת אתם יחדיו, ועתה ידע כבוד מחותני שהנני לקיים את כל התנאים שהותנו בינינו ודבר אחד מדברי לא ישוב ריקם, והתנצל על העגמת נפש שנגרם ומיד הלכו לחופה.

י' שבט

הגה"ק רבי שלום שרעבי זי"ע [הרש"ש]

ואלה תולדות

נולד לאביו ר' יצחק בשנת ת"פ בערך, בעיר תימן על גדות ים סוף במחוז שרעב שהי' מקום מלאה חכמים וסופרים שעלו על קהילות תימן בימים ההם, אביו הי' ממשפחת חכמים וישרים, אשר נהנה מיגע כפיו, הי' רוכל המחזיר על עיירות ומוכר דברים קטנים וכדו', ר' יצחק נפטר כשר' שלום הי' ילד קטן, ונפלה עליו עול הפרנסה לפרנס את אמו ואת משפחתו, ויקח צרורו של אביו, ויסובב גם הוא על עיירות למכור דברים, וכל יום אחר גמרו את

עבודתו חזר אל ביתו וישב על תורה ועל העבודה בכל כוחו, וגם בחכמת הקבלה אשר רוב חכמיה אשר בארץ תימן עסקו בו חשקה נפשו, וע"י שכלו הזך זכה להתעמק ולהשיג בלימוד הזה.

הוי גולה למקום תורה

ויהי בעת ההיא כאשר ה' מחזר על הפתחים נפל באיזה סכנה, וידר נדר לד' אם יצילהו ה' יעלה לארץ ישראל להר הקודש ירושלים, וישמע ה' את שועתו ויצילו מן הסכנה, וכשבא לבית אמו סיפר לה מן נדרו, וארזה לו אמו צדה לדרך וישא את רגליו ללכת ארצה כנען, ונדד ממקם למקום, קודם ישב תקופה קצרה בעיר בומבי, משם נסע לעיר בצרה, ומשם הלך לבגדד, ונתעכב שם עד שיזדמן לו שיירה ההולכת לדמשק, ולמרות נדודיו ה' שוקד על התורה ועל העבודה, וישב שם בבגדד תקופה קצרה בישיבה של זקני חכמי קבלה, עד שהגיע שיירה שהלכו לדמשק, והלך עמהם לדמשק, בדמשק גר או השר הגביר המפורסם ר' שאול הפרחי ז"ל שהי' יועצו של השר בדמשק, ר' שאול החזיק בארמונו ישיבה ללימוד נגלה ונסתר, וישם ר' שלום פעמיו אל הגביר ויצג את עצמו כאיש פשוט, ויבקשהו לקחת אותו למשרת ביתו, וימצא חן בעיני הגביר ויחד לו חדר מיוחד ויאכסנו אצלו, וישרתהו בכל צרכיו, ובעתות הפנאי הי' מתבודד בקדושה ובטהרה, והי' יושב בישיבה על ספר תהלים ולבו עד להקשיב ללמודי החכמים יודעי החן, ומשום איזה סיבה נודעה להם בגדלותו של הנער ובידועותיו בחכמה זו והיו בחדרי חדרים מפלפלים עמו ברזי דרזין מבלי שאף אחד ידע אפי' ר' שאול שהי' יוצא ונכנס בישיבה לא הי' יודע מזה, פ"א נתהווה מחלוקת עצום בין ר' שלום ובין החכמים בענין אחד, ולא התפשרו ביניהם, אז החליט ר' שלום לקיים נדרו אשר נדר ולעלות לארץ הקודש ולחונן עפרה.

בהר הקודש ירושלים

כבוא לירושלים הלך לישיבתו של חכמי המקובלים ה"ה הישיבה המפורסמת בשם "בית אל" אשר יסד ועמד באותו זמן בראשה של המקובל ר' גדלי' חיון זצ"ל, ועמד ר' שלום לפני הראש הישיבה ר' גדלי' וסיפר לפניו את קורותו ואת נדודיו, וביקש ממנו לקבלו לישיבתו לשרת בקדש להיות משמש בבית מדרשו ובביתו, ובשכר זאת יכלכלהו, ר' גדלי' רחם עליו ויקבלהו לשמש בית המדרש, והי' תפקידו להעיר את המקובלים בחצות, וללותם למקוה ומשם לבית המדרש, והי' מיחם להם מים חמים לשתי' וכדו', והי' אומר עמהם תקון חצות, ובשעת השיעור שנאמר ע"י ר' גדלי' ישב כדרכו מאז על ספר תהלים והי' מקשיב את השיעור, מבלי שאף אחד ירגיש בו ובגדלותו, עד שפ"א באמצע השיעור נתהוה קשיא עצומה והראש ישיבה ר' גדלי' התעמק לתרץ את הקושיא ולא מצא מענה נכונה על זה, ור' שלום הי' לו מהלך אחרת בהסוגיא ולפי מהלכו לא הי' קשה בכלל הקושיא, אבל לא הי' רוצה להגיד לר' גדלי' את מהלכו, כיון שלא רצה להתגלות, מה עשה, בערב בעת שסידר את הספרים לקח פסת נייר וכתב תירוץ נכונה על הקושיא וישם את הפתקא בתוך הספר של ר' גדלי' באותו מקום שלמדו אז, ויהי' בבוקר כשפתח ר' גדלי' את ספרו האיר עיניו מן הפתקא שראה שם, ואמר להתלמידים שיאמרו לו מי כתב את זה, ואף אחד לא ידע לענות, כך הי' כמה פעמים עד שהדבר הי' מדובר בהישיבה, ולא ידעו מי הכותב, עד שפ"א ראתה בתו של ר' גדלי' מן החלון איך שהשמש מדפדף בתוך ספרו של אביה, והיא גם ידעה מן הפלא שאביה מוצא בתוך ספרו פתקאות מבלי שידע מי הכותב, הלכה וספרה לאביה, ויהי' לפלא בעיניו לומר שהשמש הוא הכותב, ויקרא אותו ויגזור עליו שיגלה את האמת אם הוא שם את הפתקאות, ר' שלום הי' מוכרח לגלות את האמת וביקש מר' גדלי' שלא יגלה לאף אחד, אבל ר' גדלי' אמר לו שזה הוראה מן השמים שהגיע זמנו להתגלות, וצריך לזכות את העולם מן אורו, ומן היום ההיא והלאה הי' ר' שלום יד ימינו של ר' גדלי'.

נשיאותו

כשנפטר ר' גדלי' מילא ר' שלום את מקומו לעמוד בראש הישיבה, והרים את כבודו של הישיבה לשם ולתפארת, הרש"ש המשיך לעבוד את ה' ביתר שאת וביתר עז, הקים בישיבתו ואתו עמו גדולי תלמידיו, ובראשם מרן החיד"א ומהר"ח דילה רוזה ומהרי"ט אלגאזי, זצ"ל, את חבורתם הנודעת בשם "חברת אהבת שלום" ותקנו תקנות חזקות לעבוד את ה' וכתבו כתבי התקשרות וכדו', ובפרט בחכמת הקבלה שעמד בראש הישיבה של המקובלים, ונעשה כמורה דרך לברר מקחו של רבינו האריז"ל בחכמת הקבלה, וכל חכמי המקובלים משתמשים בדרכו ובהדרכתו עד היום הזה, וז"ל של הרחיד"א זצ"ל בספרו שם הגדולים (אות ש): מהר"ר שלום שרעבי זלה"ה אחד קדוש בדורנו מקובל מופלא וכמעט הי' לו ספר עץ חיים על פה, בקי בהקדמות על מתכונתן, וברוב בקיאותו וחכמתו העמיד כוונות האריז"ל על בוריין כסדרן וכהלכתן, וכתב קונטרס גדול שמו "רחובות הנהר" לברר ולפרש הקדמות היטב, עומקן ורומן, נימוקן וטעמן, והי' מכוין כל כונות האריז"ל, ובכל לילה אחר תקון חצות בסדר רבינו האריז"ל תיקון רחל ותיקון לאה כמשפט, והי' מיחד יחודים כמ"ש רבינו האריז"ל בשער רוח הקודש, עכ"ל, ידוע מה שאמר האר"י הק' ז"ל לפני פטירתו (כמובא בשער הגלגולים דף ע"א ע"א) "שאם תזכו אבוא ואחזור ללמד אתכם", והעידו גדולי מקובלים שכוונתו הי' בלתי שום ספק על הרש"ש, עיין בספר תוכחת חיים (חלק ב' דף צ"ו ע"ב) לכהר"ר חיים פאלג'י זצ"ל, ועיין עוד בספרו כף החיים (סימן ל"ב אות ט"ב) שהזכיר שם מנהג מוהרש"ש זיע"א לעשות התרת קללות בכל ערב שב"ק ושוב כתב וז"ל: ...ולבי אומר לי דכיוון דמר ניהו הי' גלגול רבינו הקדוש האר"י זיע"א וממלא מקומו כנודע וכו' עיי"ש, עיין עוד בספר תולדות אהרן ומשה ובספר יששכר זבולון שכתבו והעידו כעין זה.

גילוי אליהו

כתב הרה"ק בעמ"ס בן איש חי זצ"ל בשו"ת רב פעלים (חלק ג' סוד ישרים סוף סימן ד') וז"ל: ואשר שאלת ששמעת שהי' לרבינו הרש"ש ז"ל גילוי אליהו זכור לטוב, ובקשת להגיד לך השערת שכלי בדבר זה איך הוא, וכו' עיי"ש שהאריך שיש ב' סודי גילוי אליהו, וגופא דעובדא איך נתברר הדבר שהי' לו גילוי אליהו, אצל הרש"ש הי' מסתובב אשה משרתת שהי' משרת בביתו של הרש"ש, והי' דרכה להכין ולהביא לפני הרש"ש באמצע לימודו חמין טיי או קאוע וכדו', כשנפטרה המשרתת ורצו החברה קדישא לסדר אותה ולהכין אותה לקבורה, אבל לא יכלו

לטפל בה כיון שהיתה קשה כמו אבן ולא יכלו להזיזה ממקומו, ונבהלו אנשי חברה קדישא והלכו להרש"ש וסיפרו לו את מעשה הפלא, הלך הרש"ש אליה ולחש לה באזנה כמה מילים, ואח"כ צוה לאנשי חברה קדישא לטפל בה, וקברו אותו בחלקה שאח"כ קברו בה את הרש"ש, אח"כ מצאו בכתביה של המשרתת סיפור נפלא, שפ"א הכניסה ב' כוסות להרש"ש, ועל שאלתו למה הביאה שני כוסות, ענתה שראתה עוד אדם חשוב לומד עם הרבי לכך הביאה שני כוסות, הרש"ש עמד והשתומם וא"ל, כיון שזכית לראותו אגלה לך מי הי' האיש, אבל בתנאי אחד שבל תגלה לאף אחד, והיא לקחה עוז ואמרה להרש"ש שאם יבטיח לה שבעולם העליון תהי' חלקה בחלקו ובהיכלו לא תגלה לאף אחד, הרש"ש הבטיח לה את בקשתו, וגלה לה שהאיש הי' אליהו הנביא זל"ט.

איש קדוש

הרש"ש הי' מקודש בעיני כל אנשי ירושלים אפי' להבדיל אצל הערביים שחלקו לו כבוד, והרבה סיפורי מעשיות נפלאות מסופר מהרש"ש איך שהציל את ישראל מאת שכניהם הערביים וזכה עי"ז לקדש שם שמים, השר של טערקיי הי' גר ליד מקום המקדש בדרך העוברת לחד הזיתים, פ"א עלה ברעיונו איך לעשות כסף, הוא שם מכס על כל לוי' שעבר ליד ביתו צריך לשלם לו איזה סכום כסף, ואם לא נתנו את המכס לא הרשה לקבור את הנפטר, פ"א נפטר אחד מאנשי ירושלים איש עני ולא הי' בידי משפחתו לשלם את המכס, והחברה קדישא החליטו לעשות את הלוי' מבלי לשלם, אבל השומרים שעמדו שם לא הרשו להם לעבור עם הנפטר, שלחו שליח מיוחד להרש"ש לספר לו את הדבר, אמר הרש"ש לתלמידיו בואו נחלוק כבוד להנפטר, ובא למקום שעמדו שם ויצו לעבור עם הנפטר, והתחילו מריבה עם השומרים, השר כאשר שמע הקולות מבחוץ הוציא את ראשו דרך חלון ביתו לראות מה היא הקולות, ראה שהיהודים עוברים עם לוי' מבלי לשלם, ונתמלא מלא חמה, והתחיל לצעוק בקולות שלא ישתוק, אבל הרש"ש אמר שלא ישמע אליו אלא ילכו להלאה עם הנפטר, והביט הבטה אחת על השר והלך עם הלוי', וכאשר רצה השר להכניס את ראשו מן החלון לא הי' יכול כי נתקבץ הברזל משני הצדדים שהי' מסביב החלון, וקברו את הנפטר, וכאשר חזרו מן הלוי', ועברו דרך ביתו של השר ראוהו אותו שהוא עדיין הי' עומד שם עם ראשו בחוץ, כשראה השר את הרש"ש קרא אותו לעלות אליו לביתו, והיהודים נבהלו מי יודע איזה נקמה יעשה עכשיו השר, אבל הרש"ש הרגיע אותם ועלה אליו, כשנכנס הרש"ש לביתו התחיל לבקש ממנו שיצילו מן צרתו שנקלע, אמר לו הרש"ש עם יבטיח שיבטל את המכס ששם על לויות ישראל אז יוכל להוציא את ראשו, ואם לאו ישאר שם עד יום מותו, השר הבטיח להרש"ש, אז נתרחב הברזל והוציא השר את ראשו וביטל את המכס, וכהנה וכהנה רבות נפלאות עשה, עד שידעו הערביים שאיש אלוקים קדוש היא ולא פגע ביהודים העוברים כיון שידעו שרע ומר יהי' גורלם.

אחרית ימיו

בשנתו האחרונה עלי האדמות ראו בעבודתו שמכין את עצמו להדרך האחרונה של האדם, אם בכל שני חייו הי' עבודתו גדולה קל וחומר באותו שנה הי' מוסיף עבודה על עבודתו וקדושה על קדושתו, הי' מתבודד בחדרו נזור מכל, באותו יום האחרון יום י' שבט יום פטירתו ביום שב"ק הי' שוכב על מטת חליו ומראהו כמלאך אלוקים עטוף בטליתו, ותלמידיו מסבבים אותו, ונפרד מתלמידיו ויצו להם את הדרך אשר ילכו, וגם את הסדר איך יתנהגו עמו אחר פטירתו על סדר הטהרה והקבורה, גם צוה לעשות עמו ד' מיתות בית דין, בתוך הדברים אמר להם "על כל צרה שלא תבוא, תבואו ותתפללו על קברי, והנני מבטיח לכם שאם תתפללו בלב שלם על קברי, תפלתכם תקובל ברצון ולא תשוב ריקם", ולעת ערב עלה נשמתו בסערה השמימה תוך כוונות ויחודים, כשתלמידיו מסביב לו, במוצאי שב"ק באו ונתקבצו כל העיר לחלוק לו כבוד האחרון, תלמידיו עסקו בטהרת גופו, אבל אין אחד מעיז לקיים דבריו לעשות לו הבזיון של ארבע מיתות בית דין, ובהתייעצותו דלגו על סעיף הזה, והוציא את מטתו כשקהל גדול מלוה אותו, ויהי' בהגיע המטה לעמק יהושפט, התנפלו עליהם ערביים מזויינים, ובחוזק יד שמטו את המטה מידי נושאיה והשליכו אותה יחד עם גופו הטהור של הרש"ש אל העמק, וכהרף עין נעלמו מן העין, והבינו התלמידים כי היו אלה שלוחים ממרום לקיים את דבריו, ולקחו את גופו וקברו אותה בכבוד רב, וזה אשר חרות על מצבת קבורתו: קברת ארץ איש האלקים קדוש הוא השקדן בתורה הרב החסיד המקובל האלקי בוצינא קדישא כמהר"ר שלום מזרחי דידיע שרעבי זלה"ה נח נפשי' יום עשרה לחדש שבט שנת מנוחת כבוד לפ"ג [התקל"ז] וציונו הקדוש נעשה תל תלפיות לכל נשברי לב ובפרט ביומא דהילולא דיליה.

י"ג שבט

הרה"ק רבי מרדכי מלעכאוויטש זי"ע

ואלה תולדות

נולד בשנת תק"ב, ונקרא שמו בישראל על שם זקינו הרה"ק ר' מרדכי יפה בעל הלבושים זי"ע, והוא גם חתם עצמו שמו מרדכי יפה, בעת שהי' ילד קטן עבר פ"א דרך עירם הרה"ק ר' אהרן הגדול מקארלין זי"ע, ואביו הלך להקביל פניו ביחד עם בנו, והתאונן לפניו על בנו שאין לו התמדה בתורה, וביקשו שיברכהו בהתמדת התורה, אמר הרה"ק מקארלין לאביו שיניח את בנו אצלו לכמה רגעים, ואח"כ ילך לביתו, והרה"ק שכב על מטתו, ולקח את הילד וקירב אותו אל לבו במשך זמן מועט, לאחר מכן אמר לאביו, הוכחתי את בנך מעתה ילמוד בהתמדה, לימים כאשר סיפר הרה"ק מלעכאוויטש עובדא ז אמר שילמד אותו באותה שעה כיצד לעשות בעלי תשובות, עוד בימי נערותו נתייתם מאביו, ויחמלו עליו בני העיר, ושכרו לו מלמד שילמוד עמו, אבל הוא מיאן ללמוד, ויצא אל היער אשר הי' סמוך לעיר, ושהה שם שעות ארוכות בהתבודדות בינו ובין קונו, אבל נפלאות יסופר שבהיותו עלם צעיר כבן י"ב שנה כבר דרש בבית הכנסת הגדול שבווילנא פלפול נפלא שהפליא כל שומעיו.

רבותיו

מתחלה נסע להרה"ק מבארדיטשוב זי"ע, והרה"ק מבארדיטשוב זי"ע חיבבו מאד, ואמר "על ר' מרדכי'לע שלי עומד

שליש עולם", והוא לא הי' יכול לסבול את זה, ובא אל הרה"ק ר' שלמה מקארלין זי"ע, כשדרך על מפתן ביתו של הרה"ק ר"ש מקארלין אמר לו אברך שהבארדיטשובער אמר ששליש עולם עומד עליו אל ידרוך על מפתן ביתי, אמר א"כ כאן המקום שלי "וויי מען האלט און מען קושט דארט דארף מען אנטלויפן, און ווי מען קניפט און מעט בייסט דארט דארף זיין מיט הארט", ונתדבק מאד אליו, ועיקר מדרגותיו במעלות העבודה והיראה קיבל מרבו מובהק זו, והעיד על רבו הקדוש שהי' מכיר שיחת עופות שיחת דקלים ושיחת מלאכי השרת, כל מה שמפורש בגמ' (סוכה כח.) על רבן יוחנן בן זכאי, ולא העלים ממנו כל זה.

הנהגתו

לאחר פטירת רבו התיישב בליטא – ע"פ ציוו רבו – בעיר לעכאוויטש והתחיל לנהוג עדת ישראל, והעמיד תלמידים רבים שנודעו ביראתם ובצדקתם הגדולה, כעדותו של הרה"ק הרבי ר' ברוך ממעזיבוש זי"ע – שאליו נסע לעתים קרובות לאחר פטירת רבו – כי מגדלותם העצומה של תלמידיו "שהיו מוחזקים לבעלי רוח הקודש וגילוי אליהו" מלמד במקצת על רום מעלת רבם הקדוש, והוא אשר הפיץ ופירסם את תורת החסידות בליטא, כאשר גילה תלמידו הגדול הרה"ק ר' משה מקאברין זי"ע, כי הרבה נשמות גבוהות ירדו למדינות ליטא, ולא הצליחו לפעול מאומה, עד שבא רבינו ובכח קדושתו הגדולה הפיח רוח חיים בעצמות היבשות.

כל עצמותיו תאמרנה

עבודתו שבלב זו תפילה הי' בכח רב ובקול חוצב להבות במסי"נ ממש, וכל מי שהי' שומע תפלתו הי' נמס לבו כמים ומתעורר לתשובה שלימה, קולו הי' צרוד כל היום כי ניחר גרונו בעת התפלה, ובעת התפילה הי' ניתז על הקיר שממולו טיפות דם מגרונו שהתאמץ לצעוק,

פ"א נועדו יחדיו הרה"ק ר' נתן משידלאווצע עם הרה"ק ר' אברהם מסלאנים זי"ע, ושאל מוהרנ"ד את ר"א מה הוא הדרך של לעכאוויטש השיב לו כשאומר דבור יוצא מתחת עקביים עד כל עצמותי תאמרנה, וסיפר הוא בעצמו שבצעירתו התייגע מאד בברכות השחר, במלים וכוף את יצרנו להשתעבד לך, והי' מאריך בזה כמה שעות, וסיים ועכשיו אני עושה את כל זה בכהרף עין.

פ"א הי' בעיר לעמבערג, אמר, נודע לי שיש ציפור המזמרת ומשוררת להשי"ת בהתלהבות כה רבה עד שגופה מתפקע ומתה, אני מתפלל להקב"ה ונשאר בריא ושלם, אם כן מה ערך יש לתפילה שכזו, למחרת קידש וטיהר את עצמו, וערך את תפלתו בכוחות על אנושים עד שמרוב התלהבות נסדקה הראי' שלו, והי' בסכנה גדולה, והרופאים ייאשו אותו, טען לפני השי"ת וכי רצוני הי' שאתפלל רק תפלה אחת כזו, אני רוצה להתפלל עוד, ועזרו השי"ת וחזר לאיתנו, לימים נזדמן עוד פעם ללעמבערג, והיו אצלו המון רב חסידים, ועבר הדאקטער שייאשו אז, וראה שם אנשים רצים, שאל אותם לאן הם רצים, אמרו לו כי הצדיק מלעכאוויטש הוא פה, תמה הדאקטער ואמר העוד הוא חי, נשבע אני שהוא חי בלי ראי'.

פועל ישועות

גם גדול הי' כוחו ליפעול ישועות, פ"א בא לפניו אחד מאנשיו והזכיר לפניו מצבו הרע בפרנסה וכי לרש אין כל, אמר לו לך תביא לי שלושים רו"כ, והאיש משתהא הלא הוא הזכיר עצמו שאין לו כסף והרבי אומר לו להביא לו, ונשאר שם בעמידה, וישאלהו מה תעמוד הלא צויתי לך אמר לו מהיכן אקח, אמר לו לך לרחוב ותביא לי, והנה אך יצוא והנה לנגדו חבירו סוחר גדול, ויאמר לו הסוחר טוב שראיתיך, אני צריך עכשיו סחורה כזאת וכזאת הילך מעות ותתחיל לקנות עבורי, ויקח שלושים מעות רו"כ ונתן לרבו, ומאז התחיל להצליח כברכת רבו הק' עליו.

פזר נתן לאביונים

גדול הי' כוחו במדת הצדקה, אמר כל לילה לפני השינה אם נשאר אצלי פרוטה אחת שלא חלקתי לצדקה לא אוכל ליישן כל הלילה, "ער רייבט מיר אפ די זייטן א גאנצע נאכט" אמנם בשכבי על מטתי ולא נשאר אצלי אפי' פ"א אז אשכבה ואישן במנוחה. פ"א הי' רעב גדול במדינת ליטא והוא חילק מכיסו לאנשים הרבה, ויתמהו אנשים מאין תמצא לו כל הכסף, כידוע להם שמעולם אין ת"י מעות מזומן, ויאמר אליהם תדעו כי אצלנו מתגוללים זהב תחת הספסלים לרוב, אך אנחנו מקבלים לעת הצורך כפי ההצטרכות ולא יותר.

ונשמע פתגם המלך

קשור הי' לחסידיו ודאג לכל אחד ואחד את מצבם כל היום אפי' את אשר אינו אצלו ממש, אלא במקום אחר גם לזה אותו ברוח קדשו, פ"א הזדמן לאחר מתלמידיו ושמו ר' מאיר להיות בר"ה בירידיי לייפציג, והיות שדרכו הי' כל שנה להיות אצל רבו בר"ה ועכשיו נמצא בין אנשים אשכנזים מה שלא רגיל עד כה, ונפלה עליו כבדות גדולה עד כי לא הי' ביכלתו לפתוח פיו להתפלל, ויעמוד כאבן דומם בטמטום הלב ובעצבון רוח כאלם, והנה פתאום נשמע קול באזניו קול רבו הקדוש בזעקו "המלך" לפני העמוד, ויתעורר התלמיד מאלמתו, ויפתח לבו ומוחו והי' לו הארה גדולה, ויתפלל כדת כראוי וכנכון כבכל שנה אצל רבו הק', וכאשר בא אח"כ אל רבו ונכנס אל הקודש פנימה לקבל שלום שמע שרבו, אומר: "נשמע פתגם המלך" אז א איד זאגט המלך נשמע גם בלייפציג ואמר לו לתלמידו "מאיר'ל איז וואר".

הצנע לכת

שנא מאד את הפרסום והרעש ועשה כל דבר בהצנע לבל יודע מזה שום איש, והי' רגיל לומר פרסום הם המלים פו"ר ס"ם, הגורל של הס"ם, אמר עליו תלמידו הרה"ק מהר"מ מקאברין זי"ע: שהוא בקי נפלא בכל חלקי התורה, בבלי, ירושלמי, תוספתא, ספרא, בספרי פוסקים ראשונים ואחרונים וכל כתבי האריז"ל, וביקש מהשי"ת שלא יתוודע הדבר, ורצון יראיו יעשה, עד שנחשב בעיני מתנגדיו לעם הארץ, ואמר, שפלא גדול הוא הדבר, שהמתנגדים דברו עליו שהוא עם הארץ, ושכחו את דרשתו שדרש בווילנא בהיותו בן י"ב שנה, ובוודאי זה היא כח תפלתו.

אחד מאנשיו הי' עובד ביער ע"י לעכאוויטש בנסירת עצים, פ"א נפל אילן על רגלו ונשבר לו הרגל לגמרי, והיסורים והכאבים

הי' עד אין לשער, והביאו אותו על מיטה אל רבו, וקהל רב ליוו אותו, אמר הרה"ק מלעכאוויטש למשמשו שיגרש את כולם, וישכבוהו על מטתו, ועמד על ידו וחזר לפניו את הברכה שני' של שמונה עשרה "מכלכל חיים בחסד", וכל מילה ומילה תירגם לו באידיש, עד שבא להמלים "רופא חולים", וגם זה תירגם באידיש, ואמר לו שיענה אחריו, ואח"כ שאלו אתה מאמין בזה, וענה כן, אמר לו, דובר שקרים לא יכון, והתחיל לומר עוד פעם הברכה ושאל עוד פעם אתה מאמין, וצעק בקול אני מאמין, שוב אמר לו עדיין אינך מאמין כמו שצריך, וחזר פעם שלישית, עד שצעק בקולי קולות בבכי' רבה ואמר רבי אני מאמין, אמר לו א"כ למה אתה שוכב, קום, וירד מהמטה בריא לגמרי, ואמר לו תן מכה חזקה על הארץ, ונתן מכה גדולה כמו לפני השבר, אמר לו עכשיו תשכב במטה ג' ימים בגלל עין הרע, ולא יתפרסם שהי' נס, ואמרו צדיקים על מעשה זו, שגדול הי' הנס האחרון יותר מן הראשון, כי כולם שכחו מזה, כרצונו שלא יתפרסם הנס, וכן הי', כי מקודם ותהום כל העיר, וכולם שכחוהו אח"כ.

מלאך הברית

הי' נודע למוהל מומחה, ומאד הי' מהדר במצוה זו, והשתדל לקיימו בכל עת, ולא דחה שום אדם שבא לכבדו במוהלות, והתבטא עליו תלמידו המובהק הרה"ק ר"מ מקאברין זי"ע שהוא הי' מלאך הברית באמת, והוסיף לומר: ראוי הי' לבוא משיח בימיו, אך נתעכב בגלל הדור שלא הי' ראוי,

פ"א התכבד בערב שב"ק בשתי בריתות בשתי כפרים זה בדרומו וזה בצפונו, והבטיח לשניהם שיבוא, למחרת כאשר חזר מהב"מ, הי' עייף מאד מן הדרך, חסידיו שראו זאת תמהו אם הדבר כל כך קשה לא הי' צריך לקבל רק ברית אחד, השיב להם בזה הלשון "כל ילד שהנני מל, מובטח לו שישמר מן החטא...", ופלא היא הדבר שעל קברו גדל עץ הדס, אשר רומז למלאך הברית הנקרא 'הדס' כמובא בזוה"ק על הפסוק (זכרי' א, ח) "והוא עומד בין ההדסים".

מעות ארץ ישראל

אהבה רבה שררה בינו ובין הרה"ק הכהן הגדול מאחיו ה"ה ר' אברהם מקאליסק זי"ע, על אף שמעולם לא ראו זה את זה, היו קשורים זה לזה, עד כדי כך שהרה"ק מלעכאוויטיש הי' מצייר את דמות דיוקנו של הרה"ק מקאליסק, קומתו ותואר מראהו, וגם את המלבושים אשר הוא לבוש בהם, ומאידך הי' הרה"ק מקאליסק מצייר דמות דיוקנו של הרה"ק מלעכאוויטש, הרה"ק מקאליסק הרבה לדבר אודות גדולתו של הרה"ק מלעכאוויטש, יסופר שפ"א שמע רבי אברהם את תפילתו של אחד מבאי בית הכנסת, נענה ואמר: מן הנראה ביקר הלה בלעכאוויטש, ובדקו אחריו ומצאו שכן הוא הדבר...

הרה"ק מקאליסק זי"ע (שהוא הי' מנהיג החסידות בטברי' על מקומו של הרה"ק ר' מענדל מויטעפסק זי"ע) מינה אותו לממונה על מעות של החזקת ישוב ארץ ישראל, הרה"ק מלעכאוויטש קיבל את המשימה בכל נפשו, ועסק בכך במסירות נפש עצומה, בכל עת ובכל זמן, כפי שמתאר זאת בנו הרה"ק רבי נח מלעכאוויטש זי"ע באגרת קדשו וז"ל: ובפרט מאאמו"ר ז"ל נ"ע אשר ידוע לכל, מעת אשר צדיקי הדור העמיסו עליו משא השם בעול מצוה זו אשר יט שכמו לסבול משאם באהבה וחיבה, בחבת הקודש להחזיק את יושבי'... ולא התחיל שום מצוה בתורה ובתפלה בלתי לד' לבדו, לייחד ביחוד מצוה זו... כמו שנאמר והתפללו אליך דרך ארצם' ארץ החיים סלה, ויום ולילה לא ישבות, ולא הונח לו כי אם להעיר לבות בני אדם להרגילם ולהחזיקם במצוה זו, וכמעשהו בחול, מעשהו הי' בקודש אשר לא שבת ממלאכתו בשבת ויו"ט, ואפי' ביוה"כ הי' דורש ומקים להזכיר תמיד את ירושלים על ראש שמחתו, וכפי חכמת אלקים אשר הי' בקרבו לקרב לבבות בני אדם ביראת אלקים, ובפרט במצוה זו, יותר מכדי יכלתם הי' עומס עליהם מעשה השם, כפי שורש נשמותיהם, ושתל ונטע מצוה זו בתעלומות חכמתו, וקבע עתים לנתינתם בכל עת אשר יבואו את הקודש פנימה, קודם תורתם ותפלתם ליחד בייחוד מצוה, ואפילו למי שאין לו פרוטה לפורטה, הי' מזהירם שיהי' זה קודם לקידוש היום של שבת... והרבה שמענו ממנו סודות התורה ורזין דאורייתא במצוה זו אשר קצה היריעה לאין קץ לדבריו הק'....

ובא השמש

בשנת תק"ע השיא את נכדו שנתגדל בביתו ה"ה הרה"ק ר' שלמה חיים (פרלוב, מקודינאב) בן לבנו רבי אהרן (חתן הרה"ק ר' אשר בן הרה"ק ר' אהרן הגדול מקארלין זי"ע) שנלב"ע בדמי ימיו, החתונה היתה אמורה להתקיים בעיר סטאלין אצל המחותן אבי אמו של החת"ן, והרה"ק מלעכאוויטש לא רצה לנסוע להחתונה, אבל אחר הפצרת חסידיו נעתר להושיב בית-דין של שלשה שיפסוק בדבר, ויהי כאשר פסקו הללו כי מצד הישר חייב הוא לנסוע נאנח עמוקות באמרו: אלעס איז פארפאלן..., ונסע לסטאלין, ביום ה' י"ב שבט הגיע אגרת להרה"ק מלעכאוויטש אותה שגר הרה"ק מקאליסק זי"ע לפני פטירתו, (שנסתלק לפני כמה ימים ביום ד' שבט, מקובל בין החסידים, שכאשר נסתלק שם בעיר טברי', נפלה המנורה בביתו של הרה"ק מלעכאוויטש, מיד הכריז הרה"ק מלעכאוויטש באנחה כבידה "כבה נר המערבי") אשר כל תוכנה היתה "מחר תהי' אתי עמי במחיצתי"....

יצאה נשמתו באחד

ואכן למחרת ביום החתונה יום ועש"ק י"ג שבט, כשהרגיש הרה"ק מלעכאוויטש כי קרב עת הסתלקותו, לקח את ציציותיו בידו האחת ובשניה אחז בזקנו, ואמר בניגון: "א-ל חי חלקנו צורנו, צוה להציל ידידות שארנו משחת, למען בריתו אשר שם בבשרנו", במשך פעמים רבות, עד שהחזיר את נשמתו הטהורה ליוצרה, באמרו מלים "א-ל חי", בן חיי"ם שנה, לדאבון לב המוני חסידיו, שהגיעו מקרוב ומרחוק להשתתף בשמחת רבם, לאחר פטירתו מצאו אצלו ב' כיסים באחד הי' מונח ל"א מטבעות כמנין א"ל, ובאחד הי' מונח י"ח מטבעות כמנין ח"י, (איתא בכתבי האריז"ל כי א"ל ח"י היא שם של שמירת ברי"ק) ומנו"כ שם בסטאלין, וקיימו אז "מעבירין המת מלפני הכלה" (כתובות יז.), כאשר ערכו את החתונה בו ביום, הרה"ק ר' אשר הי' כאבן שותק כל אותו היום, עד שבת קודש שהלך לקבל שב"ק ועבר לפני התיבה והגיע אל הפסוק "להגיד כי ישר ה'..." שהה זמן רב, עד שהשמיע פסוק זה בקול אדיר, ואז נתיישב דעתו קצת, לאחמ"כ אמר: בדין הי' ללוותו למנוחתו בתופים ובמחולות.

דבר בעתו

פרשת בא - סגולת יו"ט פסח

לקט מדברי קודש מפי צדיקי וקדושי עליון, בגודל קדושת היום וסגולתו

הרה"ק ר' ישראל צבי מקאסאני זי"ע בעל אור מלא היה מספר מדי שנה בשנה בשב"ק פרשת בא עובדא נפלאה שהיה אצל הרה"ק ר' משה לייב מסאסוב זי"ע, שפע"א בליל שבת קודש פרשת בא אחרי תפילת ערבית, התחיל הרה"ק מסאסוב זי"ע לאמור תפילת הלל, וכל החברייא הק' ענו אחריו באמירת הלל בהתלהבות גדולה, ורק אחרי שסיימו ההלל כאשר עברו מתפללי בית מדרשו כבני מרון לברך את רבם בברכת שבתא טבא, אז נזכרו ששבת היום לה' ולא יום טוב, ועד גמר התפילה לא הרגיש אף אחד מהמתפללים שטעו בדבר.

וסיים הרה"ק מקאסאן את סיפור הדברים, בהטעימו שאין להתפלא על הרה"ק מסאסוב זי"ע, שהיה במדריגה גבוה כזה לומר הלל בשב"ק פרשת בא, כי נודע מספר היצירה אשר כל דבר נחלק ל'עולם', 'שנה', 'נפש', ובשעה שיצאו ישראל ממצרים, אז היה יציאת מצרים בבחינת 'עולם', וכשמגיע יום י"ד ניסן חג הפסח, אז מתעורר יציאת מצרים בבחינת 'שנה', ובש"ק פרשת בא שקורין בתורה המאורע של יציאת מצרים, אז מתעורר יציאת מצרים בבחינת 'נפש', כי השבת היא הנפש של הבריאה, ועוד יתרון לבחינת נפש שהיא למעלה מבחינת עולם ושנה, לזאת אין להתפלא על הרה"ק מסאסוב זי"ע שמגודל מדריגתו בקדושת שבת שהיא הנפש של הבריאה, השיג בחינת נפש של יציאת מצרים, ונתלהב לבו לשיר הלל לה' אלקיו כבעת יציאת מצרים.

אבל על זאת יש להתפלא, הרי בוודאי התפללו בבית מדרשו של הרה"ק מסאסוב זי"ע, בנוסף לבני החברייא הק', גם כמה אנשים פשוטים, שכידוע היה מפורסם בגודל אהבתו לכל איש ישראל, וקירב גם אנשים פשוטים, ולא נמצא בין כל אחד איש שיזכר ששבת היום ולא יום טוב, מחמת שהרה"ק מסאסוב זי"ע הגביה את כל האנשים הנלווים אליו, אל פסגי מרום קדושת שבת, עד שאף אנשים פשוטים נתעלו לבחינת שבת שהיא נפש הבריאה, עד שגם הם השיגו בחינת נפש של יציאת מצרים, ולכן נתלהב גם לבם ואמרו הלל כמו ביו"ט פסח.

(זכות אבות \ פרחי מגדים \ עטרת יעקב וישראל)

מתאמרא בשם הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע, דבפרשת בא יש מקדושת חג הפסח, בפרשת בשלח משביעי של פסח, בפרשת יתרו מקדושת חג השבועות, קבלת התורה, ופרשת משפטים זהו ראש השנה, כי משפטים הם דינים, פרשת שקלים מרמז על יום כיפורים, כמ"ש לכפר על נפשותיכם וגו', ובפרשת פקודי נרמז על נסיעת עמוד הענן, רמז לחג הסוכות, שהוא זכר לענני הכבוד. (שיח שרפי קודש)

◆◆◆

נודע ומקובל בשם רבינו הקדוש החוזה מלובלין זי"ע שאמר ברמז על הפרשיות, בא, [הוא ימים הראשונים של פסח], בשלח, [הוא ימים האחרונים ז' וח' של פסח], יתרו [מתן תורה, הוא שבועות], משפטים [הוא ראש השנה ויום הכיפורים ימי המשפט], תרומה [הוא רמז לסוכות שהוא אהל המשכן, סוכת דירת עראי], תצוה [חנוכה, שמן זית זך], תשא [פורים, וכמו שאמרו חז"ל במגילה (יג:) הקדמתי שקליכם לקליו של המן].

חיים ושלום מהגה"ק ממונקאטש (פ' ויצא)

◆◆◆

איזה אברכים תלמידים מרבינו ז"ל, שהיו דרים בעיירות הסמוכים לארשיווא, חשבו לנסוע לרבינו לעיר אורשיווא על שבת שירה, אבל לבסוף החליטו לנסוע ולחסות תחת כנפי הקדושה של רבינו זי"ע, על שבת פרשת בא, ולא בשבת שירה כמו בכל שנה, כי חשבו כי בשבת שירה יש המון גדול שבאים בצל קורות רבינו ליהנות מאור קדושתו, ועל כן יותר טוב לילך בשבת פרשת בא, שאין כ"כ אנשים הבאים לרבינו, וא"כ יהיה להם יותר תענוג ליהנות מאמרותיו ומדרכי רבינו ז"ל. ובאמצע הדרך, פתח אחד מן האברכים, ואמר: מתאמרא בשם הצדיקים, לפרש את מאמר הגמרא בקידושין "מצוה בו יותר מבשלוחו", והיינו מצוה 'בא' (וא"ו באל"ף מתחלף), יותר מצוה לנסוע אל רבו בפרשת 'בא', מ'בשלוחו' מלנסוע אליו בפרשת 'בשלח' שבת שירה.

ויה כאשר באו לעיר אורשיווא, ונכנסו כולם אל הקודש פנימה לקבל פני רבינו בנתינת שלום, על אתר אמר להם רבינו במאור פניו: "הא? מצוה בו(א) יותר מבשלוחו?"...

(זכר צדיק לברכה, ח"א אות פ"ב)

שובו בנים שובכי"ם

הנה האריז"ל חידש לנו דבר, שכאשר ישיב אדם בתשובה בימים הללו ימי השובבי"ם על חטא הידוע, אזי יכול לטהר ולקדש את עצמו כמו צדיק דמעיקרא, וכמו שהבאתי בשם מורינו הרבי מלובלין זצ"ל עה"פ (תהלים ק"ג) "לשומרי בריתו ולזוכרי פקודיו לעשותם", אשר באמת העיקר המה הצדיקים והשומרי ברית, אולם "ולזוכרי פקודיו לעשותם" שזוכרים לתקן החסרון, ו'פקודיו' מלשון 'ולא יפקד ממני איש', אזי גם המה נחשבים בכלל נוטרי ברית.

(עטרת ישועה)

~ נלקט מספר "מקראי קודש - לשבת" אוצר נפלא על עניני שבת ~

וקראת לשבת עונג ולקדוש ה' מכובד

מאכלי שבת (ב)

קדושת המאכלים (ב) ◇ סגולת המאכלים

קדושת המאכלים (ב)

ואם לקח בשר ויין לשם שבת או שהם מותר של שבת מותרים לאכלם בימים המותרים בנפילת אפים, [שאין עליהם חבוט הקבר].

(חסד לאברהם – מעין ה' נהר ו' דפוס אמשטרדם דף נ ע"ב)

בכל ימי החול כשאדם אוכל אותו האכילה הוא מזון להגוף לבד ולא להנשמה, והאכילה של שבת הוא מזון גם להנשמה, שיש לה הנאה מאכילת שב"ק.

(קול יעקב, דינוב – פרשת שלח עה"פ והי' באכלכם)

אפ"ל הטעם שלא ירד המן בשבת, כי שבת ג"כ בעצמו הוא בחינת מן, ואף בזמן הזה יש במאכלי שבת טעם וקדושת המן.

(שפת אמת, ברעזאן – פ' בשלח דף עז ע"ד)

על אף האיסור לעשות מלאכות גשמיות בשבת, מצווה לאכול מזון גשמי בשבת, כי בדברים גשמיים יש טוב ורע (קליפת-נוגה), לכן אסור להתעסק בהם בשבת קודש; אבל המזון בשבת כולו טוב וקדושה, לכן מותר ומצווה לאוכלו בשבת קודש.

(דרך מצוותיך - מצוות אכילת קדשי קדשים דף צב ע"א)

וביום השביעי יהיה לכם קודש. על דרך חציו לה' וחציו לכם (פסחים סה:) ובשבת הלכם הוא גם כן לה'. וזה יהיה לכם קודש, הלכם יהיה גם כן קודש וקל להבין.

(קדושת לוי – פרשת ויקהל בד"ה אלה הדברים)

הרגשת קדושת שבת מתחלפת בסוגי בני אדם, פשוטי העם עיקר הרגשת קדושת שבת להתפעל על ידי זה, הוא בשעה שאומרים הפיוטים של שבת, ובחסידים עיקר ההרגשה היא בשעה שאומרים פסוקי דזמרה, אבל בצדיקים עיקר הרגשת קדושת השבת היא בשעת אכילה בסעודת שבת. וזה שכתוב אכלוהו היום להיות שבע מקדושת היום עצמו, ואכלוהו דייקא בשעת אכילה להרגיש קדושת שבת כנ"ל. ומובן ממילא שאכילה ושתיה ביום השבת באופן הזה יש לו כה יותר מתעניתים וסיגופים, והיינו כנ"ל שמה שפועל בחול בתעניתים פועל בשבת קודש באכילה ושתיה.

(דברי ישראל, קאזמיר – פרשת בשלח)

כי באמת שקדושת סעודת שבת הוא במדריגה גבוה יותר מאכילת המן על פי הידוע שבחינת נפש רוח ונשמה המה נגד ג' עולמות בריאה יצירה עשיה וכו'. סעודות שבת הוא עוד ממקום גבוה מאוד נעלה שעל ידי האכילה עוד נתוסף קדושה בהנפש כאמרם ז"ל במה אתה מקדשו במאכל ובמשתה שעל ידי המאכל מכנים קדושה לשבת שיופיע אחר כך קדושה בהנפש. ולכן נקראת סעודתי דמלכא מפני שבשבת יש תוספת נפש רוח ונשמה מאצילות כדאיתא בזוהר הקדוש ונשמתין אתוספין כגוונא דעלמא דאתי דמאן דנפח מתוכו נפח כמו שנאמר כי חלק ה' עמו. ועל ידי שמענג את השבת, היינו הבחינה נשמה יתירה שנקראת שבת בא תוספת קדושה לנפש מבחינת אצילות, והיינו סעודתי דמלכא ועל זה אומרים יום מנוחה וקדושה לעמך נתת כי על ידי הסעודות שבת מופיע הקדושה בהנפש.

(פרי צדיק - פרשת בהעלותך אות ו)

כשיהודי מתענג בשבת, מעלה בזה כל תענוגי עולם הזה וזוכה להיות ממאם ברע ובוחר בטוב, וכמד"כ (ישעי' נח, יד) **אז** תתענג על ה', ר"ל שכל תענוגיו יהיו רק על ה', והרכבתיך על במתי ארץ, שכל התענוגים המדומים יהיו אצלו כאין וכאפס מגודל התענגו על ה', עוד מרומז שיהיו לו בהרחבה כל במתי ארץ, דהיינו גשמיות ורוחניות.

(תורת אבות, סלאנים - שבת אות קיב)

אמר אא"ז הס"ק מסלונים זיע"א, שאכילה אחת לכבוד שבת מטהרת כמו אלף תעניות.

(ברכת אברהם - פרשת תרומה)

שלא ליתן מאכלי שבת לגוים

ראיתי לאנשי מעשה שהיו נזהרים מליתן ממאכלי שבת לגוים, ונכון הוא במקום שאפשר להיזהר, ובמקום שאי אפשר הנה יתקיים בזה כל אוכליו יאשמו, וזאת תהיה כוונת כל מכוין, מאכלי שבת המה סם חיים לישראל, והחיפך לשונאיהם.

(בני יששכר - שבת מאמר א אות יב)

הקב"ה מקבל תענוג בשבת אפי' מה'חציו לכם'

ש'בתון ק'ודש ל'ה' ר"ת שקל שבשבת נמתקין כל הדינים הרמוז במלת שקל ומחצית השקל היא, שבשבת כביכול הקב"ה מקבל תענוג מגוף המאכל ובשבת היא חציו לכם וחציו לה' והקב"ה מקבל תענוג אפי' מחצי זה וזהו מחצית השק"ל שאפי' החצי זה הוא ש'בתון ק'ודש ל'ה'.

(תשואות חן - פרשת תשא)

לא ידח ממנו נדח

לכאורה התענוגים בשבת הם כמעט התנגדיות לשמירת שבת, כמ"ש ואכל ושבע ודשן ופנה וכו', וכתיב ורם לבבך ושכחת את ה' אלקיך, וכתיב שמנת עבית כשית ויטוש וגו' יום השבת מוסיף חיות רוחני בתוך התענוגים וכו', וכדאיתא בגמ' (שבת קיח.) תבלין יש לנו ושבת שמה, כל השומר שבת וכו', והיינו שהשבת מוסיף טעם רוחני במאכלי שבת ולא ידח ממנו נדח ח"ו, ואינן כתענוגי חול ולא ירום לבבו ולא יפנה לבו מן אלקיו.

(הרי בשמים - פרשת יתרו בד"ה זכור את)

שבת בשבתו

עניני שבת, קודש בפרשת השבוע

שייכות לקיחת השה לשב"ק, שע"י שמירת שבת מעידין על בריאת שמים וארץ, וע"י עונג שבת מעידים אנו שהשי"ת משגיח בתחתונים

דברו אל כל עדת ישראל לאמר בעשור לחודש הזה ויקחו איש שה לבית, ונ"ל דידוע מאמר חז"ל **'שלשה מעידין זה על זה השי"ת ושבת וישראל'**, וידוע אשר ישראל כבר קיימו את השבת עוד טרם יציאתם ממצרים, ואמרו חז"ל **'כל השומר שבת כהלכתו אפילו עובד עכו"ם כדור אנוש מוחלין לו'**, דמה שאנחנו אין עושין מלאכה בשב"ק מעידים בזה שהשי"ת ב"ה ברא העולם, ובשב"ק שבת וינפש אמנם עוד יש לטעות שהשי"ת ח"ו אינו משגיח על העולם השפל הזה, **'ולכן צוה השי"ת לענג את השבת ולשמוח בו, ובזה אנחנו מעידים שהשי"ת ב"ה משגיח על העולם הזה'**, כי לפי המזלות והכוכבים אין להתענג ולשמח בשבת כי לפי דבריהם המשמח בשבת יפול ברעה כי אז שולט כוכב שבתאי שמורה עצבות, אבל אנחנו חלק ה' ולא חלק צבא שמים ולזה אמר השומר שבת כהלכתו דייקא.

והנה עד בעשור לחודש היו ישראל שובתים בשבת מן המלאכה אבל בלא עונג, כי היו עד הנה תחת המצרים והמזלות, **אך בעשור לחודש שנלקח טלה לקרבן פסח והתישו כחו של המזל של מצרים שהוא טלה, ולכן אז הוסיפו מצות עונג לשבת ואותו היום עשור לחודש הי' בשבת**, ולזה אמר **'דברו אל כל עדת ישראל'**, עדת הוא לשון 'עדות' שיעידו היינו לאמר העדות על השי"ת והשבת, ואימתי הוא העדות, 'בעשור לחודש הזה' שהוא חל בשבת אזי יכולים ישראל לאמר העדות, ועוד נוסף ויקחו איש שה שהוא שר ומזל של המצרים.

(תורת שמואל)

ע"כ יכין עצמו לקראת המלך [וכו'], ובכל מאכל שמכוון במחשבתו לשם שמים, מכנים בה קדושה, ובאוכלו בשבת המאכל, בבוא השפע והקדושה מלמעלה בליל שבת יכנס בתוך המאכל, ובבוא לתוך הגוף בקדושה, אזי מקבל הארה וקדושה מלמעלה, וזהו מעין עוה"ב [וכו'].

(סידור שולת תמיד, שינאווע - הנהגות ער"ש דף א)

מרן הרה"ק רבי אשר הגדול זיע"א מסטולין אמר: יש להתבייש מלגשם את קדושת השבת בתאוות אכילה, רק שיאכל בכוונה טובה.

(ילקוט מאמרים, סטאלין – פרק ג אות א)

במאכלים טעם גן עדן

הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב היה אומר: מי שזוכה לטעום טעם בשבת בתפילות, זוכה לטעום גם במאכלי של שבת טעם גן עדן.

(באר יעקב חיים - על מסכת שבת)

היה [הגה"ק בעל קול אריה זצ"ל] אומר בשם רבי שמעלקא סעלישער זצ"ל 'פאר (איך) א שבתדיג'ן מאכל ברויך מען דרך ארץ צו האבן' [במאכל שבת צריך לנהוג כבוד].

(ליקוטי קול אריי - עמוד קלה)

מורגש רשימו של טעם מן במאכלי שבת

כפי הקבלה שיש לנו, אף שנפסק המן בבואם אל קצה ארץ כנען, מכל מקום רשימו נשאר, ועדיין ירד הכח ההוא של המן לשרידים אשר ה' קורא, ובפרט בשבת קודש, במאכלי שבת יש טעם מן לכל אחד ואחד, לפי מדרגתו ולפי הכנתו לכבוד שבת קודש.

(יודעי בינה - פ' בשלח ד"ה קח)

בקדושת המן

רש"י הביא בשם המדרש (ב"ר יא, ב), 'ויברך ויקדש, ברכו במן, שכן כל ימות השבת היה יורד להם עומר לגלגלת, ובששי לחם משנה' ויש לדקדק, הרי ברכת ה' היא בודאי נצחית, ואילו המן לא ירד להם לישראל אלא ארבעים שנה בלבד, ויש לפרש, שבירך ה' את השבת שבכל מאכליה תהיה קדושה כעין קדושת המן.

(חסד לאברהם - שבת קודש בד"ה ומניה)

מזכך הנפש כמו המן

מצינו טוב טעם על מה שכתבו תוס' (פסחים ק: ד"ה שאין) שנוהגין לכסות הלחם במפה בשבת, והרמ"א (או"ח סי' רמב ס"א) כתב שאוכלין פשטידא בשבת, זכר למן. והקשו המפורשים מה ענין מן לשבת, הלא אדרבא המן לא ירד בשבת. אלא היא אשר דברתי שזכר למן, כמו שהמן היה מזכך הנפש, כמו כן מאכלי שבת. וענין הזיכוך היא על ידי קדושה הרוחניות שבו המעוטף בגשמיות המאכל ואינו נראה, כמו כן צריך לכסות המאכל ולאכול פשטידא המכוסה, זכר למן שהרוחניות שבו המכוסה היה מזכך הנפש, וזה טעם לשבת.

(רב טוב - פרשת בהר בד"ה והיתה)

בחינת אכילת המן

ג' סעודות שבת ילפינן מתלתא היום דכתיב בפרשת המן, ולמה נרמז זאת בפרשת המן ולא בשבת גופיה, נראה מזה דקדושת אכילת שבת הוא בבחינת אכילת המן.

(פרי צדיק – פ' בהעלותך אות ח)

ניצוצי מאכלי שבת גבוהים מאד

ניצוצי מאכלי שבת קודש גבוהים מאוד ויש להם עליה בנקל, ולפיכך הם כדוגמת המן.

(מאור ושמש - שבת ר"ח)

סעודתא דמהימנותא משפעת אמונה

בספה"ק שפתי צדיק הביא בשם זקנו הגדול בעל חידושי הרי"ם זיע"א, דמה שאנו אומרים בכל סעודות שבת, דא הוא סעודתא דמהימנותא, מפני שסעודת השבת משפיעים את האמונה בקרב האדם.

(שפתי צדיק - פרשת ויקרא)

כשאוכל בקדושה יש להמאכל קיום

אמרו ז"ל כל המקיים ג' סעודות בשבת וכו' (שבת קיח:). ולא אמרו כל האוכל, לפי שאם אכלו כדרך המונים, הרי אחר שאכלו כבר נאכל ואינו קיים, לכך אמר כל 'המקיים' שאף אחר אכילתן הם קיימין לעד.

(ישמח משה – יין הרקח שבת ז ע"א)

אכילת שבת הוא כאכילת ביכורים

אכילת שבת הוא כמו אכילת ביכורים, שבשבת כל אדם מישראל בבחינת תלמיד חכם.. דהנשמה יתירה דשבת הוא כתלמיד חכם, ואיתא בגמרא (כתובות קג:) כל המביא דורון לתלמיד חכם כאלו מקריב ביכורים, דאכילת תלמיד חכם כקרבנות, שהתלמיד חכם חשיב כמזבח שהוא מיוחד לעבודת השי"ת, נמצא בשבת הישראל הוא כמקריב ביכורים ואוכל ביכורים.

(פרי צדיק - פ' תבא אות ח)

אכילת שבת מתקן כל האכילות

מועיל אכילת שבת לתקן כל האכילות של ישראל שיהיה בכל הטוב שלא יהיה בהם ערבוב רע, כמו שנאמר בביכורים ושמחת בכל הטוב, ויוכל לתקן כל קלקול הנחש וקליפת עמלק, ויוכל לזכות שיהיה הכסא שלם.

(פרי צדיק - פ' תבא אות ח)

אכילת שבת כולו רוחנית

ואתה דע לך כי אכילת שבת היא כולה רוחניות, כולו קודש, ועולה למקום אחר לגמרי מן אכילת חול, ובחול אין השכינה וכל העולמות נהנין ומתברכין כי אם מברכת המוציא וברכת המזון, ובשבת הנה השכינה וכל העולמות נהנין ומתברכין מהאכילה עצמה וכו'.

(סידורו של שבת - שורש ה ענף ג עלה ז)

בחול הנפש מקפדת על החומר שחפצו ורצונו ברבוי המותרות, והחומר על הנפש שחפצה ורצונה בסיגופים, היא אומרת שהוא מרבה בהנאה יותר מדאי, והוא אומר שמרבה היא בסיגופים יותר מדאי, אך בשבת עושים שלום ביניהם, מפני שהנפש לא תקפיד ברבוי תענוג והנאה אשר יבקש החומר, ולכך בשבת אומרים 'שבת שלום' וכו'.

(בן יהוידע - עירובין ג.)

הנשמה יתירה מסכים לאכול

בשם הר"ר העניך מאלכסנדר זי"ע: ענין נשמה יתירה פירש"י במס' ביצה (טז.) שיש לו רוחב לב לאכול ולשתות ואין נפשו קצה, ואמר הוא ז"ל הפי' שבכל השבוע יש מלחמה הנשמה והגוף, הגוף רוצה לאכול והנשמה איננה רוצה, ולזאת לא יוכל לאכול הרבה כ"כ, כי לפעמים מנצח הנשמה, אמנם כיון שבא שבת קודש דהאכילה ג"כ בו מצוה גם הנשמה עושה שלום ומסכים לגוף שיאכל, ומפני זה יכול לאכול הרבה כיון שאין לו שום מעכב, וזה פי' "ואין נפשו קצה" היינו גם הנפש שהיא הנשמה דקצה בכל ימי השבוע במאכל, היום אינו קצה.

(שיח שרפי קודש - שבת אות נג)

אכילת שבת מביא יראה, אך צריכין לידע איך להסתכל על סעודות שבת

בשם החי' הרי"מ: אכילת שבת מביא יראה, וכמו שמצינו אצל 'מעשר' ואכלתם וכו' למען תלמד ליראה. אבער: אז מען קוקט אן סעודת שבת מיט גראבע אויגין, דאכט זיך אז סעודת שבת איז גראב.

(שיח שרפי קודש - שבת אות נה - נו)

ע"י אכילה כראוי זוכין לזמירות כראוי

בשם החו' הרי"מ זי"ע: האר"י הק' זצ"ל תיקן הזמירות אתקינו וכו' לומר קודם הסעודה, ואנו הלואי שנזכה להזמירות הנ"ל בכח אכילת סעודת שבת.

(שיח שרפי קודש - שבת אות סא)

באכילת סעודת מצוה יכולים לפעול יותר מאשר בדברים אחרים, מפני שבאכילה זו יכולים לרמות את היצה"ר, מפני שגם הוא נמשך אחרי זה, ואז יכולים לדחות אותו, ולהכניס את הקדושה.

(אמרי הרי"מ – מע' שבת דף קב ע"א)

קדושת האכילות של שבת

איתא בספר 'קול שמחה' מרבינו הקדוש מפרשיסחא זצוקללה"ה, עה"פ ויטע אשל בבאר שבע. אש"ל ראשי תיבות א'חר ש'בת ל'ויה, היינו תום' שבת מלאחריו. ודבריו הקדושים טמונים ברמז, י"ל כי מתאחדים עם דרשת חז"ל ג"כ על תיבת אש"ל נוטריקון א'כילה ש'תיה ל'ויה, והוא זצוקללה"ה ביאר דבה"ק ורצונם בזה להודיע כי מאכילה ושתיה יכול האדם לבא לבחינת לויה שהוא דביקות, כמו ילוה אישי, וילוו עליך, ועוד. ובודאי שמאכילה ושתיה גשמיות בכוונה גופניות אין באים לדביקות בהשי"ת ובתורתו ועבודתו ית'. ע"ז פירש הוא זצוקללה"ה שהכוונה על אכילה ושתיה של שבת קודש, ולזה אסמכיה להנוטריקון הזה של אכילה שתיה לויה על נוטריקון אחר שבת לויה.

(שבט מיהודה - פרשת וירא עמוד נו)

סגולת המאכלים

יכולים לפעול אצל המאכלים כבתפלות ימים הנוראים

שמענו מרבינו שהיה אומר בשם אבותיו הקדושים, משמו של הרה"ק בעל האוהב ישראל מאפטא זי"ע, 'מען קען אוים'פועל'ן ביי די מאכלי שבת, וואם מען קען אוים'פועל'ן ביי די תפילות פון די ימים נוראים'.

(מגן אבות, באבוב - ליל שבת קודש אות סב ס"ק קל)

סם חיים לישראל והחיפך לשונאיהם

מאכלי שבת המה סם חיים לישראל והחיפך לשונאיהם.

(בני יששכר - שבת מאמר א אות יב)

על ידי מאכלי שבת אפשר להשיג יראת שמים

מעין עולם הבא יום שבת מנוחה. לכאורה קשה הלא המה שני הפכים, כי עולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתי', ובשבת קודש מצוה להתענג בו בתענוג אכול ושתו. אלא הפי' הוא כך, כי כמו שתענוג העולם הבא הוא, כי ישיגו דעה את ה', איך ליראה אותו, כמו"כ ע"י אכילה בשבת לכבוד ש"ק, הוא להשגת יראת שמים, וזהו מעין עולם הבא.

(באר המים, החדש – עמוד קנב)

בני חיי ומזוני ע"י מאכלי שבת

שמעתי מהרב מגיד מישרים המפורסם בשם טוב מו"ה צבי הירש ע"ה מנוחתו כבוד בק"ק נדבורנא (במ"ס צמח ח' לצבי), שבשר יין ודגים שמצוה לענג בהם בשבת קודש הם מעוררים שפע טוב לעם בני ישראל בבני חיי ומזוני.

וי"ל שהכוונה בבחינת 'בשר' נגד חיי, בבחינת כמו"ש (משלי יד, ל) חיי בשרים לב מרפא, וג"כ על ידי בחינת לב הבשר המציל מלב האבן, והיינו לב חכם לימינו (קהלת י, ב), שממנו בחינת חיים כמו שאמר הכתוב (שם ז, יב) החכמה תחיה בעליה, לכבוש לב כסיל וכו' (שם י, ב), ו'דגים' מרמזים אברכה דבני, כמו"ש (בראשית א, כב) פרו ורבו וכו', וידגו לרוב (שם מה, טז), ו'יין' מרמז על מזוני, כי כל הסעודה קרויה על שם יין, כמו"ש הכתוב (אסתר ה, ו) במשתה היין וכו' כידוע (רש"י שם ד).

(חזון למועד, מוטשאטש - דרושים לשבת דרוש ב)

ימי החול יש להם מדריגת חוץ לארץ, ושבת קודש הוא בחינת ארץ ישראל, ונודע מהאר"י ז"ל שעל ידי אכילה גופה של שבת יש תיקון כמו על ידי ברכת המזון של ימי החול, וכן נמי כמו שמשונה ביאה זו וכו', כן בשבת יש לחם משנה משונה בטעם, כדאיתא במדרש (בראשית רבה פרשה יא פיסקא ד) שברכו בטעם, וחיך אוכל יטעם הוא בחינת חיך בחינת חכמה, סוד קודש השופע בשבת.

(שפת אמת, ברעזאן - פרשת שלח עה"פ בבואכם אל הארץ)

ע"י שמכבד השבת במאכלי עריבות ובלבושי כבוד כפי יכלתו, גורם להמשיך שפע פרנסה לחם לאכול ובגד ללבוש לכל ימות החול.

(קול יעקב, דינוב – פרשת בהר עה"פ והיתה שבת)

מאכלים של שבת אינם מעצרים, כי העצירות באה מחמת מחשבות זרות שהוא יורד עד הצואה ובשבת נופלים המחשבות.

(אמרי פנחס - שבת ומועדים אות כז)

אכלוהו היום. כי אכילת שבת יקרה מאד, כי הוא כלו אלהות כלו קדש. ועל כן מצוה גדולה להרבות בסעודת שבת, והוא תקון לחלול שבת, כי מחלול שבת אי אפשר לזהר, כי בקל אפשר להכשל בחלול שבת, חס ושלום.

(ליקוטי מוהר"ן - מהזורא קמא סימן רעז)

אמר: כשאדם מאמין באמת בשבת. שאפילו עובד ע"ז כדור אנוש מוחלין לו (שבת קיח:), נעשים לו כל מאכלי שבת רפו"ש.

(תורת אמת, סלאנים - שבת אות מה)

אא"ז מקאזמיר זצ"ל אמר, שבת שמא דקוב"ה (זח"ב פה:) ומאכלי שבת שנעשים לשם קדושת שבת נרשם בהם שבת שמא דקוב"ה, וע"י שנכנם שמא דקוב"ה בתוך מעיו מתברך בכל הטוב. וז"ש (ויקרא כה, ו) והיתה שבת הארץ לכם לאכלה.

(דברי ישראל – פרשת בהר בד"ה והיתה)

מאכלי שבת יש להם הכח של מתנות כהונה כמו שהרה"ק מהר"מ מרימנוב זצללה"ה כיבד במאכלי שבת, ואמר שהם שיורי מנחות.

(דברי בינה – פרשת ויצא בד"ה וכל אשר תתן)

מ"ש באכילת מעשר (דברים יד, כב) ואכלת לפני ה' אלקיך כו' למען תלמד ליראה. ללמוד מכאן דאכילה בקדושה לפני ה' מתקן האדם להיות ירא שמים, וכמו כן סעודת שבת שנקרא סעודתא דמהימנותא לפי שמתקן הגוף להיות נמשך אחר הקדושה. והענין כי יש תערובות טו"ר במאכל וצריך בירור. אבל אכילת המעשר א"צ בירור. וכמו כן אכילת שבת לכן מביא יראה כו'.

(שפת אמת – פרשת ראה שנת תרנב-תרנד)

איתא מהאריז"ל כי ע"י אכילה של שבת ויו"ט, יכולה להיות עליה לאדם יותר ממה שיהיה לו ע"י תפלה.

(תורת אמת – שבת אות עד)

כל מאכלי שבת הם רפואה

שנינו במס' שבת (קט:) כל האוכלין אוכל אדם לרפואה, כי קדושת שבת גורם, הגם שאוכל כפשוטו הוא לו לרפואה, וכל מאכלי שבת הם לו לרפואה.

(קהלת משה – פרשת מקץ בד"ה ויאמר)

הגה"ק מבעלזא אמר כך, המאכלים הטומנים אותם בתנור על שבת קודש אצלו, המה מסוגלים לרפואה.

(מהר"ש מבעלזא - לקט אמרי קודש ענינים שונים)

מאכלי השבת רפואה לכל מיני חולאים

רק שבתו יתן ורפא ירפא. יבואר עפ"י מה שביארנו בפי' המשנה (שבת פי"ד מ"ג) כל האוכלין אוכל אדם לרפואה בשבת, פי' מכל המאכלים שהאדם אוכל בשבת, יכול להשיג רפואה, כי שורש הרפואה נעשה בשבת קודש, ע"י יחודי העולמות העליונים בכוונת האכילה כיל"ח, לכן אמרו (שבת יב:) שבת הוא מלזעוק ורפואה קרובה לבא, וזה גם כן הרמז, 'רק שבתו יתן' ע"י קדושת אכילת השבת, 'ורפא ירפא'.

(תפארת שלמה - פרשת משפטים עה"פ רק שבתו)

טועמיה חיים זכו. רומז לעוצם גודל הכח של קדושת השבת, כי קדושת השבת הוא מלובש בכל עניני תענוג במאכל ומשתה וכדומה, והטועם מתענוגי שבת יוכל בטעימה ההוא לזכות גם לחבירו רפואה וחיים וכל טוב, וע"ז מורה הלשון 'טועמיה' שטועמים תענוג של שבת, 'חיים זכו' שמזכין ג"כ לחבריהם.

(אמרי אמת, לובלין - פרשת ויקרא בסופו)

טהורים יירשוה ויקדשוה / מעשי צדיקים

סיפורי ישועות ורפואות מצדיקים זי"ע שפעלו בכח מאכלי שב"ק

מעשה הי' ורבינו הרא"ש [מסטאלין] ובנו הרה"ק הגיעו לעיירה רחוקה, והביאו לפניהם איש אחד שהי' חולה במחלת ריאה קשה מאד, בעת עריכת השלחן הטהור, וציוה עליו רבינו שישב לפניו בינו לבין בנו הרה"ק, וקירבו אותו בקירבה יתירה, ונתן לו לאכול מכל המאכלים של שבת שהעמידו לפניו, ונתרפא האיש ממחלתו, ונשכח ממנו לגמרי, והי' חי בבריאות שלימה והאריך ימים.

(פרי ישע אהרן, קארלין - עמוד קה)

היה לו [להרה"ק מקאזמיר זצ"ל] ארון מרפואות שנעשו משיורי מאכלי שבת קודש, ונתנם כסגולה לרפואה לחולים הנצרכים.

(מאמר יחזקאל, קאזמיר - ח"ב עמוד רלה)

כשבאו להזכיר לפני הרה"ק רבי יעקב ארי' מראדזימן זי"ע חולה לרפואה, היה נותן לו מהשיריים של שבת.

(ימות עולם, אמשינאוו - עמוד קסג)

ובשנים קדמוניות כשהיתה אמו של רבינו בחולי מסוכנת ר"ל צוה עלי' בעלה מרן הדרכי תשובה שתקבל עלי' להוסיף מאכל לשב"ק כשתבריא, וכן הי' ב"פ והוסיפה להעלות על השלחן של הדרכי תשובה זי"ע ביום שב"ק מין שני של בצלים עם כבד וגם צואר ממולא, ומאז לא נגרע גם אצל רבינו מאכלים הללו תמיד.

(דרכי חיים ושלום, מונקאטש - אות תנה)

וסיפר זקינו שראה בעיניו בהיותו בבעלזא, בעודו קטן כבן תשע שנים, היה אברך אחד מאיזה עיר שבא על שבת קודש להה"ק, והלך להבית שנתנו שם המאכלים ומצא קערה גדולה עם קאשי, והריק לתוך בגד משי שלו, וחיפש כף, ונתנה לו דודתו הצדקת כף כסף, באמרה לבגד משי אתן כף כסף, והיה לשחוק בעיני כל הרואים שאכל כל הקאשי, ובתוך כך בא הה"ק זקינו ושאל לשמחה מה זו עושה, והתביישו להגיד לו כנ"ל, ושאל להרב מהר"ש הנ"ל, והשיב לו כנ"ל, ואמר בזה הלשון ידעתי להאברך הנ"ל והוא צריך לרפואה ויפה עשה, עכ"ל.

(לקט אמרי קודש, בעלזא - כרך ח עמוד נח)

הגאון בעל החפץ חיים מראדין זצ"ל

הציונים הם מזרע עמלק

בין פעולותיו להעמדת הדת על תילה ע"י אותו צדיק וגאון ומפורסם החפץ חיים זצ"ל, רואים במיוחד המאמרים החריפים ומכתביו, שהשתמש בהם נגד רשעי ישראל, אע"פ שהיה הלוחם הגדול נגד דיבור לשון הרע, אם כל זה כתב נגדם וציווה למחות נגד מעשיהם.

מרן רביה"ק זי"ע כותב בספה"ק על הגאולה ועל התמורה (סי' סא): **"וידוע שהגה"צ בעל החפץ חיים זצ"ל שעיקר עבודתו היתה בעניין שמירת הלשון, וביאר הלכה זו על בוריה להלכה ולמעשה, והעיד תלמידו הגה"צ ר' אלחנן וואסערמאן זצ"ל משמו, שאמר על הציונים שהם מזרע עמלקים אמיתיים".**

ובמאמר אומר אני מעשי למלך (אות ג) כותב: שמעתי מהקדוש בעל החפץ חיים זי"ל על היעווען עקם (שהם היו לפני הקאמוניזם) בזה"ל: **"בייא מיר איז ברור, אז זיי זיינען פון זרע עמלק"**, ורבי אלחנן מסביר שיבורים אלה נאמרו גם נגד רשעי הציונים וכה כותב: **"על הללו והללו נשבע הקב"ה שאין שמו שלם ואין כסאו שלם עד שימחו מהעולם".**

וכמו שמעיד הגאון רבי חיים יעקב זילבערבערג זצ"ל מוואראשא במכתבו בשנת תר"ס ובין דבריו כותב: **"זה לא כביר בהתוועדי עם יד"נ** (ידיד נפשי) **הגאון צדיק נפלא בעל חפץ חיים** (שליט"א) **[זצ"ל] הוא הודיע לי על העניין בפרטות אשר לא ידעתי מזה, כ"כ ישבנו גם בכינו על צרותינו נא להעתיר להשי"ת שברוב רחמו יעזור להחליש כוח הטומאה ונא להודיע מזה גם לשאר צדיקים שיחו שיעתירו בעדינו כי אין זה דבר נקל בעוה"ר".**

ספר
חפץ חיים
עשה־ב
מי האיש החפץ חיים וגו'. נצור לשונך מרע וגו'
הוא חבור מיוסד על
הלכות איסורי להר' ורכילות ואבק שלהן
ויבואר בו כל הלכ' איסוריהן בכלליהן ובפ־טיהן על פי
הלכה היוצאת מן התלמוד והפיסקים ראשונים ואחרונים
ופנים יקרא בשם מקור החיים עשה־ב פי מוצאי מנא חיים. ונאמר
מי האיש החפץ חיים. בו יבואר עקרי ההלכה בקצור. ואחר כבוד לו יקרא
בשם באר מים חיים לבאר בו טעמי ההלכות וחלוקיהן באריכות.
וגם יעלה בו הבאור שרוב מצוני החיים להיות על כל דין ודין את מקור שרשו מן הש"ס והפוסקים
ותחלק לשני חלקים
א) הלכות איסורי לשה"ר. ב) הלכות איסורי רכילות.
ומי שירצה ליתן את פנין הלאוין והעשין הנאין על הלכות יתירן בפתח הבתי שם הארכנו בעזה"י
וארשא
שנת מי האיש החפץ חיים אהב ימים לראות טוב לפ"ק
ХОФЕЦЪ ХАЙМЪ
Желающій жизни Сочиненія И. М. Кагана.
съ Виленскаго изданія 1877 года.
ВАРШАВА

הדרך הכבושה לנו והיא הכנעה בגלות

בספר חפץ חיים עה"ת (דברים) מובא דברים המרים לנו את מערו על פעולות הציונים שנתפשטו בימיו וכותב בלשה"ק:

התורה תלמדינו לבלי לעמוד נגד האומות אפי' בשעה שמתגרות בנו, עלינו ללכת בעקבות אבינו יעקב

במלחמתו עם עשיו אחיו, וכברמב"ן ז"ל פרשת וישלח וז"ל, שיש בזה רמז לדורות, כי כל אשר אירע לאבינו עם עשיו אחיו, יארע לנו תמיד עם בני עשיו, וראוי לנו לאחזו בדרכו של צדיק, שנזמין עצמינו לשלשלת הדברים שהזמין הוא עצמו, לתפילה ולדורון ולהצלה בדרך מלחמה לברוח ולהינצל, עכ"ל.

והנה כל זמן שהלכנו בדרך הכבושה הזאת הצילנו הקב"ה מידם, ומאז הודחנו מדרכינו וחדשים מקרוב באו והנהיגו מנהגים חדשים, עזבו נשק יעקב אבינו ואחזו בכלי קרב של שונאינו, הלכנו הלוך וחסור ומצאוני רעות רבות וצרות, ירחם ה' על עמינו וישיב שופטינו כבראשונה", עכדה"ק.

ספר
נדחי ישראל
על שם הכתוב אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך ה' אלהיך ומשם יקחך (נצבים ל' ד').
ישראל מאיר בן אריה אב"ד וורשא.
וואַרשא
Сеферъ НИДХЕ ИССРОЕЛЪ
Religioinoe uchenie
Израиля Ядгана изъ Радина
ВАРШАВА

לא להתייאש מלצפות לביאת המשיח

בהזדמנות סיפר החפץ חיים משל מיוחד לגבי הציונים ופעולותיהם להחיש את גאולת ישראל:

"פעם בשרו לחיילי למלך, שהמלך בכבודו ובעצמו בא יבוא לבקר במחנה הצבא, כל חיילי המלך נעמדו בשורות מלובשים בכלי זיינם ובראשם שרי הצבא וחיכו לבואו של המלך, שעות ארוכות עמדו על רגליהם וחיכו, אבל המלך לא הופיע, אחד משרי הצבא התעייף באמצע וביקש שיביאו לו כיסא והתיישב לנוח ונרדם.

פתאום הגיע המלך ופמלייתו הנכבדה, וכמובן שקידמו פניו כל אנשי הצבא ושריהם והשתחוו איליו כיאות, וכשר הצבא שנרדם, התעורר בינתיים ורצה לעמוד מכיסאו ולברך את המלך, ציווה עליו המלך שימשיך לישב ופיטרו מתפקידו, באומרו, אם לא היה ביכולתך לחכות קצת ולעמוד עוד כמה דקות ביחד עם כל אנשי הצבא, אינך מסור בלב ונפש, וכי כל החיילים המקבלים סכום זעום יכלו לחכות, ועתה במרומי תפקידך לא היית יכול לחכות?".

הסיק החפץ חיים, "כמו כן אנו, כולנו אומרים, "כי מחכים אנחנו לך", אבל בכמה דקות האם נתייגע לחכות ולצפות ולהתיישב על הכיסא, צריכים אנו לחכות בסבלנות על בואו של המלך".

הגויים יגרשו משם

תלמידו של החפץ חיים הגאון רבי חיים יצחק פופקא זצ"ל סיפר, שרבו הגדול אמר פעם לגבי השקפת הציונים: "חכמינו ז"ל אמרו מגלגלין זכות על ידי זכאי וחייב על ידי חייב, ואיך יכול להיות שיהודי מאמין יחשוב אחרת, שיכול לצאת זכות או דבר טוב ע"י חייב, כשחכמינו ז"ל אמרו אחרת, לא מיבעיא בענייני הגאולה אין מה לדבר, רק אפילו בסתם דבר טוב, באות זמן שהרשע אינו מסתירו, רק מגלה דעתו ר"ל שהוא כופר ולא מתבייש בו, האם מרשע כזה יכול לצאת דבר טוב?!".

וכשסובביו שאלוהו: "הלא הרב רואה שבונים עצמם", התלהב החפץ חיים והתחיל לילך אנה ואנה ואז נפלט מפיו: "אני פוחד לומר, איני רוצה לומר, אבל אני אומר, הגויים יגרשום משם".

הגאון רבי אלחנן וואסערמאן זצ"ל הי"ד

המלחמה הקדושה נמשך ביתר שאת ועוז על ידי תלמידו הנאמן הגאון רבי אלחנן וואסערמאן זצ"ל הי"ד, שנעמד בימיו בראש המלחמה נגד הציונים, רבי אלחנן כתב הרבה מאמרים ומכתבים שבהם מבצבץ ויוצא דעת תורתו הברורה, ראייתו הנכונה והשקפתו הברורה על נסיון הדור מהציונות וכל צרותיה.

חלקם הגדול נאספו בספריו "ילקוט מאמרים ומכתבים" ו"קובץ מכתבים ואגרות", ובילקוט מאמרים ומכתבים (עמ' קלג) הודפס חלק מדרשה שנאם בכנסיה הגדולה וז"ל:

"בימים האחרונים אמר לי ידיד אחד מהגאונים הגדולים שבדור: כשאני שומע אומרים אתחלתא דגאולה, הדבר דוקר וכואב אותי, אבל באופן אחד אפשר לומר שהוא מקרב את הגאולה, הגאון מווילנא אמר שתכלית כל המרות הבאות על ישראל בגלות היא לקרב את הגאולה, וכיוון שצרה זו של מדינה יהודית, אם צר, היא צרה גדולה אשר כמוה לא נהייתה, יכולים אנו לקוות שתקרב את הגאולה, וכמו שהיה במצרים שקושי השעבוד קירב את הקץ".

ובעמ' קסז כתב וז"ל: "בעיקר הדבר במקומי אנוכי עומד, כי ההסתדרות היא מהדורה שניה של המתיוונים הלוחמים ביד רמה נגד תורת ה', והדבר ברור כשמש כי תקיא הארץ אותם, כי הוא אין הקב"ה עושה תורתו פלסתר (עיין ברכות לא:), וידוע כי הארץ אינו מקיימת עוברי עבירה ומכ"ש מורדים להכעיס, וכאשר יבוא יומם, אז אוי למסייעים להם ולשותפיהם", ע"כ.

המשך יבוא א"ה

פנימי תער"ל בלתי מוגה

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

מתוך שיחה אצל שמחת קישור החיתון של נכדת כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

בת הגה"צ רבי חיים צבי טייטלבוים שליט"א

רב דקהל עצי חיים סיגוט ווויליאמסבורג יע"א

יום ג' פרשת תולדות תשפ"ב לפ"ק – בבית כ"ק רבינו שליט"א בווויליאמסבורג יע"א

שמחת קישור החיתון של הבה"ח הרב שלום יחזקאל שרגא נ"ו בן הרה"ג ר' חיים דוד רובין שליט"א רב דביהמ"ד אוהל תורה וומספ"ג בן הגה"צ רבי יצחק טובי' ז"ל מציעשנוב וחתן הגה"צ רבי יקותיאל טייטלבוים שליט"א, עב"ג הכלה ב"ק תחי' בת הגה"צ אב"ד סיגוט שליט"א וומספ"ג חתן הגה"צ בית אהרן שליט"א.

הגה"צ ר' יקותיאל טייטלבוים שליט"א: דער ייטב לב איז געקומען זיך געזעגענען, וועז ער איז געווארן רב אין סיגוט, איז ער געקומען קיין אוהעל, און דער גאנצער עולם האט אים באגלייט צו די באן, און דער קול ארי' איז מיטגעפארן.[1]

רבינו: דאם איז שוין געווען נאך דראהביטש, מען האט אים אויפגענומען קיין סיגוט, איז ער געקומען צו פארן פון גאליציע, פון דראהביטש קיין סיגוט, אבער קודם איז ער געווען אין אוהעל, וויל ער האט געוואלט זיין אויפן ציון פונעם זיידן ביים ישמח משה, און פון דארט איז ער געפארן מיט א באהן, איז וועז ער איז געפארן פון אוהעל קיין סיגוט, זענען די אלע חסידים די אלע אנשי שלומו אים געגאנגען באגלייטן ביז צו די באהן, דער קול ארי האט נישט געקלערט מיטצופארן, ער איז ארויס געגאנגען באגלייטן צו די באהן, און למעשה האט ער זיך מיטגעכאפט, ער האט געזאגט אז ער האט געזעהן דעם ישמח משה דארט ווי ער באגלייט אים איז ער אויך מיט געגאנגן. דער קול ארי' האט אפילו נישט געהאט מיטגענומען די טלית ותפילין.

וועז דער ייטב לב איז געקומען קיין אוהעל נאך די הסתלקות פונעם ישמח משה, וועז מ'האט אים אויפגענומען פאר רב, זענען געקומען צופארן אידן פון די געגנט ארום, און איינער איז אראפ געפאלן דארט אינטערוועגנס, ס'איז געווען דארט א בריק, עס איז געווען נישט אזא גרויסער בריק, בקיצור איינער איז אריין געפאלן דארט פונעם בריק אינעם וואסער, האט ער געזעהן ווי דער ישמח משה נעמט אים ארויס, און ער האט אים געזאגט, פארשטער נישט פאר מיין אייניקל די שמחה.

הגה"צ אב"ד סיגוט שליט"א: אין דרשות לחם שלמה (על המועדים דף רמ"ח) פון שאמלויער רב ברענגט ער די מעשה (בדרוש עה"פ כי מן המים משיתיהו, דרוש לחג השבועות שנת שב"ת).

רבינו: דער ייטב לב איז געווען רב אין אוהעל א קורצע צייט, ער האט נישט געהאט קיין סך נחת דארט.

---

1 אשר כידוע שהגה"ק בעל הקול אריה התגורר אז בעיר אוהעל הקול אריה הגיע לאוהעל אחרי חג השבועות שנת תר"א כשנשא לאשה הרבנית פיגא בתו של הנגיד ר' משה ליב גינצלר ז"ל מק"ק אוהעל שהיה ממקורבי הישמ"מ, ועל פי עצתו לקחו כחתן לבתו, וישב שם כמה שנים, ונתקרב לבית מדרשו של הישמח משה.

ואז התידד מאוד עם מרן הייטב לב, עיין מה שכתב נכדו [בהסכמות והקדמת הגה"צ מושמלוי לספר חידושי תורה ותולדות קול אריה]: ... "ואחרי פטירתו [של הישמ"מ] קיבלו לרב את נכדו הגאון הקדוש בעל ייטב לב זי"ע והיה הוא [הקול אריה] רגיל אצלו, ולמדו ביחד כתבי האריז"ל".

הגה"צ אב"ד בית אהרן שליט"א: ער האט פרייטאג געמוזט אוועק געפארן, ערב שבת איז ער אוועק געפארן פון דארט.

רבינו: אוועק געפארן? מ'האט אים ארוים געווארפן...[2] אויפן שיינעם אופן הייסט עס אוועק געפארן.

הגר"י ט"ב: דער קאמארנער ברענגט אויך אין היכל הברכה, אז מ'האט אים ארוים געווארפן פון שטאט ערב שבת, און ער האט נישט געהאט קיין לחם לאכול, ער האט נישט געהאט קידוש צו מאכן.[3]

רבינו: דער קאמארנער האט דערציילט אויפן עטרת צבי אזא מעשה, אבער ער האט געזאגט אז ער האט געהאט א גרויסן התעוררות שבת.[4]

עס איז דא א בריוו פון ייטב לב, ער שרייבט דארט צום מהר"ם שיק, עם האט זיך געטוהן אין אוהעל שפעטער וועגן א שוחט, שרייבט ער דארט, מ'זאל נישט זאגן אויף אים 'אשר גרשינו מהסתפח בנחלת אבותי', אזוי שרייבט ער עפעס אזא לשון.[5]

הגר"י ט"ב: מיין זיידע רבי אהרן (הרה"צ רבי אהרן בר"ל טייטלבוים ז"ל מאיהעל) ווען ער פלעגט קומען צו א שמחה, פלעגט ער מיטברענגען די תנאים וואס רבי שמואל גארליצער האט זיך משדך געווען מיטן ייטב לב, צוויי ברודערס. דארט שטייט אלעס אויסגעשמועסט.

רבינו: יא, ביים וואלאווער רב ביי רבי יוקל'ס שידוך, דארט שטייט פונקטליך אויסגעשמועסט אלע געלט ענינים, וויפיל געלט, צוויי יאר אהער, צוויי יאר אהין, אבי החתן אבי הכלה, ס'איז א אינטערעסאנטער שטר תנאים.[6]

---

2 עיין בגליון אוצר החיים (ח"ז עמ' מ') מהגאון רבי אבלי אורנשטיין, וכן בס' מציבת קודש-גרינוואלד וז"ל: "הגאון הקדוש בעל שימה משה נפטר, ויבחרו מקצת הק"ק וכל החסידים, בנכדו הגאון בעל ייטב לב ושו"ת אבני צדק, אשר היה אז צעיר לימים, ואף שהיה זקן בחכמה, הלשינו עליו המתנגדים, עד שהוכרח לעזוב העיר בשנה הראשונה, וימצא מפלט לו בסטרקאפקאוו, עיי"ש.

ועיין בהקדמת תהלה למשה מהגה"צ מלאפוש זצ"ל שכ' והוכרח לעזוב את העיר על ידי אנשי בליעל שהלשינו עליו בערכאות כידוע.

ובהזדמנות אחרת סיפר מרן שליט"א שההלשנה היה מיוסד בזה שאין לו אזרחות ממדינת הונגריא, כי נולד מחוץ לתחומה בעיר דראהביטש, ובכן לא הורשה מדינא דמלכותא לכהן ברבנות במדינת אונגארין.

3 עיין בספר היכל הברכה (פר' בחוקותי) ...תאמינו לי אחיי שכמה פעמים היה לי רדיפות וחלישת דעת נסיונות גדולות, וברגע הנחת תפילין ציצית וקריאת שמע ותפלה או לימוד התורה הטעימו לי טעם אור עליון מתוק האור לעינים, לא יכילהו הרעיון עד שנעשיתי בריה חדשה ממש באור פנים ובלב שמח, בשמחה ובטוב לבב מרוב כל, עד שבטלה ממנו כל המורגש של עולם הזה, שלא ארגיש כלל מענינים כאלה וכו' ע"ש.

4 עיין בס' עשר קדושות (מערכת ב אות קנ"ח) שהרה"ק מקאמרנא זי"ע אמר שהרה"ק עטרת צבי מזידיטשוב זי"ע אמר לו שבכל ערב שבת קודש יש לו ביטול ויסורין וחלישת הדעת מאד כדי לזכות לאור השבת, ופעם אחת היה בערב שבת בעיר בראד, והבריחו אותו משם בבזיון גדול עד למאד, ובא קרוב ללילה לשם בלא בגדי שבת, ואמר רבש"ע כל כך בזיון היה לי, האיר לי את תפלתי, ונדלקו בי רמ"ח אברי לא יכילהו הרעיון שלא טעמתי אור כזה מימי ולא אטעום עד אלף השביעי.

5 גירוש זו כאב הרבה למרן הייטב לב, ושנים רבות אח"ז עדיין היה רישומו ניכר בלבו, ובענין זה סיפר נכדו רביה"ק בעל דברי יואל ז"ל שעיקר צערו היה שהוכרח לעזוב עיר כהונת הסבא קדישא אשר עבד שם את קונו בקדושה ובטהרה, והרגיש שמקום כזה היה מועיל למדרגותיו, ולשון הנ"ל כתב בשנת תרל"ח לרישו ועמיתו הגה"ק המהר"ם שיק ז"ל, במכתב אשר בו הוא מבקש לעמוד לעזרת קהל החסידים בעיר אוהעל בעת שפרשו מקהילת האם, ומינו שוחט לצרכי קהילתם, ובתוה"ד הוא נותן טעם למה מבקש עזרתו במערכה זו, "פן יאמרו המוני עם, אולי יש טינא בלבי על הרב ההוא, בשביל המקום אשר גרשוני מהסתפח בנחלת אבותי, והן לא יאמינו לי, על כן אני מבקש מאת כה"ת...".

6 להלן תצלום מכתב שטר התנאים אצל אירוסי הגה"צ רבי יוקל ט"ב מוואלאווא זצ"ל:

הגר"י ט"ב: דער ייטב לב איז אמאל אהיים געפארן פונעם ישמח משה"ס ציון מיטן ברודער (הגה"ק רבי נחום הערש זצ"ל), און ער האט זיך נישט אומגעקוקט אויף אים.

רבינו: ער איז ארויף געגאנגן אויפן וואגן און דער ייטב לב האט אים נישט געהייסן זיצן, רבי נחום הערש. שפעטער האט ער אים באמערקט ווי ער שטייט, האט ער אים געפרעגט, פארוואס זיצסטו נישט, ער האט זיך נישט געהאט אראפ געזעצט, ווייל ביז דער ייטב לב האט אים נישט געהייסן זיצן האט ער זיך נישט אראפ געזעצט. האט דער ייטב לב געזאגט, דו ביזסט שוין לאנג דא? האט ער געענטפערט יא, כ'בין שוין לאנג דא, האט ער זיך אנטשולדיגט, כ'האב דיך נישט באמערקט, אזוי האט ער געזאגט, דער זיידע איז געווען דא, ער האט אונז באגלייט, האב איך דיך נישט געזעהן.[7]

הגר"י ט"ב: ס'איז דא עפעס א מעשה אז דער ייטב לב איז געווען אין אוהעל, און איינער פון די זידיטשויבער קינדער האט אים נישט מקרב געווען, איינער פונעם עטרת צבי"ס קינדער.

רבינו: דער ייטב לב איז געפארן אויף שבת קיין זידיטשויב, צו רבי אייזיקל זידיטשויבער, און ער האט זיך נישט אומגעקוקט אויף אים, א גאנץ שבת האט ער זיך נישט אומגעקוקט, ס'איז אים געווען זייער מאדנע.

נאך שבת איז ער אריין געגאנגען זיך געזעגענען, האט דער זידיטשויבער רבי אים געזאגט, אז ווען ער איז געווען א יונגערמאן, אזוי האט ער געזאגט אויף זיך, איז ער ארום געפארן, און ער פלעגט צו פארן קיין אוהעל אויך, און ער האט געהאט דארט א בעל בית וואו ער איז איינגעשטאנען, יענער האט נישט געווואוסט אז ער וועט אויסוואקסן א זידיטשויבער רבי, אבער ער האט געזעהן פון זיין געשטעל אז ער איז אן ערליכער איד עפעס מער געהויבן, פאר ער איז געגאנגען פרייטאג צונאכט'ס צו די סעודה, און אויך שבת בייטאג, האט ער זיך אראפ געזעצט און ער האט געלערנט אין דעם ספר און ער האט מעיין געווען אין דעם ספר, און דער בעל בית האט געדולדעט זיין התנהגות, ער האט געזעהן אז ער איז א געהויבענער יונגערמאן, האט ער אלעם געדולדעט ווי אזוי יענער האט זיך געפירט. וועז ער פלעגט קומען דארט קיין איהעל איז ער אלין איינגעשטאנען ביי דעם איד, ער האט געהאט דארט ביי אים די אכסניא.

איין יאר ווען ער איז אנגעקומען, זאגט אים דער בעל בית, אנטשולדיגט מיר גאסט, אבער היי יאר קען איך מיך נישט זוימען, היי יאר דארף מען גיין צו די סעודה שנעל. פרעגט ער, וואס איז געשעהן? זאגט ער, דעם רב'ס אייניקל איז דא צוגאסט, און דער רב האט אים מכבד געווען מיט א דרשה, און ער איז זייער א גוטער מגיד, און כ'וויל גיין הערן די דרשה. דער ייטב לב איז דעמאלטס געקומען צוגאסט צום ישמח משה, און דער זיידע האט אים מכבד געווען מיט א דרשה, און דער איד האט אים געזאגט אז ער מוז זיך צואויילן. האט רבי אייזיק'ל אים געזאגט, כ'האב געהאט א הקפדה אויף אייך, א שווערע הקפדה, ווייל איר ווילט זאגן א דרשה דארף איך שטערן מיין עבודה?

כ'האב געוואלט ס'זאל אייך נישט שאדן די הקפדה.[8]

די מעשה איז געווען אפאך יארן שפעטער.

אב"ד סיגוט: וועז דער ייטב לב איז געווען רב אין סטראפקוב איז ער נאך געווען א יונגערמאן, ס'איז געווען אין יענע יארן.

---

7 עי' בס' המאזרינו חי"ל להגה"ח ר' חנני' יו"ט ליפא שוואדרן ז"ל (במדור הסיפורים) וז"ל: באחת מביקורי מרן רבינו הק' מסאטמאר זי"ע בארה"ק ת"ו, חל אז יומא דהילולא קדישא דמרן הישמח משה זי"ע, ורבינו ערך את סעודת ההילולא בזעיר אנפין באכסניתו בכולן צפניה, והאריך אז בנועם שיח בתהלוכות משה רעיא מהימנא, וסיפר שפעם אחת נסע זקינו מרן הייטב לב זי"ע ביומא דהילולא להשתטח על ציונו הק', ובדרך חזרה מהציון נסע עם העגלה בחזרה להעיר והיה תפוס במחשבותיו, ואחיו הגה"צ ר' נחום הערש מדראהביטש זצ"ל עמד בתוך העגלה ולא הרגיש בו הייטב לב במשך זמן הנסיעה, ולא כיבדו להתיישב לידו, ורבי נחום הערש התפלא במאוד כי תמיד היה אחיו הייטב לב מקרבו ביותר ומכבדו לישב אצלו, ולפתע התעורר הייטב לב מדביקותו והבחין שאחיו עומד על רגליו, ושאל אותו לסיבת הדבר שאינו יושב, ענה משום שלא כיבדו לישב לכן נשאר עומד על מקומו, והתנצל לפניו הייטב לב שלא כיבדו לישב משום שלא הרגיש בו עד הנה שעומד לידו, מכיון שהישמח משה לווה אותו כל הדרך עד כאן, והיה מסתכל על צורת קדשו כל אותה הזמן שהיה הישמח משה אתו, ולא רצה להפסיק אף לרגע כמימרא כאשר היה לו הזכיה לראות זקינו הק', ומשום הכי לא הרגיש בו כשעלה על העגלה.

8 ויש לציין מה שכ' הגה"צ משימלויא זצ"ל בתולדות הקול אריה זצ"ל, וז"ל: ... "בליל שבת קודש הלך אאז"ז [הקול אריה] אל שולחנו [של הייט"ל], והיה שם אורח הגון בנש"ק הרב הצדיק ר' יצחק אייזיק מזידיטשוב זי"ע, והיה עם זקיני ביחד בשלחן הייטב לב, והיה מספרים זה עם זה שונות, תורה וחסידות", צא ולמד איך שהיו מנהג לומדי ונכבדי העיר, לרבות אורחים חשובים שהגיעו לשבות שם, לילך אל שולחנו של רבינו להתענג על ד'... ע"ש עוד.

רבינו: ס׳איז נאך געווען בחייו פונעם ישמח משה, דער זיידע איז געווען אין סטראפקוב ביז צום ישמח משה׳ס הסתלקות.[9]

הגר״י ט״ב: דער ייטב לב איז דאך אויך געווען ביים עטרת צבי, די מעשה פון הכל יודוך.

רבינו: דאס איז אויך געווען ביי רבי אייזיקל זידיטשויבער.[10]

דער קדושת יו״ט איז אמאל געפארן קיין זידיטשויב, דאס איז געווען וועק ער איז נאך געווען רב אין טעטש, ס׳איז געווען א איד אין טעטש וואס איז געווען א זידיטשויבער חסיד, דער קדושת יו״ט איז געווען א צאנזער חסיד, אבער א איד האט אים געזאגט איך פאר קיין זידיטשויב, אז דער רב וויל נעם איך מיט דעם רב, האט ער באשלאסן אז ער פארט, אזוי געווענטליך איז ער געפארן קיין צאנז, אבער אז עם האט זיך אזוי אויסגעשטעלט, איז ער געפארן קיין זידיטשויב, און ער איז געווען אויף שבת אין זידיטשויב. פרייטאג צונאכט׳ס איז ער גאזיצן ביים טיש ביי רבי אייזיקל זידיטשויבער, און ס׳איז אים זייער געפעלן וויי אזוי ער פירט דעם טיש, ס׳איז אים זייער געפעלן די עבודה, האט ער געטראכט ביי זיך, עם וואלט גוט געווען אז איך זאל בלייבן דא אויף נאך א שבת, ס׳איז אים אזוי געפעלן, אז ער האט געהאט חשק צו בלייבן נאך א שבת, אבער וואס זאל איך טוהן דער פארט אהיים נאך שבת, אבער ס׳וואלט גוט געווען וועק איך בלייב וועק נאך א שבת, אזוי האט ער ביי זיך געקלערט במחשבה. וועק ס׳איז געקומען צום בענטשן האט רבי אייזיקל זידיטשויבער געזאגט, טעטשער רב איר בלייבט דא נאך א שבת איר וועט בענטשן די אנדערע וואך, און ער האט מכבד געווען א צווייטן צו בענטשן, איז דער קדושת יו״ט טאקע פארבליבן אויף נאך א שבת.

זונטאג איז דער קדושת יו״ט אריין געגאנגען צו רבי אייזיקל זידיטשויבער, האט ער געפרעגט דעם קדושת יו״ט צי ער האט פארשטאנען די תורה, האט ער געענטפערט, דער רבי זאל מוחל זיין, ניין. פרעגט ער אים פארוואס? זאגט ער, ווייל דער רבי האט געדעדט הויכע זאכן, און אין לי עסק בנסתרות, איך קען נישט די ענינים, האט ער אים געזאגט, היתכן? ס׳איז א חלק פון די תורה, און איר דארפט דאס לערנען און קענען, איך וועל מיט אייך לערנען, און ער האט ארוים געגומען דעם ׳עץ׳ (ספה״ק ׳עץ חיים׳ להרה״ק רבי חיים ויטאל ז״ל) און ער האט מיט אים געלערנט.

דאס האב איך אזוי געהערט פונעם טאטן ז״ל.

פון אנדערע האב איך אויך געהערט די זעלבע מעשה, אז ער האט יעדן טאג געלערנט מיט אים, יעדן טאג איז ער אריין געקומען צו אים און ער האט יעדן טאג מיט אים געלערנט. פון טאטן ז״ל האב איך נישט אזוי געהערט, נאר דאס אז ער האט דעמאלטס געלערנט מיט אים.[11]

די חסידים האבן געזאגט אז דאס איז געווען א ענין פון א סמיכה, ווייל דאס האט מען נישט געטוהן אזוי פאר יעדן איינעם.

הגר״י ט״ב: עפעס איז דא אין די שובבי״ם תורה פון רבי׳ן (ס״ג פ׳ וארא תשכ״א), אז דער ישמח משה האט געוואלט אויסלערנען פארץ ייטב לב דעם שם המפורש.

רבינו: דער ישמח משה האט אמאל געזאגט פארץ ייטב לב, קום כ׳וועל דיך אויסלערנען ווי אזוי מ׳איז מעביר א גוי, כמשחל ביניתא מחלבא (לשון הגמ׳ ברכות ח.), האט ער געזאגט, זיידע, כ׳האב מורא.

שפעטער וועק ער איז געווען אין סיגוט, האט ער געהאט צוטוהן מיטן מויאר.

אב״ד סיגוט: וועגן עירוב?

רבינו: יא, דער ייטב לב האט געוואלט מאכן אן עירוב דארט אין סיגוט, און ער האט געהאט מיט אים צוטוהן,

---

9 נתקבל להיות אב״ד סטראפקוב בערך בשנת תקצ״ג לפ״ק בהיותו בן כ״ה שנים, ושימש ברבנות שם עד אחר הסתלקותו של מרן הישמח משה ז״ל.

10 ונעתיק כאן מה שסיפר רבינו שליט״א בא׳ מהשיחות עם האדמו״ר מפאפא שליט״א:

האדמו״ר מפאפא: רבי אייזיק׳ל זידיטשויבער האט אמאל געזאגט אויף פארשידענע ענינים און תורות וואס ער פלעגט צו זאגן, ער פלעגט דאך צו זאגן העכערע תורה וכדומה (ולא אמר דברי התעוררות להציבור), האט ער געזאגט אז ער זאגט ׳הכל יודוך...׳.

רבינו: די וועלט זאגט אזוי אז דער ייטב לב האט אים פארגעהאלטן פארוואס ער זאגט נישט קיין מוסר, האט ער געזאגט ׳ווען אונז זאגן מיר הכל יודוך והכל ישבחוך (שהי׳ אומר בהתעוררות אש קודש בנוסח זידיטשויב), און מ׳וועט נישט נתעורר צו תשובה, דעמאלטס ניצט שוין נישט קיין תשובה׳.

11 עי׳ בס׳ ליקוטי מהרי״א על מדרש ילקוט שמעוני (חלק נביאים וכתובים) בסוף הספר מהדורא החדשה במכתב של הגה״צ רי״א אייכנשטיין ז״ל אב״ד קיוויאשד מה ששמע בענין זה מפ״ק של מרן רבינו בעל דברי יואל ז״ל.

דעמאלטם איז ר׳ משה ארי׳ געווען דארט (ההסיד רבי משה ארי׳ פריינד ז״ל ראה״ק דק״ק סיגוט יצ״ו) און דער ייטב לב האט אים צוגעזאגט עולם הבא אויב ער איז מסדר אן עירוב, אבער עכ״פ ער האט געהאט צוטוהן דעמאלט׳ס מיטן מעיאר, אן דער מעיאר האט אים אויסגעטיילט צרות, האט ער דעמאלטם געזאגט, דער זיידע האט מיך געוואלט אויסלערנען, יעצט וואלט מיר עס ווען צוניץ געקומען.

דער טאטע ז״ל האט אזוי פארציילט די מעשה.

און מיטן מעיאר איז געווען אזוי, דער ייטב לב האט געהאט צרות פונעם מעיאר, האט ער געשיקט א שליח קיין צאנז, און ער האט געזאגט אז ער ליידט זיך אן פונעם מעיאר, וועגן דעם בעט ער אז ער זאל זעהן עפעס צוטוהן. דער דברי חיים האט זיך זייער פארטראכט, און ער האט געזאגט, ער האט א גרויסן שר. אבער מ׳וועט זיך אן עצה געבן מיט אים. מ׳וועט אים מיט מוזיק און געזאנג ארויס טראגן פון דארט, אזוי האט ער געזאגט.

אין א שיינעם טאג האט דער מעיאר באקומען א נערוון צוזאמבראך ביי זיך אין אפיס, ער האט אנגעהויבן צו טאנצן און צו שפרינגען, ער איז געווארן אזוי יצא מדעתו הונדערט פראצענט, און ס׳איז געווארן אן איבערקערעניש דארט, און ס׳איז געקומען די פאליציי מ׳האט אין געבינדן די הענט און פום, ווייל ער איז געווען ממש משוגע, און מ׳האט אים ארויס געטראגן אזוי פון אפיס, קינד און קייט זענען זיך צוזאמען געקומען אין די גאס ווען מ׳האט אים ארויס געטראגן און ער האט געמאכט קולות וברקים און געטאנצט ווי א צוריידערטער, און אלע קינדער זענען געשטאנען ארום אים און זיי האבן געזונגן און געקלאטשט, ס׳האט זיך געטוהן אזוי לעבעדיג, דער נאמאדער רב ז״ל האט געזאגט אז ער איז אויך געווען פון די קינדער וואם זיי האבן דארט געקלאטשט.

דער ייטב לב האט דעמאלטם נאך די מעשה געזאגט אזא אויסדריק, ׳פארפאלן, דער מהותן (מרן הדברי חיים ז״ל) איז א כל יכול...!׳

הגר״ש ט״ב: זיי ברענגען אז דער קאלבסובער רב (הגה״ק רבי אברהם אהרן טייטלבוים ז״ל בנו בכורו של מרן הייטב לב ז״ל) האט געהאט צוטוהן מיט זיין ראש הקהל, האט ער געבעטן איינעם פון די ברודער׳ס, דעם קדושת יו״ט אדער רבי משה יוסף (אב״ד איהעל) מ׳זאל אים מזכיר זיין פארן צאנזער רב, ס׳איז געווען פרייטאג צונאכט׳ס ווען דער צאנזער רב האט געגעסן די פיש, האט ער געפרעגט ווי אזוי דער ראש הקהל הייסט, ער האט אזוי געקלאפט אויפן טיש, און ממש דעמאלטם האט ער זיך דערשטיקט, דער ראש הקהל האט געגעסן פיש ער האט זיך דערשטיקט און ער איז אוועק.

רבינו: איז אזוי, קודם, וואם האט ער געהאט צוטוהן דארט? וואם איז געווען אין קאלבסוב? יעדע זאך האט דאך א מעשה דערצו, איז דארט געווען אזוי, ער איז געווען אן איידעם ביי רבי אשר״ל ראפשיצער׳ס א זוהן וואם איז געווען רב אין קאלבסוב, ער האט געהייסן רבי יחיאל. ווען דער רבי יחיאל איז נפטר געווארן, איז דער זוהן פון דעם רבי יחיאל נאך געווען א קינד, האט מען אויפגענומען דעם רבי אברהם אהרן פאר רב, ווען דער זוהן איז אונטער געוואקסן איז געווארן א באוועגונג א פארטיי אז מ׳דארף צוריק געבן דאם רבנות פאר׳ן זוהן, במילא איז געווארן א מחלוקה אין שטאט, ס׳איז געווארן פארטייען אין שטאט. האט ער געהאט רדיפות, און ער האט זיך באקלאגט פארן דברי חיים אז ער האט רדיפות, האט ער אים געזאגט, ׳רדיפות איז א סגולה צו אריכות ימים׳, ער האט עם מיט דעם אוועק געמאכט ווייל ס׳איז א סגולה צו אריכות ימים.

יארן שפעטער ווען דער קדושת יו״ט איז געווארן רב אין סיגוט, און ער איז נאך געווען רב אין קאלבסוב, ס׳איז א קליין שטעטל קאלבסוב, ס׳איז נעבן ריישא, ס׳איז אין ראפשיצער געגנט, און דער קדושת יו״ט האט אים אמאל באפוילן, פארוואם זיצסטו דארט אין קאלבסוב, קום קיין אונגארין, כ׳וועל דיך פארשאפן א רבנות פאסטן, דו וועסט נאך האבן אידן וואם וועלן קומען צופארן צו דיר אויף יו״ט אויך, און דו וועסט האבן מנוחה. האט ער געזאגט, יא, אבער וואם טוט זיך מיטן הייליגן רב׳ס ברכה? ער האט דאך מיר צוגעזאגט אריכות ימים.

אב״ד סיגוט: ער האט געלעבט ביז תר״ע.

רבינו: יא, ער איז אלט געווען ניין און זיבעציג יאר, בימים ההם האט עם געהייסן אריכות ימים. ער איז געווען עלטער פונעם קדושת יו״ט און ער איז נפטר געווארן שפעטער פון אים. אבער אזוי האט געזאגט, וואם וועט זיין מיטן הייליגן רב׳ס ברכה? ער האט נישט געוואלט אוועק גיין פון דארט.

דער וואלאווער רב (הגה״ק רבי ישראל יעקב יוקל טייטלבוים ז״ל) האט דאך אויך געהאט צוטוהן מיט זיין רבנות, ער איז געווען רב אין גארליץ, און ס׳איז געווארן א גרויסע מחלוקה, און ער האט טאקע איבער געלאזט די שטאט.[12]

---

12 הגה הגה״ק הייטב לב הוכרח לעזוב את העיר אוהעל [בערך בסוף שנת תר״ח], ואז קיבל את הרבנות בעיר גארליץ (וכפי שמספר מרן רבינו שליט״א

אב"ד סיגוט: דער קדושת יו"ט האט אים געבעטן ער זאל אוועק גיין.

רבינו: יא, ער האט אים געבעטן, און דאכט'זיך אז דער קדושת יו"ט האט אים געהאלפן צו שאפן דאם רבנות אין וואלאווע.

אב"ד סיגוט: וואלאווע איז נישט ווייט פון סיגוט.

רבינו: יא יא, ער האט איבער געלאזט גאליציע.

כ'דענק נישט וועל, אבער ס'האט איינער פון די רבנים דעמאלטם געזאגט אזוי, דער סיגוטעער רב (מרן הייטב לב ז"ל) האט איבער געלאזט גאליציע און געפארן קיין אונגארין, האט ער איבער געלאזט (לאחר פטירתו) תלמידים און האט איבער געלאזט ספרים, דער קראקער רב (רבי שמעון סופר ז"ל) איז אוועק געפארן פון אונגארין קיין גאליציע, נישט קיין תלמידים און נישט קיין ספרים.[13]

הגר"י ט"ב: אויף די מציבה פונעם ייטב לב שטייט דאך 'העמיד תלמידים הגונים וישרים'.

אב"ד בית אהרן: דער וואלאווער רב איז געפארן סוף ימיו צוזאמען מיט די רביצין קיין קרעניץ אויף א חתונה, ער איז שוין געווען א זקן מופלג, איבער די אכציג יאר, האט ער דעמאלטם געזאגט אז וועגן דעם האט ער זוכה געווען צו אריכות ימים, ווייל ער האט מוותר געווען, פינעף און אכציג יאר איז ער אלט געווען.[14]

רבינו: ער איז געבוירן ת"ר, און תרפ"ד איז ער אוועק, ער איז אוועק צוויי וואכן נעראוקט פון די באבע, די באבע הענדל זיין רביצין, זי איז אוועק אנהייב אלול, און ער איז ט"ו אלול, צוויי וואכן נעריקט.

הגר"י ט"ב: נישט ער ליגט אין קראקא?

רבינו: ניין ער ליגט אין וואלאווע, זיין פאטער רבי שמואל (מגארליץ) ליגט אין קראקא.

ער איז אוועק אונטערוועגנס, ער ליגט נעבן רבי שמעון סופר, שטייט דארט 'רגלוהי דבר איניש אינון ערבין ביה' (לשון הגמ' סוכה נג.)[15] כ'בין שוין געווען דארט אין קראקא אויפן בית החיים ביי זיין ציון.

הגר"י ט"ב: מיין זיידע רבי אהרן האט פארציילט, איך געדענק נישט פונקטליך די מעשה, אז דער ייטב לב איז געווען אין בעלזא מיט א ברודער.

אב"ד בית אהרן: ווען ער איז אריין געקומען האט דער בעלזער רב עפעם געזאגט פארן גבאי'ן, ווען ער איז ארוים געגאנגען האט ער נאכאמאל עפעם געזאגט, למעשה ווען זיי זענען אוועקגעפארן האט זיך דער וואגן עפעם צובראכן און מ'האט געדארפט צוריק פארן, ווען זיי זענען צוריק אריין געקומען האט ער נאכאמאל עפעם געזאגט פארן גבאי'ן. האט ער דערציילט אז דאם ערשטע מאל האט ער געזאגט, 'די יונגעלייט זענען געקומען מיט קפיצת הדרך'.

קיבלו בהשתדלותו של מחותנו הרה"ק מצאנז זי"ע), **ובערב סוכות שנת תרט"ו עבר הייטב לב לכהן כאב"ד בעיר דראהביטש למלא מקום אביו הרה"ק רבי אלעזר ניסן ז"ל, [עיין בשו"ת שואל ומשיב** (ח"ב סי' י"ט) **שם בדראהבישט נתהוה מחלוקת על הרבנות, וגם הייטב לב וגם הרב השני נתקבלו ברבנות העיר]. ואחר ג' שנים עבר הייטב לב מדראהבישט לסיגעט.**

ואז בעיר גארליץ מילא מקומו חתנו הרה"ק מגארליץ, אולם אביו הרה"ק מצאנז הורה לו לוותר על הרבנות לטובת הרה"ק רבי שמואל ז"ל אחיו של הייטב לב, ואכן אז עבר הרה"ק מגארליץ לכהן בתור אב"ד רידניק.

לאחר ל' שנה (בערך בשנת תרנ"א) **כשהגה"ק רבי שמואל גארליצער נסתלק חזר הרה"ק מגארליץ לעיר גארליץ, אך בנו של הרה"ק רבי שמואל הלא הוא רבי יעקב יוקל ז"ל [שהיה תחן דודו הייטב לב] רצה למלא מקום אביו, וע"ז נתהוה מחלוקת קשה בין שני הצדדים** [של שני הגיסים, כי שניהם היו חתני הייטב לב], **ולכן העמידו בוררות של ג' רבנים מובהקים, והגאון רבי שמואל ענגעל ז"ל מראדמישלא היה הבורר מצד הרה"ק מגארליץ, והגאון רבי יוסף ריינמאן ז"ל אב"ד איסטריק היה הבורר מצד רבי יעקב יוקל ז"ל, והגאון הערוגת הבושם ז"ל מחוסט היה השליש.**

אך לאחר מכן רבי יעקב יוקל עזב את העיר גארליץ בעצת גיסו מהר הקדושת יו"ט, וכיהן בתור אב"ד וואלאווא.

13 ספרו 'מכתב סופר' הצליחו נכדיו להו"ל כמה וכמה שנים אחר פטירתו.

14 **בהזדמנות אחרת סיפר מרן שליט"א: דער זיידע רבי יוקל** (אבד"ק וואלאווע מח"ס היכל איטב) **איז געפארן אויף א אור אייניקל'ס חתונה, ער איז געפארן צוואמען מיט די באבע** (הצדיקת הענדל בת' של הגה"ק בעל הייטב לב ז"ל), **יעדער אין א עקסטערע וואגן, וועו ער איז אהיים געקומען האט עפעס פאסירט, האט ער חושש געווען או ס'איז א עין הרע.**

זיי האבן זיבעציג יאר געלעבט צוזאמען, ס'שטייט אזוי אויפן מציבה אז זיי זענען נפטר געווארן אין איין צייט.

15 **הגה"ק רבי שמואל נסתלק על אם הדרך בהיותו בקראקא, ושם מנוחת כבודו בבית החיים החדש מקום מנוחתם של הצדיקים הרה"ק בעל מאור ושמש ובנו רבי אהרן והאב"ד הגר"ש סופר בעל מכתב סופר ועוד גאונים וצדיקים. ועל מצבתו חרתו דברי חז"ל** (סוכה נג.) **רגלוהי דבר אינש אינון ערבין ביה לאתר דמיתבעי תמן מובילין יתיה, לרמז שנסתלק על אם הדרך, כי הוא נפטר כאשר שבת בעיר קראקא, וחרתו כן על מצבתו וז"ל 'האב"ד גארליץ והוא שפט את ישראל שלשה ושלושים שנה בעיר ההוא ובתבונות כפיו ינחם ורגלוהי דבר אינש וכו'.**

ווען זיי זענען ארויס געגאנגען האט ער געזאגט ״זיי וועלן נאך צוריק קומען״. און ווען זיי זענען צוריק געקומען האט ער געזאגט, ״דו זעהסט כ׳האב דיר געזאגט אז זיי וועלן נאך צוריק קומען״.

רבינו: יא, די צוויי ברודער׳ס דער ייטב לב מיט רבי שמואל גארליצער, זיי זענען געפארן קיין בעלזא צום ערשטן בעלזער רב זי״ל (הגה״ק השר שלום מבעלזא ז״ל).

הגר״י ט״ב: כ׳האב געהערט נאך א מורא׳דיגע מעשה פון מיין זיידן רבי אהרן, א מעשה פלא, אז דער גארליצער רב איז געפארן אויף בעלזא, אינמיטן וועג האט ער געטראפן א איד, ער האט געהאקט האלץ, און ער האט אים געזאגט אז ער זאל איבערגעבן א גרום פאר זיין רביצין, וועלן ער איז אנגעקומען צו זיין רביצין און געוואלט איבער געגעבן דעם גרום, איז ער געוואר געווארן אז דער איד איז שוין לאנג נישט אויף דעם עולם, האט ער זיך דערשראקן, איז ער געגאנגען צום בעלזער רב, און נאך פאר ער האט אנגעיאגט צו זאגן פארץ בעלזער רב וואס ער האט געוואלט זאגן, האט ער אים געזאגט, ״כ׳וויים כ׳וויים, וואס זאל איך טוהן איך קען אים נישט קיין טובה טוהן״.

רבינו: רבי יוקל האט מספיד געווען זיין פאטער רבי שמואל, אז ער איז געפארן קיין צאנז און קיין בעלזא.[16]

אב״ד בית אהרן: רבי שמואל איז געפארן אסאך קיין בעלזא.

רבינו: ס׳הייבט זיך אזוי אן, אז ער איז געווען אן איידעם איז סקאהל,[17] און סקאהל איז נישט ווייט פון בעלזא, במילא איז ער געפארן קיין בעלזא.

ובירך רבינו לחתן: מזל טוב, בשעה טובה ומוצלחת, דער אויבערשטער זאל העלפן זאלסט אויפשטעלן א שיין לעכטיג געבענטשטע אידישע שטוב, געבענטשטע לעכטיגע אידישע דורות לתפארת האבות, דער אויבערשטער זאל העלפן מיט תענוג ונחת וכל מילי דמיטב תמיד.

וכירך רבינו ברכת מזל טוב להמחותנים מכל הצדדים

*

רבינו: כ׳בין געווען אמאל אין אוהעל, כ׳מיין אייער טאטע (הרב החסיד ר׳ אלחנן חיים טייטלבוים ז״ל מאיהעל) איז אויך דעמאלטס געווען. ס׳איז געווען תשל״ד לכאורה. ר׳ משה אהרן (הרב החסיד ר׳ משה אהרן בר״ש טייטלבוים ז״ל מאיהעל) איז אויך געווען. ס׳איז געווען שבת די יארצייט, מ׳האט געהאט דעם ספק וויאזוי מ׳האט זיך געפירט ווען די יארצייט איז שבת, ווען מ׳גייט צום ציון, צי פרייטאג צי זונטאג.

בקיצור מ׳האט געטראפן אוהעלער אידן וואס זיי האבן געדענקט אז אין אוהעל ווען ס׳איז געווען די יארצייט שבת איז מען געגאנגען זונטאג.

הגר״י ט״ב: כ׳האב געהערט פון טאטן, פון רבין דער ברך משה, אז ווען ס׳איז געווען דעם ייטב לב׳ס יארצייט און מען געפארן קיין סיגוט, אינמיטן ליגט דער קדושת יו״ט אבער מ׳איז נישט צוגעגאנגען צום קדושת יו״ט, מ׳איז נישט צוגעגאנגען צו קיינעם נישט, נאר צום ייטב לב.[18]

---

16 בס׳ היטב איטיב (עמ׳ קנ״ג) בהספד של ר׳ יוקל מוואלאוויע על אביו ר׳ שמואל מגארליץ, כתב שר׳ שמואל זכה להסתופף הרבה שנים אצל זקינו מרן הישמח משה ז״ל, ולאחמ״כ כ״ה שנים אצל הרה״ק מהר״ש מבעלזא ז״ל, ואח״כ כ׳ שנים אצל מרן הדברי חיים ז״ל.

17 ידוע כי רבי שמואל מגארליץ הי׳ חתן רבי מענדל הורוויץ זצ״ל מסקאהל, וי״א כי הוא ר׳ מנחם מענדל אבד״ק באלחוב בנו של ר׳ יוקל, והוא אשר חיבר הספר שושנת יעקב על חושן משפט בהסכמה נלהבת מהגאון בעל הישועות יעקב ז״ל, אבל יש מפקפקין ע״ז, כי ר׳ מענדל הנ״ל לא הי׳ דר בסקאהל, אלא שהי׳ חתן אצל הנגיד ר׳ מענדל הורוויץ מסקאהל שהי׳ חתן ר׳ יוקל הנ״ל, והי׳ גיסו של בעל שושנת יעקב.

18 עי׳ בס׳ **המאורי חיל** (להגה״ח ר׳ חנני׳ יו״ט ליפא שווארץ ז״ל - ח״ב במדד הספורים) וז״ל: **פעם נסעתי ביחד עם רבינו** [מרן הדברי יואל ז״ל] **לעיר סיגעט על יומא דהילולא של אביו מרן הגה״ק בעל קדושת יו״ט זי״ע, ביום כ״ט שבט, וזה היה בפעם הראשונה שנסע לשם אחר פטירת בתו הרבנית הצדיקת מסיגעט מרת רחל ע״ה שמאז לא נסע כמה שנים להשתטח על קברו של אביו, ונעמד רבינו ליד קברו של אביו ואמר ספר רביעי שבתהילים בבכיות עצומות, ולמד שם משניות בעמידה, ואחר כך השתטח על רוחב הקבר בכל גופו עד שהגיע ראשו הק׳ סמוך לקבר אמו הרבנית הצדיקת מרת חנה ע״ה.**

והיה אז שלג וקור גדול ורבינו שכב שם מלובש עם הטילופ זמן רב למאד, ומשך כל הזמן באו מאות אנשים לפקוד את ציונו של הקדושת יו״ט ומורא עלה על ראשם בראותם מחזה נורא הלז איך שרבינו שוכב כולו על ציון הק׳ זה זמן רב, וכאשר נעמד משם היו עיניו הטהורים נפוחות מרוב הבכי והתפילות שערך שם, ואחר כך קבל פתקאות מהציבור.

ונוכחתי לראות איך שכל הזמן שעמד שם ליד קבר אביו עיניו לנוכח יביטו על מצבת קברה של בתו הרבנית הצדיקת מרת רחל ע״ה אשתו בזיו״ר של הגה״צ רבי יקותיאל יהודה טייטלבוים זצ״ל הי״ד אב״ד סיגעט, שמצבת קבורתה הוא באותה שורה ליד קבר אמו הרבנית מרת חנה ע״ה, אבל לא הלך למקום מנוחתה רק מרחוק נראה לו מצבת קבורת רחל, עיי״ש עוד.

רבינו: אוודאי נישט, מ׳איז נישט געלאפן צו אסאך קברים, נאר ביי וועמען די יארצייט איז געווען, וועז ס׳איז געווען די יארצייט איז מען געגאנגען נאר צו דעם.

הגר״י ט״ב: אפילו ס׳איז איין אוהל.

רבינו: יא, ביים זיידן איז געווען יעדע זאך אויסגערעכנט, א גאנץ יאר איז ער נישט געגאנגען אויפן בית החיים, נאר צו די יארצייטן.[19]

און דער טאטע ז״ל האט געזאגט, אז דער זיידע דער עצי חיים, ביים אוהעלער רב׳ס יארצייט איז ער ארוים געגאנגען צום בית החיים, דאם האט געהייסן גאר א גרויסע זאך, אז ער איז ארוים געגאנגען ביים אוהעלער רב רבי משה יוסף׳ס יארצייט אין סיגוט.[20]

הגר״י ט״ב: כ׳האב געהערט פונעם טשענסקאוויצער רב (הגה״צ רבי שמואל טויטלבוים זצ״ל אב״ד טשענסקאוויץ), ס׳האט זיך געטוהן וואו מ׳זאל אים לייגן, וועגן אוהעל, דער קדושת יו״ט האט געזאגט מ׳זאל אים לייגן אין סיגוט, ווייל מ׳האט געדארפט אין איהעל בעטן רשות פון די שטאטסקווא, דער בית החיים איז געווען ביי זיי, ביי די נעעלאגן, ס׳איז ניחא פארן ברידער מ׳זאל אים ברענגען קיין סיגוט, ווי איידער צו בעטן זייער רשות.

רבינו: איך האב געהערט פון טאטן אז זיי האבן נישט געוואלט, דער בית החיים האט באלאנגט פאר די שטאטסקווא, און זיי האבן נישט געוואלט, זיי האבן געזאגט ער איז ער נישט קיין מיטגליד אין די קהילה, האבן זיי נישט געוואלט, דער קדושת יו״ט האט געזאגט, ס׳איז געווען א נייער בית החיים אין אוהעל, רבי לייבוש (בנו של הגה״ק רבי שמואל גארליצער ז״ל) ליגט דאך דארט, האט דער זיידע געזאגט, אז אויב מ׳זאל אים לייגן אין אוהעל און נישט אין אוהל פון ישמח משה איז דאם א בזיון, ער וויל נישט מ׳זאל אזוי טוהן.[21] האט דער קדושת יו״ט געזאגט, ער האט חשק מ׳זאל אים ברענגען קיין סיגוט, ער האט זיך געזארגט, האט ער געזאגט ער וויל אים ברענגען קיין סיגוט נאר ער וייסט נישט צי ס׳איז דא פלאץ, אזוי האט ער געזאגט.

אויף דעם האט דער זיידע דער עצי חיים געזאגט, אז אים האט זיך געהולמ״ט אז דער אוהעלער רב איז נפטר געווארן און מ׳ברענגט אים קיין סיגוט און ס׳איז דא פלאץ. איז מען ארוים גענגען אויפן בית החיים און מ׳האט געקוקט דארט האט מען געזהן אז ס׳איז דא פלאץ, און מ׳האט אים דארט געלייגט.

וועגן דעם ליגט דער עצי חיים אונטער די רביצין (אמו הרבנית ע״ה), נעבן דעם אוהעלער רב.[22]

---

19 עי׳ בס׳ אלה מסעי, במדור הליכות מלכי בקודש (עמ׳ כ״ט, אות י״ב) שרבותינו הקדושים לא הרבו לצאת על ציון קברות אבותיהם ורבותיהם רק ביומא דהילולא או לצורך בקשת רחמים על דבר מיוחד, וסיפר מרן רבינו בעל ברך משה ז״ל, שכאשר בא דודו מרן רבינו בעל דברי יואל ז״ל לסיגוט, לא ראהו אף פעם יוצא למקום מנוחת אבותיו חוץ מביום ההילולא, עיי״ש.

ועי׳ במג״א סי׳ תקנ״ט שהביא בשם כתבי האר״י שלא לילך על הקברות בפרט מי שלא תיקן פגמי נפשו סכנה גדולה היא, עיי״ש, והאריך בזה מרן רבינו ז״ל בקו׳ על הגאולה ועל התמורה (סי׳ ק״ח), עיי״ש בנועם אמריו. ופע״א תחת אחד השיחים כשדיבר מרן רבינו בעל ברך משה מענין זה, אמר שמי שמרגיש בנפשו שההליכה לקבר הצדיק מעורר לבו לתשובה שפיר דמי, אלא שיפשפש במעשיו מקודם וילך להציון בתבירו דלבא ובהתעוררות תשובה, עיי״ש.

20 תחת אחד השיחים אמר רבינו שליט״א בזה״ל: דאס האב איך אויך געהערט פונעם טאטן ז״ל, אז דער זיידע דער עצי חיים איז געווען א גרויסער חסיד פונעם אוהעלער רב, און האט זיך אויסגעדרוקט ״מיט וואס איז ער געווען א חסיד פון אוהעלער רב, אז וועז ס׳איז געווען די יארצייט איז ער ארויס אויפן בית החיים״.

דאס איז געווען גאר א גרויסער זאך, ווייל ביי די מוטערס יארצייט (הרבנית הצדיקת חנה ע״ה, בת הגה״ק רבי יואל אשכנזי ז״ל אבד״ק זלאשטשוב) איז ער נישט ארויסגעגאנגען אויפן בית החיים.

21 הבית החיים שבאוהעלע הי׳ שייך להנעלאגן, לפי שכשפירשו מהם הארטאדאקסין נשאר הכל אצלם, והארטאדאקסין יסדו בתי מדרשות ישיבות וכדומה משלהם, וכן רצו להעמיד בית החיים משלהם כדי שהארטאדאקסין לא יקברו עם הנעלאגן, וכשנפטר רבי משה יוסף הסכימו הנעלאגן שיקבר שם רק בתנאי אחד שלא יחול ה״טיילונג״ על הבית החיים, וההבערה ללהב יצאת והי׳ שם הרבה רבנים זה אומר בכה וזה אומר בכה, והקדושת יום טוב לא היה שם עדיין, עד שבא הרה״ק בעל ערוגת הבושם וצווח ככרוכיה שבשום אופן לא יעשו כרצונם, אלא הטיילונג כולל הכל ויחדשו בית החיים חדש של קהל הארטאדאקסין ושם יניחו את רבי משה יוסף.

22 עי׳ בס׳ אלה מסעי (עמ׳ קע״ב) אשר בו מתואר סדר המציבות של האוהל בסיגעט: ״האוהל הקדוש ניצב וקיים על מכונו מאז אשר נבנה אחרי פטירת הצדיקים, והאוהל גדול וארוך, ובתוכו שלשה טורי אבן, השורה הראשונה אצל הפתח היא בת שתי מציבות, ושמה משכן כבוד מרן הייטב לב (נספלק ו׳ אלול תרמ״ג) ולשמאלו ספונה מהברתו הרבנית הצדיקת מרת רחל (בת הגה״ק רבי משה חד אשכנזי מטאלטשאווא, נסתלקה כ׳ תשרי תרמ״ט), הטור השני היא בת שלשה מציבות, הראשון לאחורי הייטב לב

אבער ס׳איז א חידוש אז ער האט נישט געווואוסט אז ס׳איז דא פלאץ. ווען ער איז געגאנגען אין אוהל האט ער נישט געקוקט קיינמאל ווי גרויס דאס אוהל איז.

הגר״י ט״ב: ס׳איז דא א שיינע הספד פונעם ערוגת הבושם אויף רבי משה יוסף.

רבינו: יא, ער שמועסט אוים דעם ׳חבל על דאבדין ולא משתכחין׳. [ועי׳ בערוגת הבושם פרשת וארא את כל דברי ההספד אשר נשא עליו בעת פטירתו של הגה״ק רבי משה יוסף ז״ל].

ובירך רבינו ברכת לחיים

רבינו: כ׳פאר אי״ה קיין סיגוט די וואך, מ׳האט אויפגעשטעלט א שיין ביהמ״ד מיט א מקוה, אידן וועלן קענען קומען לערנען און דאוונענען,[23] ווען דער טאטע ז״ל זעהט ווען דאס וואלט דאס אים מחי׳ געווען, ער האט עס גזעזהן בחורבנה, כ׳בין עטליכע מאל געווען מיט אים אין סיגוט, ס׳איז נישט געווען וואו אריין צו גיין.

הגר״י ט״ב: ס׳איז דא א מעשה מיטן רבין׳ן דער ברך משה, וועגן די שוהל.

רבינו: דאס איז געווען בי די ספרדישע שוהל, דעמאלטס בין איך פערצופאל נישט געווען מיט אים,

הגר״י ט״ב: יענע שוהל שטייט נאך יא?

רבינו: היינט וויים איך נישט, דעמאלטס איז עס נאך געשטאנען, ער איז געפארן נאכדעם נאכאמאל און דער פעטער ז״ל האט גזעזאגט מ׳זאל נישט אריין גיין...

ער האט אים געפרעגט וואו ער האט געדאוועט, האט ער גזעזאגט אז ער האט געדאוועט אין א שטוב אין די ספרדי׳שע שוהל, האט ער גזעזאגט, דו ביזט אריין געגאנגען אין די ספרדי׳שע שוהל?[24] האט ער גזעזאגט כ׳האב נישט געהאט וואו אריין צו גיין,[25] האט ער גזעזאגט האסט נישט געדארפט אריין גיין, האט ער גזעזאגט, גוט, וואס קען איך דאס מתקן זיין, האט ער געענטפערט ׳נאכאמאל פארן קיין סיגעט און נישט אריין גיין׳ (וכן עשה, בידוע).

אחר שתיית לחיים בירך רבינו את החתן: לחיים, לחיים, דער אויבערשטער זאל העלפן דער זיווג זאל עולה יפה זיין, א קשר של קימא און א בנין עדי עד, הונדערט און צוואנציג גליקליכע יארן מיט נחת און שמחה תמיד.

*

רבינו: מ׳גייט אי״ה בויען אין אוהעל אויך, מ׳גייט יעצט לייגן אן הנחת אבן הפינה אין אוהעל.

אב״ד בית אהרן: וואו? נעבן אוהל?

א׳ הנוכחים: יא, אויף די אנדערע זייט פון ציון.

ובירך רבינו להמחותנים ולכל הנאספים

ובירך רבינו להכלה: מזל טוב, דער אויבערשטער זאל העלפן מ׳זאל זיך עלטערן אין פריידן, אויפשטעלן א שיין לעכטיג אידישע שטוב, געבענטשטע אידישע דורות, הונדערט און צוואנציג גליקליכע יארן מיט נחת און אלעם גוטן.

רבינו: דער ייטב לב האט אמאל גזעזאגט ביי די הקפות, ס׳איז געווען די פערטע הקפה, האט ער גזעזאגט, פריידט זיך אידעלעך דער זיידע איז דא, אזוי האט ער גזעזאגט.

הגר״י ט״ב: ער ברענגט דאך אין תהלה למשה, אז דער ישמח משה האט גזעזאגט ביי די הקפות, ״שאקה את נכדי עמי״ עפעס אזא לשון..

רבינו: ״מה שנאמר לי בשעת הזיעה בשמחת תורה שאקה את נכדי עמי, וכן הוי״, אזא לשון ברענגן זיי פון א כתב יד.[26]

---

23 רבינו שליט״א נסע עם קבוצה נכבדה מאנשי שלומינו נדיבים בעם, לעשות את השבת פ׳ תולדות בעיר סיגוט לרגל חנוכת הבית של בנין בית המדרש עצי התמרים וחנוכת השוהל הויף בעיר סיגוט.

הוא מצבת קבורת מרן הקדושת יום טוב (נסתלק כ״ט שבט תרס״ד), ולשמאלו ספונה מחברתו הרבנית הצדיקת מרת חנה (בת הגה״ק רבי יואל אשכנזי מזלאטשוב, נסתלקה ז׳ ניסן תרע״ד), ולשמאלה מונחת הרבנית הצדיקת מרת רחל (בת מרן רביה״ק בעל דברי יואל, ואשת הגה״צ ר׳ יקותיאל יהודה הי״ד אבד״ק סיגעט, נסתלקה ר״ח ניסן תרצ״א), ומאחוריהם הוא השורה השלישית ובה ארבעה מילואי אבן, הראשון לאחורי הקדושת יום טוב, היא מקום מנוחת הגה״ק רבי משה יוסף אבד״ק אוהעל (בן מרן הייטב לב, נסתלק כ״ד טבת תרנ״ז), ולשמאלו הוא משכן כבוד מרן העצי חיים (נסתלק ו׳ שבט תרפ״ו), ולשמאלו ספונה מחברתו הרבנית הצדיקת ברכה סימא (בת הרה״ק רבי שלום אליעזר מראצפערט, נסתלקה ה׳ ניסן תרפ״ו), ולאחר קברה יש הפסק, וסמוך להכותל ממש מונח הגה״צ רבי ברכיה אבד״ק אוהעל (בן רבי משה יוסף וחתן הרה״ק מהרצ״א מבלאשוב, ונסתלק על אם הדרך בעיר בדאפעסט, ט״ו סיון תרע״ח, והובא לקברות אבותיו בסיגוט).

24 שם הי׳ הביהמ״ד שמרדו במרן הקדושת יו״ט ז״ל וציערו אותו.

25 כי היה שם בסיגעט ביום הקריאה, ורק שם עדיין היה מונח ס״ת.

26 עי׳ שם בתהלה למשה החדש וז״ל: ״ונפלאות שמענו מעבודתו הגדולה בעת ההקפות. וכאשר מצאנו ראינו בהרשימה שרשם לעצמו בכתי״ק, כתוב שם וזה לשונו: ״מה שנאמר לי בשעת הזיעה בשמחת תורה שאקה את נכדי עמי, וכן הוי״. ולא ידענו ולא קבלנו פירוש הדברים, והוא פלאי.

דער ישמח משה האט אמאל געזאגט ביי די פערטע הקפה, ברוך הבא משה רבינו, דו קענסט עדות זאגן אז כ׳האב נישט עובר געווען אויף דיין תורה בקוצו של יו״ד.[27]

---

27 ועי׳ לשו״ק של רביז״ל בדברי יואל לשמחת תורה דף תשי״ח ׳וכמו ששמעתי מזקנים שהיו באותו מעמד אצל ק״ז הישמח משה ז״ל׳ וכו׳, ע״ש כל הענין.

וראוי להעתיק כאן קטע מתוך דרשת רבינו שליט״א בעת מעמד הנחת אבן הפנה בעיר איהעל, ביום א׳ פ׳ ויצא דהאי שתא:

... האב איך איינזין געהאט אזוי, ביי יעקב אבינו שטייט ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש, רש״י זאגט, ויפגע במקום איז א לשון תפילה, רש״י זאגט יעקב אבינו איז אדורך געגאנגען דעם הר המוריה, איז ער צוריק געגאנגען, ער האט געזאגט אפשר שעברתי במקום שהתפללו בו אבותי, יעקב אבינו האט געזאגט אפשר בין איך אדורך געגאנגען די מקום שהתפללו בו אבותי, מיינט מען נישט מקום שהתפללו בו אבותי בימים ההם ווען זיי זענען געווען בחיים חיותם, נאר אפשר שעברתי במקום שהתפללו אבותי, וואו זיי דאווענען יעצט, דארטן אויפן הר המוריה דאווענען מיינע אבות, ויפגע במקום כי בא השמש, איז טייטש כי בא השמש, ווייל די צדיקים קומען צוריק, ויפגע במקום ער האט דארט געדאוועט, ווייל כי בא השמש, דארט קומט דאך אן השמש, דער צדיק וועט דאך אנגערופן שמש, כי בא השמש דארט קומט ער אראפ ממרומים דארטן מתפלל זיין. איז אז אברהם און יצחק קומען אראפ דא, האט יעקב אבינו געזאגט איך וויל אויך אהין גיין דאווענען וויל מיינע אבות דאווענען דא, היינט צוטאג דאווענען זיי דא.

האב איך געזאגט, אוז קומען מיר דאך פון סיגוט וואו מ׳האט מחנך געווען א ביהמ״ד אויף דעם מקום שהתפללו בו אבותי, יעצט זענען מיר דא אין אוהעל וואו מ׳גייט בויען א ביהמ״ד אויף א מקום שהתפללו בו אבותי, דער זיידע ז״ל דער ישמח משה האט געוואוינט דא אין אוהעל יארן לאנג, ער האט געוואוינט דא בערך פון תקס״ח ביז צו זיין הסתלקות אום תר״א, דאס איז א חשבון פון דריי און דרייסיג יאר וואס ער האט דא געוואוינט, האט ער דא געפירט זיין עבודת הקודש און דא האט ער געדאוונט. במילא קומט ער צוריק דא אהער.

אז דער זיידע ז״ל איז געקומען פון עולם העליון דא קיין אוהעל לאחר פטירתו, דאס איז א דבר ידוע, דער זיידע ז״ל דער ייטב לב איז אמאל געווען דא אין אוהעל דארף ער אהין, ער איז ארויס געגאנגען פון ציון, איז ער געפארן אזוי מיט א קוטשען אזוי ווי מ׳איז געפארן, ער האט זיך אריין געזעצט אין א קוטשען, און ער האט געהאט א יונגערער ברודער ער האט געהייסן רבי נחום הערש, און דער ברודער איז אריין געקומען אינעם זעלבן קוטשען, אינעם זעלבן וואגן, און ער האט אים גארנישט נישט געזאגט, ער האט אים נישט געגעבן קיין שלום עליכם, און ער האט געהאט דרך ארץ ער האט זיך נישט אראפ געזעצט, אז ער האט אים נישט געהייסן זיצן האט ער זיך נישט אראפ געזעצט, און אזוי איז ער געפארן א שטיק צייט אזוי צו די אכסניא, ביז אויף איינמאל האט ער אים געזעהן, ער האט זיך אזוי ווי אויפגעכאפט פון חלום, און ער האט געזעהן דעם ברודער שטייט, האט ער איז געזאגט, שלום עליכם, פארוואס זעצטו זיך נישט אראפ? האט ער אים געזאגט, האסט מיר נישט געהייסן זיצן האב איך זיך נישט אראפ געזעצט, האט ער זיך אז אנטשולדיגט, כ׳האב דיך נישט באמערקט. האט ער געזאגט, וואס הייסט האסט מיך נישט באמערקט?, איך שטיי דא נעבן דיר און האסט מיך נישט געזעהן? האט ער געזאגט, איך זאג דיר דעם אמת, דער זיידע איז געווען דא, במילא אז דער זיידע איז געווען דא, האב איך דיך נישט באמערקט, כ׳האב דיר נישט געזעהן.

און ס׳איז דא א מעשה, דער ייטב לב איז געווען דא אין אוהעל, נאכ׳ן ישמח משה, האט ער אמאל זיך פארזוימט אריין צו קומען צום טיש, און מ׳איז געשטאנען און געווארט ער קומט נישט אריין צום טיש, בקיצור האט מען געזוכט איינער א זקן א איש נכבד זאל גיין זעהן פארוואס ער קומט נישט אריין צום טיש, איז ער געגאנגען, ער האט זיך געטרויעט, און ער האט געעפנט די טיהר פון צימער פונעם ייטב לב, און ער האט געגעבן א ציטער אויף, דער רבי איז דא!, ער האט געזעהן דעם ישמח משה אין צימער פון ייטב לב, ער איז א בעל בית געווען, ער האט געגעבן א ציטער אויף, דער רבי איז דא!, איז ער שוין נישט אריין געגאנגען, ער האט שוין פארשטאנען פארוואס ער האלט זיך אויף.

נאכדעם איז דא א צווייטע מעשה, מיטן קול ארי׳ איז אויך דא א מעשה, דער ישמח משה איז געקומען דא אהער אויף דעם מקום, פונעם עולם העליון איז ער געקומען דא אהער. קומט ער אוודאי לאחר פטירתו, אז ס׳וועט זיין א פלאץ וואו אידן וועלן קומען דאווענען, וועט ער אויך קומען דאווענען דא.

דער זיידע ז״ל דער ייטב לב האט זיך געפירט, נאך וען ער איז אוועק פון אוהעל, איז ער יעדעס יאר געקומען צו פארן אויף די יארצייט, און ער איז געווען אויף א שבת דא, א שבת פאר די יארצייט איז ער געווען דא אין אוהעל, און אזוי האט זיך געפירט דער זיידע ז״ל דער קדושת יו״ט, יעדעס יאר פאר די יארצייט, ער איז געקומען צו פארן אויף די יארצייט, און דער זיידע ז״ל דער עצי חיים, איז אלעמאל יעדעס יאר געקומען, חוץ וען ס׳איז געווען די קריג מ׳האט נישט געקענט קומען, אבער אזוי איז ער יעדעס יאר געקומען אויף די יארצייט, דער פעטער ז״ל איז אויך געקומען פון סאטמאר, אלע זענען געווען דא יעדעס יאר, וען ס׳איז נאר מעגליך געווען צו קומען, האט מען נישט פארפעלט צו קומען אויף די יארצייט, און מ׳איז געווען דא אויף שבת.

און מ׳דארף דערמאנען אויך דא איז געווען דער אוהעלער רב רבי משה יוסף, דעם זיידן ז״ל דער קדושת יו״ט א יונגערער ברודער איז געווען דא רב, ער איז געווען א געוואלדיגער צדיק, א גרויסער געוואלדיגער טאון, א מושלם בכל המעלות. די אלע האבן געדאוועט דא, במילא קומען אלע אראפ, דער מקום האט קונה געווען א געוואלדיגע קדושה, און זיי קומען אהער דא אויף דעם מקום.

אז מ׳רעדט פון צדיקים וועט ס׳איז אלץ געווען דא אין דעם שטאט וועט ס׳איז דא אנגעקומען. ס׳איז דא א מעשה אז דער זיידע ז״ל דער ישמח משה האט אמאל געזאגט ביי די הקפות, ס׳איז געווען ביי די פערטע הקפה, האט ער געזאגט, "ברוך הבא משה רבינו", און ער האט זיך געמוסן רעדן צו משה רבינו, ער האט געזאגט, "משה רבינו, דו קענסט עדות זאגן אויף מיר, אז איך האב נישט עובר געווען אויף דיין תורה בקוצו של יו״ד", האט ער זיך געבעטן צו משה רבינו, "פארוואס קומט זיך מיר אזא בושה, אז איך זאל נישט זוכה זיין בחיים חייתי צו זעהן די

הגר"י ט"ב: אבער דעם רבי ר' אלימלך האט ער נישט געזעהן.[28]

רבינו: ער האט געזאגט אלע צדיקים זעהט ער, נאר אים זעהט ער נישט, ווייל ער האט געהאט אן הקפדה אז ער איז נישט געקומען צו אים.

הגר"י ט"ב: ס'איז דא א מעשה ביי רבי אלעזר ניסן אז מ'האט געשיקט אלם קינד ווען ער איז נישט געזונט געווען, האט דער ישמח משה געשיקט אויפן ציון פון רבי ר' אלימלך.

רבינו: רבי אלעזר ניסן האט דעמאלטם געזעהן די צורה פון רבי ר' אלימלך.

הגר"י ט"ב: כ'האב געפרעגט אמאל דעם זיידן רבי אהרן אויף די מעשה, ער האט דאך קיינמאל נישט געזעהן דעם רבי ר' אלימלך, פון וואו האט ער אים דערקענט.

רבינו: מ'האט אים אויסגע'משל'ט, אז אזוי זעהט ער אוים. רבי אלעזר ניסן האט געזאגט אז ער האט געזעהן א איד, אזוי און אזוי זעהט ער אוים, ער האט אראפ געמאלן ווי אזוי ער זעהט אוים, און די וואס האבן אים געקענט האבן געזאגט אז אזוי האט טאקע אויסגעזעהן דער רבי ר' אלימלך, אזוי איז געווען די מעשה.

ונפרד רבינו מהם בברכות לרוב

רבינו: א גוטע נאכט זייט אלע געזונט, מ'זאל מיר הערן נאר בשורות טובות.

אב"ד בית אהרן: א גוטע נאכט, דער רבי זאל פארן און קומען געזונטערהייט, א דרך צליחה און פועלן אלעם גוטס.

רבינו: אמן, א ישר כח.

גאולה שלימה, פארוואס קומט זיך מיר דאס אזאנס", אזוי האט ער גערעדט צו משה רבינו, דאס איז זייער א שיינע מעשה, ס'איז אן אמת'ע מעשה און זייער א שיינע מעשה.

אבער כ'וויל ארויס ברענגען דא אסאך א טיפערע זאך, ווער איז געווען דא אין אוהעל? משה רבינו!, משה רבינו איז געווען דא אין אוהעל, מ'קען זיך דאס פארשטעלן וואס דאס מיינט, משה רבינו איז געווען דא אין אוהעל, דער שטאט האט געהאט א זכיה מארח צו זיין משה רבינו, משה קיבל תורה מסיני איז געווען דא אין אוהעל.

ס'איז באקאנט דער זיידע ז"ל דער ישמח משה, ווען ער האט נאך געוואוינט אין שינאווא, האט ער געדאוועט אויף א פלאץ און ער האט געפילט עפעס א געוואלדיגע קדושה אויף דעם פלאץ, איז ער געגאנגען פרעגן וואס איז דא?, וואס איז געווען דא? האט מען נישט געוואוסט וואס איז געווען, ביז מ'האט געכאפט, מ'איז נאכגעגאנגען, אז אויף דעם פלאץ איז יארן בעפאר געווען דער רבי ר' אלימלך און ער האט דארט געדאוועט א מנחה, און אויף דעם פלאץ איז עס געווען, האט ער דאס מרגיש געווען, דער ישמח משה האט מרגיש געווען א קדושה ווייל דער רבי ר' אלימלך איז דארט געשטאנען, אז דער הייליגער רבי ר' אלימלך איז דארט געשטאנען, האט דאס פלאץ א קדושה.

דא איז משה רבינו געווען, מי לנו גדול ממשה, משה רבינו איז געווען דא, ס'איז א געוואלדיגע זאך, אידן ווילן קומען אויף א שטאט און אויף א פלאץ וואו משה רבינו איז געווען, כמדומה לי אז ס'איז נישטא נאך א פלאץ וואו מ'קען זאגן אז משה רבינו איז דארט געווען.

נו, אז מ'בויעט א ביהמ"ד וואו ס'וועט זיין חסידישע אידן וואס וועלן קומען דאוונענען, מ'בויעט א מקוה, אידן וועלן זיך קענען מטהר זיין, ווי קען מען אריין גיין אין א שטאט וואו משה רבינו איז געווען און נישט גיין אין מקוה?, ווי קען דאס זיין אזוי? איז בויעט מען דא א ביהמ"ד מיט א מקוה, און זכותם פון די אלע וואס מ'האט אויסגערעכנט דא איז יגן עלינו. בפרט דער זכות פון זיידן ז"ל דער ישמח משה זאל מגין זיין אויף די אלע עוסקים, איך פארשטיי אז כדי אויפצובויען א ביהמ"ד וועלן אידן געבן געלט, מ'זעהט מ'קומט דאך פון סיגוט, מ'האט אויפגעבויעט א ביהמ"ד מפואר און אידן האבן זיך געלאזט קאסטן אסאך געלט, אידן וועלן זיך לאזן קאסטן יעצט אויפצובויען אין אוהעל אויך, דארף מען דערמאנען לשבח דעם כה"ן שדעתו יפה, א חשוב'ן עסקן בנו של קדושים ר' אברהם יהושע [גלאנץ], וואס ער האט געקויפט א פלאץ אויפצובויען א ביהמ"ד און א מקוה, זאל ער געבעטשט ווערן מיט אלעם גוטן כל מילי דמיטב.

---

28 עי' בס' תולדות הגה"ק הישמח משה (שם) שרביה"ק זי"ע סיפר שפע"א היה הישמח משה על ברית מילה בשינאווא ואז נסע לראות את הרבי ר' אלימלך, והבעל דבר התחפש לת"ח א' ודיבר על לבו שהוא ביטול תורה ושלא יסע.

והגה"צ מהר"י מפשעווארסק זצ"ל סיפר שהרה"ק מציעשנוב היה אומר שלא היה אלא מעשה בעל דבר שלא יזכה לראותו.

ועיין בס' תהלה למשה שהישמח משה אמר בסוף ימיו שעל ג' דברים הוא מתחרט, וא' הם על שלא זכה להכיר את הרבי ר' אלימלך.

ויש לציין שהישמח משה מזכירו בספה"ק בלשונות של חיבה והערצה, וכגון בפר' נח (כג. ג) בזה"ל: ...וכמו ששמעתי בשם החסיד הקדוש האלוקי המפורסם מו"ה אלימלך מליזענסק זצוק"ל שאמר לפרש...

ובהזדמנות אחרת סיפר מרן שליט"א בזה"ל: דער ישמח משה האט שפעטער געזאגט אז ער האט זיך גע'חידוש'ט אויף זיך אליינס, אז ווען ער איז געגאנגען אין שוהל, איז ער אדורך געגאנגען דעם חסידיש'ן בית המדרש אין שינאווא - ס'זענען געווען חסידים פונעם רבי'ן ר' אלימלך וואס זיי האבן געהאט דארט א חסידיש'ן קלויז - און אלעמאל האט ער געהאט א תשוקה אריינצוגיין, און ער האט זיך פארגעווארפן, אויפדעם ער זאל האבן א תשוקה אהין אריינצוגיין? – ער האט געזאגט – נאכמער, ער איז אדורך געגאנגען אמאל ערב יום הקדוש, און ס'האט אים געציוגן אריינצוגיין, ערב יום הקדוש האט דאך יעדער איד א הרהור תשובה, און פארוואס פאר אים ציהט דארט אריינצוגיין, ער האט זיך מתמרמר געווען אויף דעם, ער האט אויף זיך אליינס געזאגט אזוי.

זכות הגליון בשבוע זו

נתנדב ע"י ידידינו הרבני הנגיד הנכבד רודצו"ח

מוה"ר יואל פישער הי"ו

אב"י בבארא פארק יע"א

לרגל בואו בשערי עירינו

ישא ברכה מאת ה' ויזכה לרב תענוג ונחת דקדושה, במידה טובה מרובה וגדושה
מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת וכל ברכאן דנפישא

כעתירת וברכת **המערכת**

התודה והברכה

לידידינו הרבני הנגיד הנכבד רודצו"ח

מוה"ר שלו' יצחק וויינבערגער הי"ו

אב"י בקריית יואל יע"א

אשר השתתף בהוצאות הגליון לרגל אירוסי בתו למזל טוב

ישא ברכה מאת ה' ויזכה לראות ולרווות ממנה ומכל יו"ח
רב תענוג ונחת דקדושה, במידה טובה מרובה וגדושה
מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת וכל ברכאן דנפישא

כעתירת וברכת **המערכת**

דברות קודש

מאת כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

סעודת רעוא דרעווין שב"ק פר' וארא תשפ"ב לפ"ק

בעיר הנופש פאלם ספרינגס קאליפארניע יצ"ו

מיר געפינען די וואך אין די סדרה, **וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אותם ואזכור את בריתי לכן אמור לבני ישראל אני ה'**. דער בעל הטורים ברענגט אראפ, לכ"ן איז בגימטריא ק' הונדערט, א רמז אויף 'ואברהם בן מאת שנה בהולד לו את יצחק בנו', אברהם איז אלט געווען הונדערט יאר וועז יצחק איז געבוירן. דאס איז "לכן" בגימטריא הונדערט. ער ברענגט ארויס דאס איז ביי אברהם, אויף יצחק האט ער אויך א רמז, ביי יצחק שטייט ויזרע יצחק מאה שערים, אויף יעקב האט ער אויך א רמז. על כל פנים אויף אברהם האט ער א רמז, לכ"ן איז בגימטריא ק', א רמז אויף די ק' שנים, וואס אברהם איז אלט געווען געווען הונדערט יאר וועז יצחק איז געבוירן, וואספארא שייכות האט דאס, ס'איז אמת אז אברהם איז אלט געווען הונדערט יאר וועז יצחק איז געבוירן, אבער וואספארא שייכות האט דאס צו וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אותם.

נאר דאס ענין קען זיין אזוי, מיר שטייען יעצט אין די ימי השובבי"ם אין די וואכן, וואס דער אר"י הקדוש האט מגלה געווען אז די וואכן זענען מסוגל אויף תשובה צו טוהן אויף עניני קדושה, וואס מ'האט זיך נישט אכטונג געגעבן די אויגן, מ'האט זיך נישט אכטונג געגעבן אויף די מחשבות, העין רואה והלב חומד וכלי המעשה גומרים, אזוי איז מען נעבעך נכשל געווארן אין עבירות חמורות מאוד. דער זוהר הקדוש איז דאך אזוי שטארק מפליג אין די ענינים, אויף עניני קדושה, ווי הארב דאס איז, עד כדי כך אז דער זוהר הקדוש וויל זאגן אז אויף אלע חטאים נוצט תשובה, נאר די ענינים איז אזוי הארב אז ס'נוצט נישט קיין תשובה. על כל פנים, ס'איז א ענין חמור מאוד מאוד, האט דער אר"י הקדוש מגלה געווען, אז די זעקס וואכן וואס מ'ליינט פון גאולת ישראל פון מצרים און פון מתן תורה, דאס זענען וואכן וואס איז מסוגל אויף תשובה מ'זאל קענען מתקן זיין די כתמי העוונות, מ'זאל קענען אויסוואשן די נשמה פון די פלעקן וואס מ'איז נעבעך נכשל געווארן, מ'האט טאקע פארשמירט די נשמה מיט עוונות קשות מאוד, אבער די וואכן זענען מסוגל אויף תשובה, מ'קען מתקן זיין וואס מ'האט חוטא געווען.

אבער אז מ'איז זיך אביסל מער מתבונן אינעם ענין, כאפט אן א אימה און א פחד, אוודאי די דברי האר"י זענען חי וקים, אוודאי ס'איז אמת וצדק, אבער יעדער פארשטייט אז וועז א איד איז אן אפגעהיטענער איד, ער פירט זיך מיט א שמירה יתירה יום יום, ס'מאכט זיך אמאל און ער איז נעבעך נכשל געווארן מיט אן עבירה, ער איז נכשל געווארן מיט א ראיה אסורה, אז ס'קומט די ימי השובבי"ם און ער טוט תשובה, ער איז זיך משים על הלב אז ער האט חוטא געווען פארץ גרויסן הייליגן באשעפער, און מיטן גאנצן הארץ טוט ער תשובה, אוודאי אויף דעם האט דער אר"י הקדוש מגלה געווען אז די וואכן זענען מסוגל מ'זאל נתקרב ווערן צו הקב"ה, אז מ'קען תשובה ס'וועט נתכפר דער עוון.

אבער מה יאמרו אזובי קיר, אז ס'איז אזוי יאר נאך יאר, עס קומט די ימי השובבי"ם וועט מען נתעורר צו תשובה, אבער וועז ס'גייט אדורך די ימי השובבי"ם, און אפשר אפילו נאך אין די ימי השובבי"ם אליינס, פירט מען זיך אויף וויייטער אויפן זעלבן דרך, וויייטער גיט מען זיך נישט אכטונג אויף די אויגן, נישט אויף די מחשבות, און נישט אויף דעם דיבור, במילא קומט מען צו מכשולות

קשות נוראות, אז עס קומט די ימי השובבי"ם הייבט מען זיך אן מתבונן צו זיין ס'איז די ימי השובבי"ם ס'איז זמני תשובה, מ'דארף נתעורר ווערן תשובה צו טוהן פאר'ן בורא כל עולמים. און אפילו ער טוט שוין תשובה קומען די מלאכים המקטריגים און זיי זאגן יזכר לך עתה אתמול אשר דברת, דערמאן דיך אז פאריאר איז אויך געווען ימי השובבי"ם, דו האסט אויך תשובה געטוהן, און פאר צוויי יאר און פאר דריי יאר, שנה אחר שנה איז געווען ימי השובבי"ם, און ס'איז נישט בעסער געווארן, דאס יאר גייט אדורך שנה אחר שנה, מ'איז חוזר לאיוולתו, מ'פירט זיך ווייטער אזוי ווי מ'האט זיך אויפגעפירט, מ'גיט זיך ליידער ווייטער נישט אכטונג, נישט אויף די אויגן און נישט אויף די מחשבות, ווי אזוי קען נוצן די תשובה די מקטריגים זאגן אז פון אזא איינעם זאל נישט נתקבל ווערן די תשובה ווייל מ'זעהט דאך שוין פונעם עבר וואס עס איז געווען, פארוואס זאל מען יעצט מקבל זיין די תשובה. איז דא הארבע טענה, א הארבע קשיא.

נאר כ'האב אזוי געקלערט ממליץ טוב צו זיין אויף אידישע קינדער, דער זיידע ז"ל אין קדושת יו"ט אין די ראש השנה תורות, ברענגט ער אראפ א ווארט פונעם זיידן ז"ל פון ישמח משה, ס'שטייט אין מדרש, אברהם אבינו בשעת די עקידה, האט ער געזאגט, אתמול אמרת נעכטן האסטו מיר געזאגט, כי ביצחק יקרא לך זרע, עכשיו אתה אומר, היינט זאגסטו והעלהו שם לעולה, כשם וואס כ'האב געהאט א מקום צו פרעגן קשיות און כ'האב נישט געפרעגט קיין קשיות, ווען מיינע קינדער וועלן חוטא זיין און ס'וועט זיין קשיות צו פרעגן זאלסטו אויך נישט פרעגן קשיות.

דער זיידע ז"ל דער ישמח משה איז שטארק מאריך אין דעם ענין, אתמול אמרת כי ביצחק יקרא לך זרע, היינט זאגסטו והעלהו שם לעולה, אבער ער האט נישט געפרעגט, אין דעם זכות זאל אויך דער אויבערשטער נישט פרעגן קיין קשיות אויף אידישע קינדער, זאגט ער, עס וועגדט זיך פארוואס יצחק אבינו האט געהייסן יצחק, ברענגט ער אז דער מדרש זאגט אז ער האט געהייסן יצחק, י' א רמז אויף די עשרה נסיונות שנתנסה אברהם אבינו, צ' וואס שרה אמינו איז אלט געווען צ' שנה וען יצחק איז געבוירן געווארן, ח' איז דאך געווען וימל אברהם את יצחק בנו בן שמונת ימים, דאס איז די ח'. און די ק' ואברהם בן מאת שנה בהולד לו את יצחק בנו.

זאגט ער אזוי, לעולם וואס איז די טענה פון אברהם אבינו, אתמול אמרת כי ביצחק יקרא לך זרע, היינט זאגסטו והעלהו שם לעולה, דער אויבערשטער קען אים דאך געבן נאך א קינד, און ער וועט אויך הייסן יצחק, ער וועט אים אויך א נאמען געבן יצחק, במילא וועט דאך נתקיים ווערן ביידע, וואס איז די קשיא וואס אברהם אבינו האט געוואלט פרעגן.

זאגט ער, אז ס'וועגדט זיך פארוואס ער האט געהייסן יצחק, דער מדרש זאגט אין טעם וויל צחוק עשה לי אלקים, זאגט ער, אויב יצחק האט געהייסן יצחק וויל צחוק עשה לי אלקים, דעמאלטס איז נישטא קיין שום קשיא וואס אברהם אבינו קען פרעגן. קען דאך געבוירן ווערן נאך א קינד יצחק, מ'וועט אים א נאמען געבן יצחק, און אז מ'וועט אים רופן יצחק במילא וועט דאך נתקיים ווערן ביידע אלע ענינים, וואספארא קשיא האט ער צו פרעגן?. אבער אויב ער האט געהייסן יצחק ווען דעם וויל י' איז עשרה נסיונות, ח' איז שמונה ימי מילה פון יצחק, צ' איז די צ' שנים וואס שרה אמינו איז אלט געווען וען יצחק איז געבוירן געווארן, די ק' איז ק' שנים וואס אברהם איז אלט געווען. די צ' און די ק' דאס קען שוין נאכאמאל נישט זיין, וויל אפילו עס וועט געבוירן ווערן, אפילו אויב שרה אמינו זאל האבן נאכאמאל א קינד, קען מען שוין נישט א נאמען געבן יצחק, וויל שרה וועט שוין אלט זיין מער ווי צ', און אברהם וועט שוין אלט זיין מער ווי ק', במילא די גאנצע טענה פון אברהם איז נאר אז אברהם אבינו האט געקענט פרעגן און ער האט נישט געפרעגט, ער האט געהאט א קשיא צו פרעגן דעם רבונו של עולם, און ער האט נישט געפרעגט קיין קשיא, אין דעם זכות אפילו ס'וועט זיין קשיות אויף אידישע קינדער, האט אברהם מתפלל געווען מ'זאל נישט פרעגן קיין קשיות, ס'זאל נישט זיין קיין קשיות, דאס איז נאר אויב יצחק האט געהייסן יצחק וועגן דעם.

זאגט דער זיידע ז"ל דער קדושת יו"ט, מ'זעהט אז מ'האט מתקן געווען תקיעת שופר ראש השנה, האט מען מתקן געווען אז מ'בלאזט ל' קולות תקיעות דמיושב. ל' קולות בלאזט מען ביי די שמונה עשרה, ביי די שטילע שמונה עשרה. ל' קולות בלאזט מען ביי חזרת הש"ץ, דעמאלטס בלאזט מען נאכאמאל ל' קולות. נאכדעם ביים סוף תפילה, דעמאלטס בלאזט מען עשרה קולות. זאגט ער אז מ'האט עס אזוי מתקן געווען אויף די סדר התפילה,

זאגט ער אז עס קומט מרמז צו זיין, ביי די שמונה עשרה בלאזט מען צ' קולות, דאס איז א רמז אויף די צ' שנות פון שרה אמינו, וועו יצחק איז געבוירן געווארן, צוזאמען בלאזט מען מאה קולות, דאס איז א רמז אויף אברהם בן מאת שנה בהולד לו את יצחק בנו, די צ' און די ק' דאס איז א רמז צו די יארן פון שרה אמינו און פון אברהם אבינו, האט דאך אברהם אבינו געקענט פרעגן א קשיא, אפילו עס וועט געבוירן ווערן נאכאמאל א קינד אבער יצחק קען ער שוין נישט הייסן, ווייל יצחק הייסט ער דאך על שם די צ' איז דאך א רמז אויף די יארן פון שרה אמינו, און ק' אויף די יארן פון אברהם אבינו, קען ער שוין נישט הייסן יצחק, האט ער דאך געהאט א געלעגנהייט צו פרעגן א קשיא, און ער האט נישט געפרעגט, ס'איז א גרויסע זכות פאר אברהם אבינו וואס ער האט נישט געפרעגט, און אין דעם זכות אפילו די אידישע קינדער וועלן נישט ראוי זיין בלאזט מען שופר מעורר צו זיין רחמים וחסדים פאר אידישע קינדער. ראש השנה בלאזט מען מעורר צו זיין רחמי שמים, איי אפשר איז דא א קשיא, אפשר איז דא א קטרוג אויף אידישע קינדער, ס'איז דא א קשיא אויף וואס מ'האט זיך אויפגעפירט, וועגן דעם האט מען מתקן געווען מ'זאל בלאזן שופר, איינגעטיילט צ' קולות און ק' קולות, א רמז אז אברהם אבינו האט אויך געקענט פרעגן א שאלה, ער האט אויך געקענט פרעגן א קשיא, בשעת עקידת יצחק, און ער האט נישט געפרעגט, במילא אין דעם זכות מידה כנגד מידה וועט דער אויבערשטער נישט פרעגן קיין קשיות אויף אידישע קינדער, במילא וועט נתקבל ווערן די תפילות.

האב איך געקלערט אזוי, מ'זעהט מ'האט מתקן געווען, דער מנהג ישראל איז מ'בלאזט שופר די לעצטע תקיעות בלאזט מען אינמיטן קדיש, פאר תתקבל צלותהון ובעותהון, לכאורה פארוואס בלאזט מען עס אינמיטן קדיש, מ'האט געדארפט בלאזן אדער וועו מ'ענדיגט די שמונה עשרה, אדער נאך קדיש, פארוואס דוקא אינמיטן קדיש?, נאר מ'בעהט דעם הייליגן באשעפער, תתקבל צלותהון ובעותהון דכל בית ישראל, עס זאל נתקבל ווערן די תפילות פון אידישע קינדער פארן הייליגן באשעפער, אז ס'זאל נתקבל ווערן די בקשות פון אידישע קינדער וואס זיי בעטן אין די הייליגע טעג, איי אפשר איז מען נישט ראוי די תפילות זאלן נתקבל ווערן. אויף דעם בלאזט מען, די מאה קולות ענדיגט מען דעמאלטס, מ'ענדיגט די מאה קולות א רמז צו אברהם בן מאת שנה, האט דאך אברהם אבינו געקענט פרעגן א ריכטיגע שאלה, א ריכטיגע קשיא, אבער ער האט נישט געפרעגט, איז דאך גרויס דער זכות פון אברהם אבינו, במילא אין דעם זכות אפילו ס'איז דא א קטרוג אויף אידישע קינדער זאגט דער אויבערשטער אז ער לאזט נישט פרעגן קיין קשיות אויף אידישע קינדער, אפילו מ'האט א קשיא צו פרעגן, לאזט ער נישט פרעגן קיין קשיות, במילא ווערט נתקבל די תפילות, תתקבל צלותהון ובעותהון דכל בית ישראל, אין דעם זכות ווערט נתקבל די תפילות וואס אידישע קינדער בעטן אין די הייליגע טעג.

דער זעלבער ענין קען זיין דא, וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אותם, דער פעטער ז"ל טייטשט אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אותם, אידן זענען געווען אין מצרים אין ערות הארץ, די מצריים האבן מכשיל געווען אידישע קינדער מיט עבירות קשות ומרות, אזוי איז ידוע דער של"ה הקדוש טייטשט, וירעו אותנו המצרים, די מצריים האבן אונז שלעכט געמאכט, די מצריים האבן פארדארבן אידישע קינדער, די מצריים האבן מכשיל געווען אידישע קינדער אין עבירות קשות, געוואלדיגע הארבע עבירות, בפרט אין מצרים וואס איז געווען ערות הארץ די טומאת הארץ, אין עניני קדושה איז געווען מורא'דיג, אידן זענען געווען אין מצרים זיי זענען נעבעך נכשל געווען אין עבירות חמורות, הרהורים רעים, ס'איז געווען א הארבע קשיא, א שטארקע קשיא. דער מדרש זאגט וירא אלקים את בני ישראל וידע אלקים, וואס איז טייטש וידע אלקים?, דער אויבערשטער האט געזעהן אז זיי האבן תשובה געטוהן, אזוי זאגט דער מדרש, אפילו די בינונים האבן תשובה געטוהן, אלע האבן תשובה געטוהן, וואס דען? אז אידן האבן תשובה געטוהן, אבער נאך די תשובה זענען זיי נאכאמאל נכשל געווארן, אידן זענען נאכאמאל נכשל געווארן מיט עבירות, נאכדעם וואס זיי זענען נתעורר געווארן צו תשובה זענען זיי נאכאמאל נכשל געווארן, זיי האבן נישט געקענט עומד זיין בנסיון, טומאת ארץ מצרים האט זיי מכשיל געווען נאכאמאל, און זיי האבן נאכאמאל תשובה געטוהן, אז זיי זענען נאכאמאל נכשל געווארן, איז די קטרוג שוין געווארן זייער גרויס, איז מאל תשובה געטוהן, נאכאמאל נכשל געווארן, נאכאמאל תשובה געטוהן, דער מקטרג האט געהאט די טענה, כהאי גוונא

נוצט שוין נישט קיין תשובה, ווייל מ׳האט שוין מקבל געווען די תשובה, און לא ארכו הימים זענען זיי נעבעך נאכאמאל נכשל געווארן, במילא האט דער מקטרג נע׳טענה׳ט אז עס נוצט נישט קיין תשובה.

וירא אלקים את בני ישראל וידע אלקים, עס שטייט אין פסוק ויזכור אלקים את אברהם את יצחק ואת יעקב, דער אויבערשטער האט געדענקט אברהם מיט יצחק, פארוואס הייסט ער יצחק, יצחק איז י׳ קעגן די עשרה נסיונות, צ׳ קעגן די יארן פון שרה אמינו, ח׳ קעגן די שמונת ימי מילה, און די ק׳ פון די יארן פון אברהם, דער אויבערשטער האט געדענקט אברהם און יצחק און יעקב, במילא האט דאך אברהם געהאט צו פרעגן א קשיא דעם אויבערשטן, אתמול אמרת נעכטן האסטו מיר געזאגט כי ביצחק יקרא לך זרע, און היינט זאגסטו והעלהו שם לעולה, ער האט נישט געפרעגט, אין דעם זכות וואס אברהם האט מתפלל געווען אז אפילו אידישע קינדער וועלן חלילה נכשל ווערן, ס׳וועט זיין א מקום צו פרעגן קשיות מ׳וועט קענען פרעגן קשיות, וועט דער אויבערשטער נישט פרעגן קיין קשיות אויף אידישע קינדער, ער וועט מקבל זיין די תשובה פון כלל ישראל.

דאס קען זיין דער פסוק זאגט, וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אותם, זייער קרעכץ, זייער וויי געשרייי איז טאקע דאס געווען, זיי האבן זיך אנגעקוקט אז מ׳האט חוטא געווען און מ׳האט תשובה געטוהן, און נאך די תשובה האט מען זיך נישט געקענט מתגבר זיין אויף די נסיונות, מ׳איז נאכאמאל נכשל געווארן מיט עבירות, מ׳האט שוין תשובה געטוהן, און מ׳איז נאכאמאל נכשל געווארן, אזוי איז געווען פעם אחר פעם, כלל ישראל איז געווען זייער צובראכן, מאן יימר אז דער אויבערשטער וועט נאך מקבל זיין זייער תשובה, מאן יימר אז ס׳וועט נאך זיין א תקנה פאר זייער נשמה, מאן יימר אז מ׳וועט נאך קענען נתקרב ווערן צום בורא כל עולמים, נאך אזעלכע שטארקע קטרוגים, אזעלכע שווערע קטרוגים, זיי האבן פארשטאנען דעם גודל הקטרוג, דעם הללו והללו עובדי עבודה זרה, מ׳האט שוין תשובה געטוהן און דאך איז מען נאכאמאל נכשל געווארן, דאס איז געווען וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אותם, מ׳האט זיי מכשיל געווען פעם אחר פעם, אפילו נאך די תשובה.

האט הקב״ה געזאגט, לכן אמור לבני ישראל אני ה׳, לכ״ן איז בגימטריא ק׳, הקב״ה האט געגעבן חיזוק פאר אידישע קינדער, אז עס נוצט די תשובה אפילו מ׳איז שוין איינמאל און צוויי מאל נכשל געווארן, לכ״ן איז בגימטריא ק׳ ווי דער בעל הטורים זאגט, אברהם אבינו איז אלט געווען הונדערט יאר בהולד לו את יצחק בנו, קומט אויס האט דאך יצחק געהייסן יצחק, צ׳ אויף די שנות שרה אמינו, און ק׳ אויף די שנות פון אברהם אבינו, און אז עס וואלט געבוירן געווארן נאך א קינד, וואלט ער שוין נישט געקענט הייסן יצחק, האט אברהם אבינו געהאט א ריכטיגע קשיא צו פרעגן, אתמול אמרת כי ביצחק יקרא לך זרע, היינט זאגסטו והעלהו שם לעולה, און ער האט נישט געפרעגט, ואזכור את בריתי וואס דער אויבערשטער האט צוגעזאגט פאר אברהם, אז אפילו ס׳וועט זיין א קשיא צו פרעגן, אפילו ס׳וועט זיין קשיות צו פרעגן אויף אידישע קינדער, הקב״ה וועט נישט אננעמען די קשיות, מידה כנגד מידה פון אברהם אבינו, ווייל ער האט נישט געפרעגט, וועט הקב״ה נישט לאזן פרעגן קיין קשיות אויף אידישע קינדער, און ער וועט מקבל זיין די תשובה פון אידישע קינדער.

די ווערטער גיט אונז חיזוק, מ׳קוקט זיך אן דעם מצב, מ׳שטייט מיר אין די ימי השובבי״ם וואס דער אר״י הקדוש זאגט ס׳איז מסוגל צו תשובה, מ׳קוקט זיך אבער אן, איך קען תשובה טוהן אין די ימי השובבי״ם? וועט מען מקבל זיין מיין תשובה אין הימל, מ׳וועט נישט פרעגן קיין קשיא אויף מיר, יזכר לך עתה אתמול אשר דברת, וואס איז געווען פאר א יאר, וואס איז געווען פאר צוויי יאר, וואס איז געווען פאר דריי יאר, שנה אחר שנה, יעדעס מאל זאגט מען ס׳איז ימי השובבי״ם ס׳איז א זמן פון תשובה, מ׳זאל תשובה טוהן, מ׳האט אפילו א הרהור תשובה, אבער נאכדעם איז מפטירין כדאתמול, ס׳גייט אזוי א דורך נאכאמאל און נאכאמאל, מ׳ווערט נישט בעסער, מ׳קוקט זיך אן במשך פון די יאר ווערט מען גארנישט בעסער, נאר אפשר חלילה מ׳ווערט גאר ארגער, ס׳איז א שווערע מצב, א שווערע קשיא, ס׳קומען די ימי השובבי״ם מ׳וויל תשובה טוהן פארן בורא כל עולמים, יעדער איד איז א מאמין, ישראל מאמינים בני מאמינים גלייבן אין די ווערטער פון אר״י הקודש אז ס׳איז מסוגל פאר תשובה, יעדעס אידיש נפש האט השתוקקות אין די זמנים מ׳זאל זיך קענען אויסוואשן די נשמה, ער זאל קענען צוקומען צו א ריכטיגן תשובה, א תשובה שלימה פארן בורא כל עולמים, אן אמת׳דיגע תשובה, א תשובה מעומקא דליבא,

מיט א חרטה אויפן עבר, א ריכטיגע חרטה, הקב"ה איז דאך א בוחן כליות ולב, ער ווייסט צי ס'איז נאר משפה ולחוץ, צי ס'איז טאקע מעומק הלב, צי מ'איז טאקע מתחרט, צי מ'האט באמת חרטה, מ'איז זיך משים אל הלב די חומר פון די חטאים, ווי אזוי א ברי' שפלה קען עובר זיין אויף א ציווי פון בורא כל עולמים, ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, אלע ספרי מוסר (שערי תשובה שער ג אות סב, ספר חרדים פכ"ב) זאגן אז ס'איז א לאו דאורייתא, ווי אזוי קען אזוי ביליג ווערן א לאו דאורייתא, עבר ושנה נעבעך נעשה לו כהיתר.

עכ"פ מ'שטייט אין די ימי השובבי"ם, יעדער איד וויל דאך תשובה טוהן, מ'האט באמת חשק זוכה זיין תשובה צו טוהן בלב שלם פארן בורא כל עולמים, מ'איז נאר צובראכן, ער קוקט זיך אן ער ווייסט ביי זיך דעם אמת, לב יודע מרת נפשו, יעדער איינער וויסט ביי זיך וואו מ'האלט אויף דעם עולם, אן וויפיל מ'דארף תשובה טוהן, מ'דארף מתקן זיין די כתמי עונות, וויי שווער איז תשובה צו טוהן, וויי שווער איז וועג ס'קומט זיך מקבל זיין מיט א קבלה גמורה, און דאס אויסצופירן, צו זיין ערליך און אפגעהיטן כי עם קדוש אתה לה' אלקיך, ס'איז זייער שווער, מ'איז נעבעך נכשל גיווארן אין אזא לאנגע זמן, מ'זאל קענען באמת גיין בדרך הטובה והישרה, אפגעהיטענע אויגן אפגעהיטענע מחשבות.

אבער מ'טאר נישט נועל זיין דלתי תשובה פאר אידישע קינדער, אין די זכות פון אברהם יצחק ויעקב, וואס יצחק האט געהייסן יצחק, דאס גיעט א חיזוק פאר אידישע קינדער, הקב"ה לאזט נישט פרעגן קיין קשיות, א איד טוט תשובה ווי אזוי ס'זאל נאר נישט זיין פרעגט מען נישט קיין קשיות פון דעם עבר, מ'זאגט מאי דהוה הוה מכאן ואילך חושבנא, ס'איז טאקע געווען, ביז יעצט האט מען זיך נישט געהאלטן, מ'האט טאקע תשובה געטוהן, אבער מ'האט נישט עומד געווען בנסיון נאכדעם, אבער יעצט טוה איך שוין תשובה, יעצט בין איך מקבל מיט א קבלה גמורה.

ס'איז באקאנט דער הייליגער רבי ר' זושא - די וואך איז די יומא דהילולא פון רבי'ן רבי זושא זי"ע - ער פלעגט צו זאגן, יעדע נאכט האט ער זיך מתוודה געווען לפום ערכו הרם, 'זושא זושא! ביסט דאך אזוי זינדיג, זושא זושא האסט דאך געזינדיגט פארן הייליגן באשעפער', האט ער געזאגט, 'זושא האט טאקע געזינדיגט פארן בורא כל עולמים, זושא איז זיך אבער מקבל אז מהיום והלאה וועט שוין זושא זיין ערליך, מהיום והלאה וועט שוין זושא טוהן די רצון ה', בכל לב ובכל נפש ובכל מאוד'. האט ער ממשיך געווען דער הייליגער רבי ר' זושא, 'אוי זושא זושא!, נעכטן האסטו דאך אויך אזוי געזאגט, און קוק ווי אזוי דו זעסט היינט אויס, נעכטן האסטו דאך אויך געזאגט די זעלבע דיבורים', האט דער רבי ר' זושא ממשיך געווען און געזאגט, 'אמת!, נעכטן האב איך טאקע געזאגט, אבער היינט מיינט איך עס שוין אמת'דיג, נעכטן איז טאקע נאר געווען געזאגט, אבער היינט בין איך מיר מקבל בלב שלם, מהיום והלאה צו זיין א עובד ה' בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך', אזוי זענען געווען די דיבורי קודש פון הייליגן רבי ר' זושא בכל יום ויום, דברים חוצבים להבות אש.

וואס קענען מיר זאגן, מיר שטייען אין די ימי השובבי"ם, אמת, פאר א יאר איז אויך געווען ימי השובבי"ם, און פאר צוויי יאר איז אויך געווען, און פאר דריי יאר איז אויך געווען, מ'האט אויך געריידט מ'האט אויך מעורר געווען אידישע קינדער צו תשובה, אבער מ'זעהט דאך אבער אויס אזוי ווי מ'זעהט אויס, פאר א יאר האב מיר טאקע געזאגט, אבער ס'איז געווען בלויז געזאגט, היי יאר מיין איך עס שוין אויף אן אמת, היי יאר בין איך מיך שוין מקבל בלב שלם, היי יאר האף בעזר שמו יתברך זיך שוין אכטונג געבן אויף די אויגן, אכטונג געבן אויף די מחשבות, אכטונג געבן אויף די דיבורים, אכטונג געבן צו זיין א ערליכער אפגעהיטענער איד, מקיים זיין דעם קדושים תהיו ווי רש"י זאגט הוו פרושים מעריות, פרושים מכל וכל אין אלע ענינים, נישט האבן חלילה קיין שום שייכות צו א דבר ערוה, נישט בדיבור נישט במעשה נישט במחשבה, ס'זאל זיין ערליכע אפגעהיטענע איבערים, דינען דעם באשעפער בלב שלם, מה דהוה הוה מכאן ואילך חושבנא, יעצט מיין איך עס טאקע אויף א אמת'ן אופן, באמת ובלב שלם, הקב"ה וועט אוודאי מקבל זיין די תשובה פון אידישע קינדער, השי"ת איז א חנון המרבה לסלוח, ער וויל מוחל זיין פאר די וואס טוען תשובה, ער לאזט נישט פרעגן קיין קשיות אויף אידישע קינדער, ער איז א חנון המרבה לסלוח.

השי"ת זאל מקבל זיין די תשובה פון אידישע קינדער וואס זיי טוען תשובה אין די וואכן, וועלן מיר זוכה זיין בשובה ונחת תושעון, אין ישראל נגאלין אלא בתשובה, אז מ'וועט תשובה טוהן בלב שלם, וועלן מיר זוכה זיין צו התרוממות קרן התורה וישראל, בהתגלות כבוד שמים עלינו במהרה בימינו אמן.

התודה והברכה
לידידינו הרבני הנגיד הנכבד רודצו"ח
מוה"ר יעקב חיים
מאשקאוויטש הי"ו
אשר השתתף בהוצאות הגליון
לעי"נ האה"ח מרת מרים
ב"ר מרדכי ע"ה
נלב"ע י"ב שבט תשס"ט לפ"ק
ת.נ.צ.ב.ה.

הידעת:

- וואס איז מהודר'דיגע **ווייץ פאר פסח?**
- ווען דארף מען אויסקלויבן ווייץ?
- וואס דארף מען ארויסקלויבן פון די ווייץ?
- וויאזוי קלויבט מען ווייץ?
- די מציאות וועגן חדש ווייץ בנוגע מצות מצוה?

מ'לערנט די וואך
אין די סדרה
ושמרתם את המצות
ערליכע אידן זענען עוסק
אין די יעצטיגע
טעג צו איינהאנדלען
מהודר'דיגע ווייץ

קויפט דעם אינהאלטסרייכען ספר

ברנה יקצרו

ווי אלעס ווערט אויסגשמועסט מיט א קלארקייט,
באגלייט מיט לעבעדיגע בילדער

וואס איז דאס,
וויאזוי וואקסט דאס
ספעלט [כוסמין]
שיבולת שועל
רעד פיים
אייזנקארן (אייק)
קאמוט
עממער
הלכה'דיג
און מציאות'דיג

צו באקומען און אלע ספרים געשעפטן
פאר האלסעיל רופט **נר למאור** 718-384-1324